Załącznik nr 1 do Uchwały
Zarządu Powiatu Lubańskiego
Nr 744/2022 z dnia 29.08.2022 r.

Strategia Rozwoju Powiatu Lubańskiego do roku 2030

Lubań, 2022 r.

Starostwo Powiatowe w Lubaniu
ul. Mickiewicza 2
59-800 Lubań
tel. 75 64 64 300
e-mail: sekretariat@powiatluban.pl
www.powiatluban.pl

Opracowanie:
dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW
e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl
tel. 606 262 335

Academia.edu
https://ue-wroc.academia.edu/AndrzejRaszkowski
ResearchGate
https://www.researchgate.net/profile/Andrzej_Raszkowski

LinkedIn
https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/

Spis treści

Wprowadzenie 4
1. Analiza społeczno-ekonomiczna powiatu lubańskiego 6
1.1. Sfera społeczna 6
1.2. Sfera gospodarcza 20
1.3. Sfera przestrzenno-środowiskowa 28
2. Powiat Lubański na tle innych dolnośląskich powiatów 41
3. Analiza SWOT 62
4. Wybrane markowe produkty turystyczne 66
5. Misja i wizja powiatu lubańskiego 69
6. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne, zadania 70
7. Zbieżność założeń dokumentu z kluczowymi opracowaniami strategicznymi 73
8. Proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji 79
9. Podsumowanie i rekomendacje 89
10. Literatura pomocnicza 90
11. Spis wykresów 92
12. Spis tabel 94
13. Spis map 95

Wprowadzenie

Powiat Lubański posiada liczne potencjały rozwojowe, które można wykorzystywać w szerokim zakresie, uwzględniając korzystne położenie geograficzne, potencjał kulturowy, edukacyjny, przyrodniczy, kapitał ludzki. „Strategia Rozwoju Powiatu Lubańskiego do roku 2030" ma być drogowskazem rozwojowym, ukierunkowującym działania, lokalne aktywności, zadania do realizacji w nadchodzących latach. Finalnym efektem implementacji założeń strategii będzie wzrost jakości życia mieszkańców powiatu lubańskiego.

Zapisy strategii ułatwią także, z uwagi na zgodność z innymi kluczowymi dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, pozyskiwanie funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Za kluczowe, z punktu widzenia procesu zrównoważonego rozwoju Powiatu Lubańskiego uznano poniższe cele:

- Cel strategiczny horyzontalny – wyższa jakość życia mieszkańców Powiatu Lubańskiego przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- Cel strategiczny 1. Poprawa jakości świadczenia usług w sferze społecznej, zdrowia i edukacji,
- Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności gospodarczej, w tym rozwój turystyki, promocja powiatu,
- Cel strategiczny 3. Poprawa jakości środowiska naturalnego,
- Cel strategiczny 4. Wielofunkcyjny rozwój przestrzeni, w tym obszarów wiejskich oraz infrastruktury,
- Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne.

W dokumencie wykorzystano dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, w ramach analiz desk research odniesiono się do materiałów udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Lubaniu.

W tym miejscu należy podkreślić zaangażowanie, profesjonalizm oraz przygotowanie merytoryczne pracowników Starostwa Powiatowego w Lubaniu, którzy efektywnie wspierali proces powstania strategii. Wsparcie pracowników samorządowych miało szczególne znaczenie w opracowaniu analizy SWOT powiatu, zestawieniu celów strategicznych, wraz

z przyporządkowanymi im celami operacyjnymi i zadaniami do realizacji w latach 2021-2027. Ponadto w ramach przeprowadzonych konsultacji posiłkowano się opinią lokalnych liderów.

Andrzej Raszkowski

1. Analiza społeczno-ekonomiczna powiatu lubańskiego

1.1. Sfera społeczna

W poniższej diagnozie powiatu wykorzystano dane pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Banku Danych Lokalnych. Analizy w większości dotyczą lat 2014-2020. W kilku przypadkach, z uwagi na dostępność danych w GUS, prezentowany jest inny przedział czasowy. Diagnoza dotyczy powiatu lubańskiego w ujęciu całościowym, bez podziału na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego (gminy). W związku z powyższym otrzymano wyniki dotyczące powiatu jako spójnej jednostki. W rozdziale wykorzystano także dane pochodzące z „Raportu o stanie Powiatu Lubańskiego za 2020 r.".

Powiat lubański zajmuje terytorium o powierzchni 428 km2. Położony jest w zachodniej części województwa dolnośląskiego i sąsiaduje z trzema powiatami: bolesławieckim, lwóweckim oraz zgorzeleckim. Administracyjnie powiat składa się z siedmiu gmin:

- gminy miejskie: Lubań, Świeradów-Zdrój,
- gminy wiejskie: Lubań, Platerówka, Siekierczyn,
- gminy miejsko-wiejskie: Leśna, Olszyna.

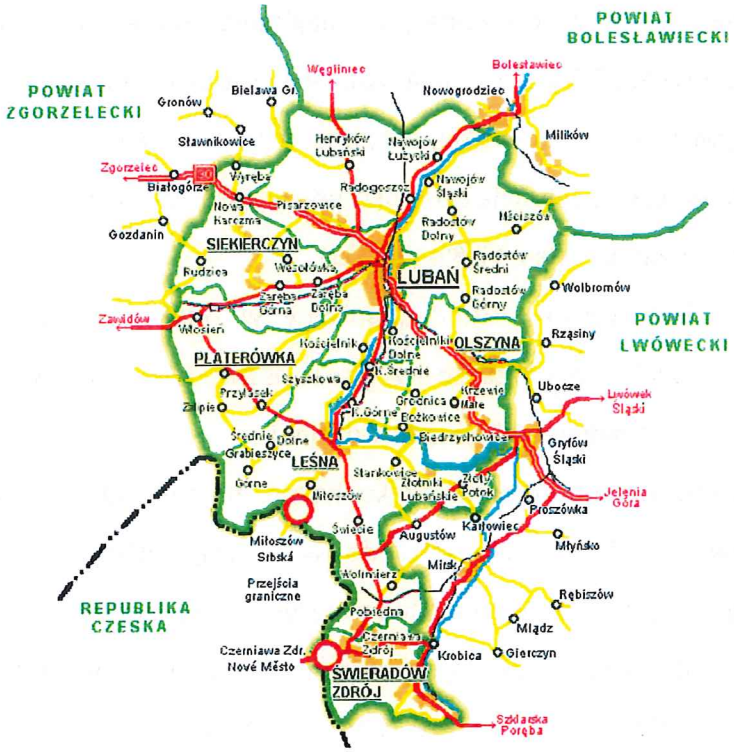
Zadania publiczne powiatu realizują następujące podmioty:

- Starostwo Powiatowe w Lubaniu,
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Adama Mickiewicza w Lubaniu,
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. Kombatantów Ziemi Lubańskiej w Lubaniu,
- Zespół Szkół Elektryczno-Mechanicznych w Lubaniu,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lubaniu,
- Zespół Placówek Terapeutyczno-Wychowawczych we Włosieniu,
- Szkoła Muzyczna I stopnia im. Oskara Kolberga w Lubaniu,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaniu,
- Dom Wczasów Dziecięcych w Świeradowie-Zdroju,
- Powiatowe Centrum Edukacyjne w Lubaniu,
- Młodzieżowy Dom Kultury w Lubaniu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Lubaniu,

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaniu,
- Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Świeradowie-Zdroju,
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 1 i Nr 2 w Świeradowie-Zdroju,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Smolniku,
- Powiatowy Zarząd Dróg w Lubaniu,
- NZOZ Łużyckie Centrum Medyczne w Lubaniu Sp. z o.o.,
- organizacje pozarządowe.

Zadanie w zakresie ochrony zdrowia realizuje NZOZ Łużyckie Centrum Medyczne w Lubaniu Sp. z o.o. z kapitałem zakładowym 11 308 000,00 zł, której 100% udziałów posiada Powiat Lubański. Zadania publiczne powiatu realizują także podmioty współpracujące m.in. jednostki samorządu terytorialnego na podstawie zawartych porozumień oraz służby, inspekcje i straże w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz organizacje pozarządowe. Powiat lubański realizuje również zadania z zakresu administracji rządowej, w tym Starosta Lubański jest organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami.

Mapa 1. Powiat Lubański

Źródło: Starostwo Powiatowe w Lubaniu

Analizując liczbę ludności powiatu można odnotować zauważalny spadek w badanych latach. Liczba ludności zmniejszyła się o 3,7% do 53 852 w roku 2020. W kontekście ogólnopolskiego zjawiska depopulacji rezultat wpisuje się w ten trend. Mając to na uwadze należy podejmować zintensyfikowane działania na rzecz pozyskiwania nowych mieszkańców oraz przeciwdziałania migracji obecnych rezydentów. Najlepiej poprzez podnoszenie poziomu jakości życia w powiecie.

Struktura udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w relacji do liczby ludności ogółem nie przedstawia się korzystnie. Spadła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrosła w wieku poprodukcyjnym. Wskazuje to również pośrednio na proces starzenia się społeczeństwa.

Długotrwale bezrobotni mieszkańcy (powyżej roku) stanowią obecnie większą grupę w odniesieniu do bezrobotnych ogółem (wzrost z 34% do 45%). Jest to niekorzystne zjawisko, ponieważ długotrwałe bezrobocie szybciej doprowadza do dysfunkcji społecznych. Ponadto bardzo wyraźnie spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych, o 63% w analizowanym okresie.

W roku 2021 r. najwięcej osób bez pracy posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej (412), najmniej w grupie bezrobotnych było osób z wykształceniem wyższym (75). Analizując wiek bezrobotnych w powiecie widać, że najliczniej reprezentowaną grupą są osoby w przedziale wiekowym 25-34 oraz 35-44. Zaistniała sytuacja skłania do wdrażania kolejnych programów aktywizujących najbardziej aktywne grupy wiekowe w kontekście rynku pracy. Jak wspomniano wcześniej sytuacja na rynku pracy jest relatywnie dobra, stopa bezrobocia spadła w analizowanym okresie z 17,8% do 7,1%.

Zauważalny jest wyraźny trend spadkowy w odniesieniu do liczby zawieranych małżeństw, spadek o 40%, spadła także liczba rozwodów, o 33%. Pewnym rozwiązaniem w tej sytuacji może być promowanie polityki prorodzinnej.

Saldo migracji jest niezmiennie niekorzystne, ujemne, ale w analizowanych latach nastąpiła poprawa, z -158 w roku 2014 do -85 w roku 2020. Potwierdza to wcześniej zasygnalizowaną politykę przyciągania nowych rezydentów, utrzymywania obecnych.

Wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują ewidentnie na starzenie się społeczności lokalnej oraz spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, współczynnik feminizacji w 2020 r. wynosił 106.

Nie stwierdzono dużych zmian w zakresie współczynników skolaryzacji. W tym miejscu należy wyjaśnić, że współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

W analizowanych latach zwiększała się liczba uczniów na poziomie ponadgimnazjalnym (ponadpodstawowym) wzrost o 14%.

Przyrost naturalny wykazuje jednoznacznie niekorzystną tendencję, ponadto sytuacja pogarsza się systematycznie. Wszędzie notowane są wartości ujemne, najgorzej sytuacja wygląda w miastach.

Dobre informacje przynosi z kolei diagnoza liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, wyraźny spadek o 55%. Wynik ten pośrednio świadczy o zmniejszaniu się obszarów biedy oraz pozostałych problemów społecznych. Uwierzytelnia to analiza odsetka osób korzystających ze wspomnianej pomocy, który spadł z 6,8% do 3,2% w badanych latach.

Najczęstszą przyczyną, na podstawie której przyznano rodzinom pomoc społeczną w 2020 r. było ubóstwo. Na kolejnych miejscach znalazła się długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność. W minionych latach największym problemem w tej kategorii w powiecie lubańskim było bezrobocie.

W badanym okresie czasu wyraźnie spadła kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem (55%), co potwierdza wcześniej zdiagnozowane pozytywne trendy dotyczące zmniejszania się problemów społecznych w powiecie.

Liczebność kadry medycznej na terenie powiatu, lekarze i stomatolodzy, utrzymuje się na stabilnym poziomie. Zmniejsza się liczba udzielanych porad lekarskich, zarówno w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, jak i podstawowej. Może to świadczyć o poprawie kondycji zdrowotnej społeczności lokalnej, ale także o utrudnionym dostępie do usług służby zdrowia.

Wzrasta liczba odnotowanych przestępstw w analizowanym okresie (28%). Jest to pierwszy sygnał do szerszych działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w powiecie.

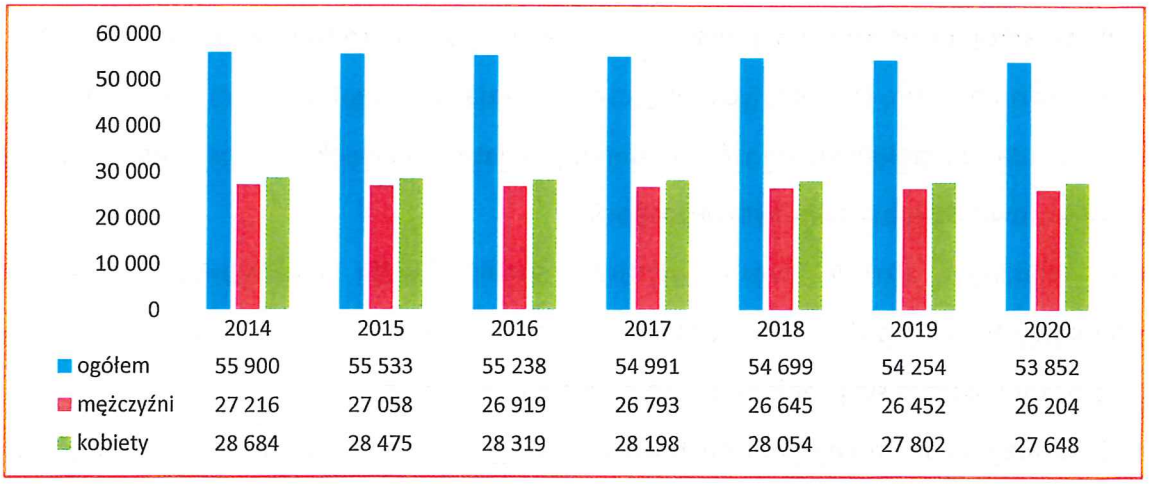
Konieczność poprawy potwierdza spadek wskaźnika wykrywalności sprawców przestępstw ogółem, spadek z 69% do 59%.

Spadek liczby członków oraz ćwiczących ogółem w klubach sportowych nie jest pozytywną przesłanką w kierunku zdrowego stylu życia społeczności. Można profilaktycznie wdrażać w tym obszarze programy promujące wspomniany styl życia.

W odniesieniu do sektora kultury niekorzystny jest spadek liczby wypożyczeń (11%), przy równoczesnym wzroście wolumenu księgozbioru (4%). Zdiagnozowane tendencje potwierdza znacząco spadająca liczba czytelników w skali roku (33%). Jednym z powodów zaistniałej sytuacji może być przechodzenie mieszkańców na cyfrowe nośniki informacji. Warto jednak promować tradycyjne czytelnictwo, które przyczynia się do wzmacniania kreatywnego kapitału ludzkiego.

Liczba uczestników imprez organizowanych w powiecie po okresowych fluktuacjach pozostaje na podobnym poziomie. W analizie nie uwzględniono pandemicznego roku 2020. W przypadku zwiedzających muzea mamy do czynienia z dużą zmiennością, ale generalnie w latach 2014-2021 odnotowano poprawę.

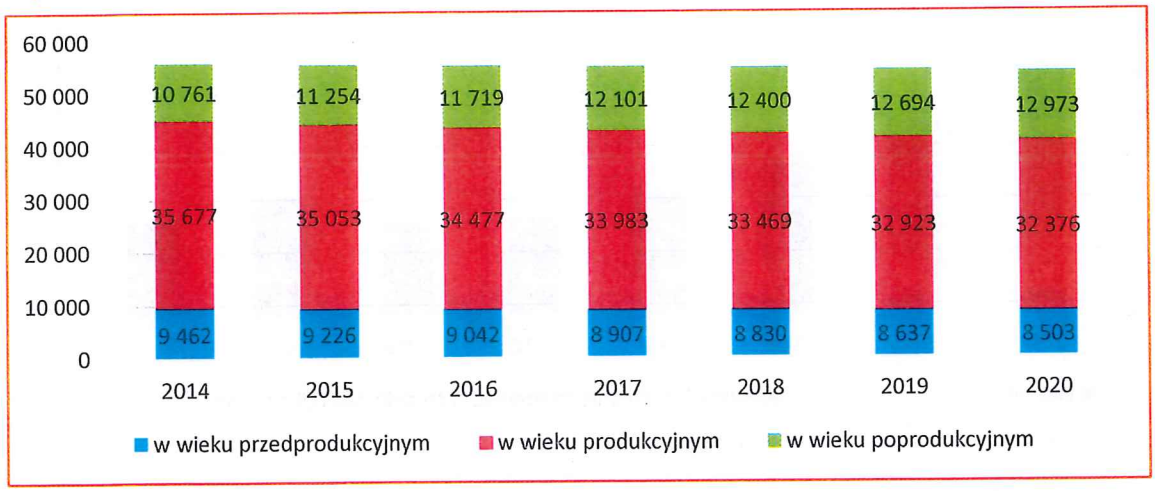
Wykres 1. Liczba ludności Powiatu Lubańskiego

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	55 900	55 533	55 238	54 991	54 699	54 254	53 852
mężczyźni	27 216	27 058	26 919	26 793	26 645	26 452	26 204
kobiety	28 684	28 475	28 319	28 198	28 054	27 802	27 648

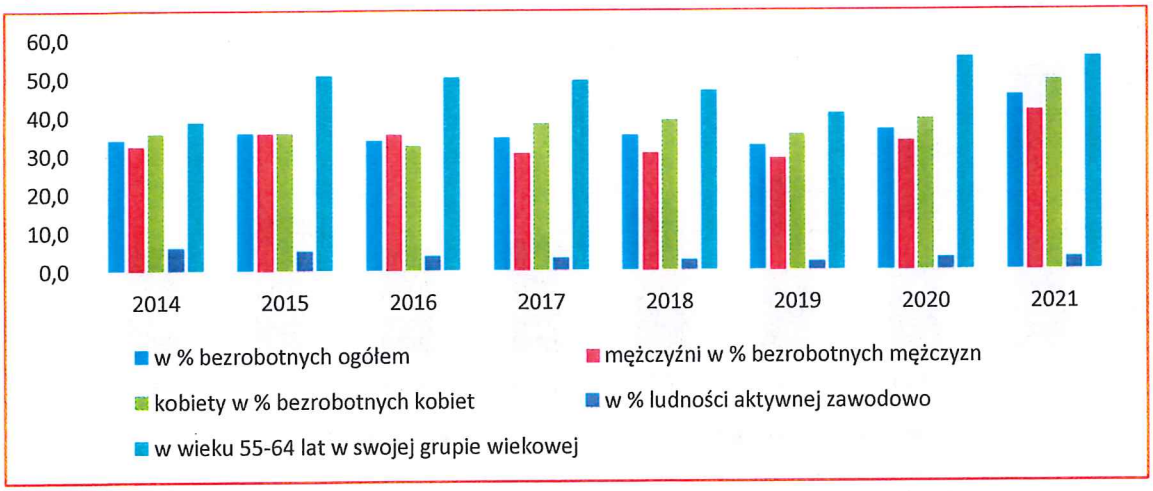
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

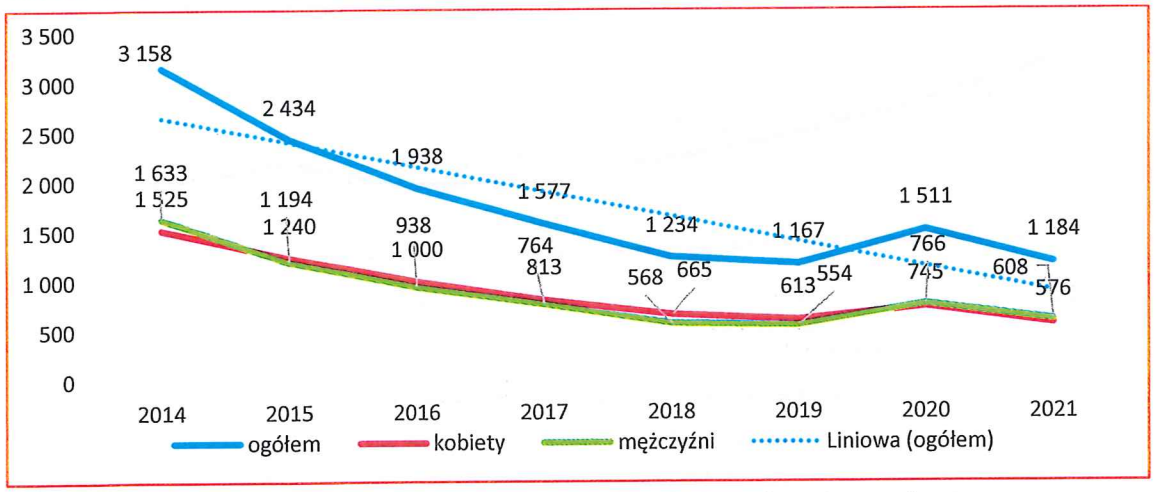

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok (%)

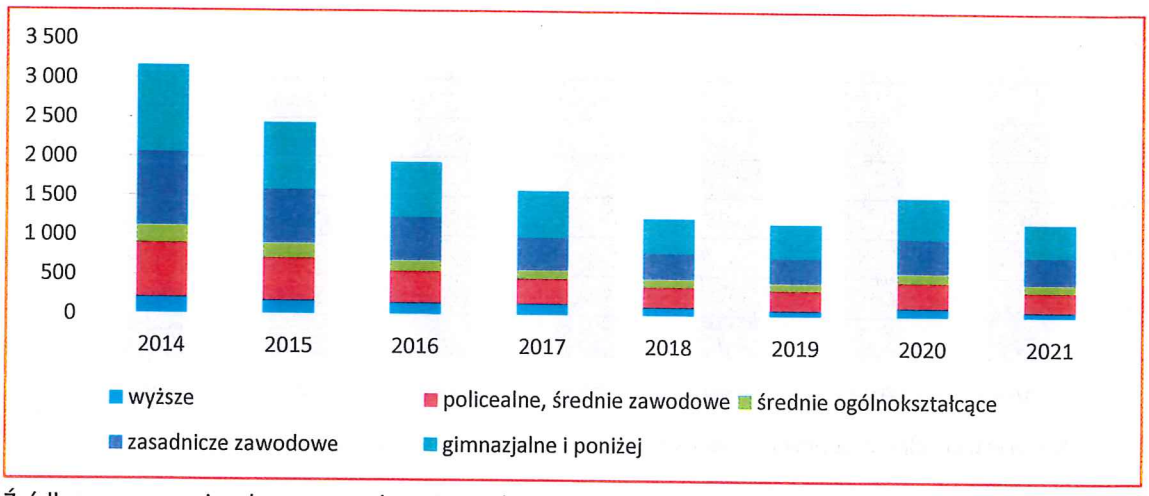

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani

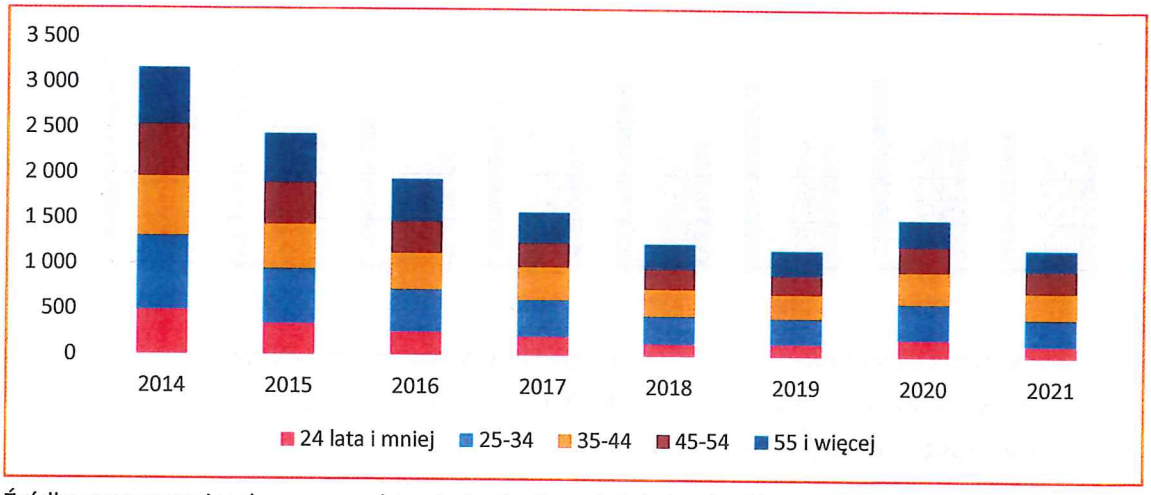

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 5. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia

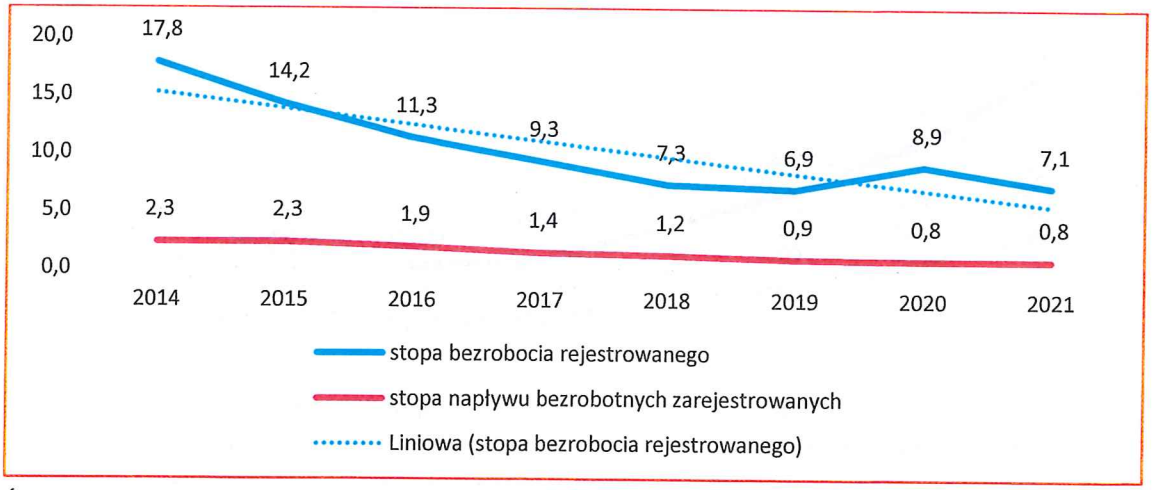

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 6. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku

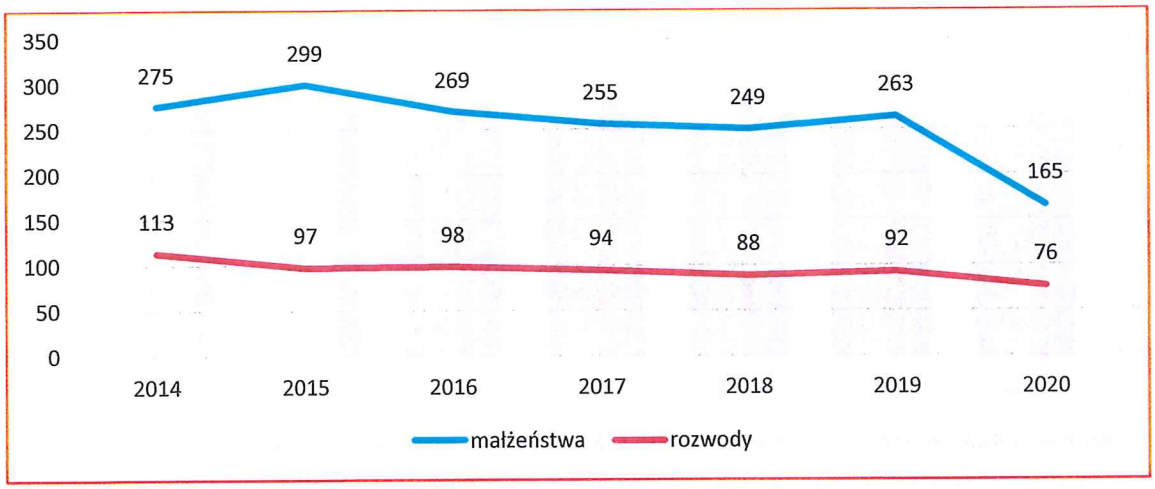

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego i stopa napływu bezrobotnych zarejestrowanych

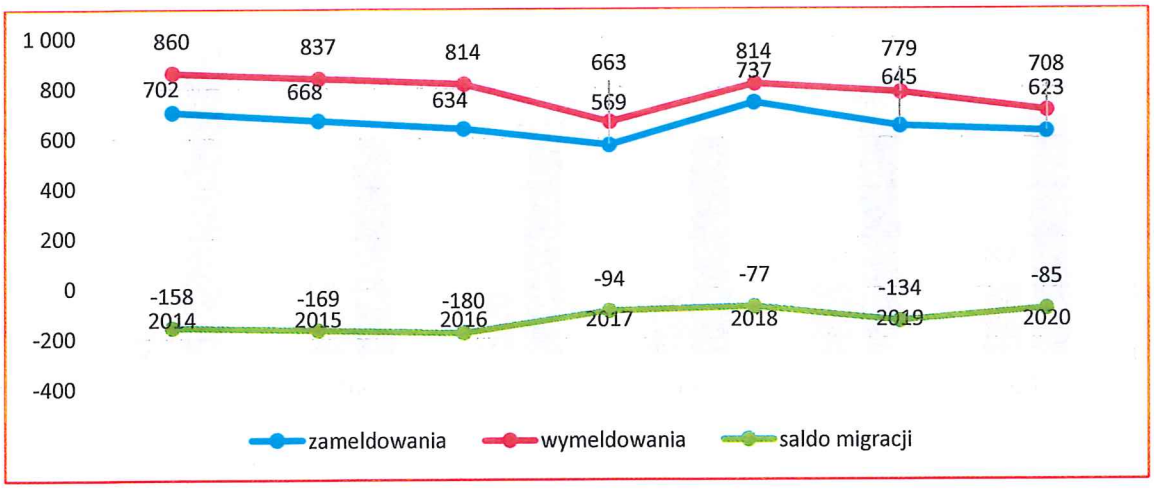

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 8. Liczba małżeństw i rozwodów

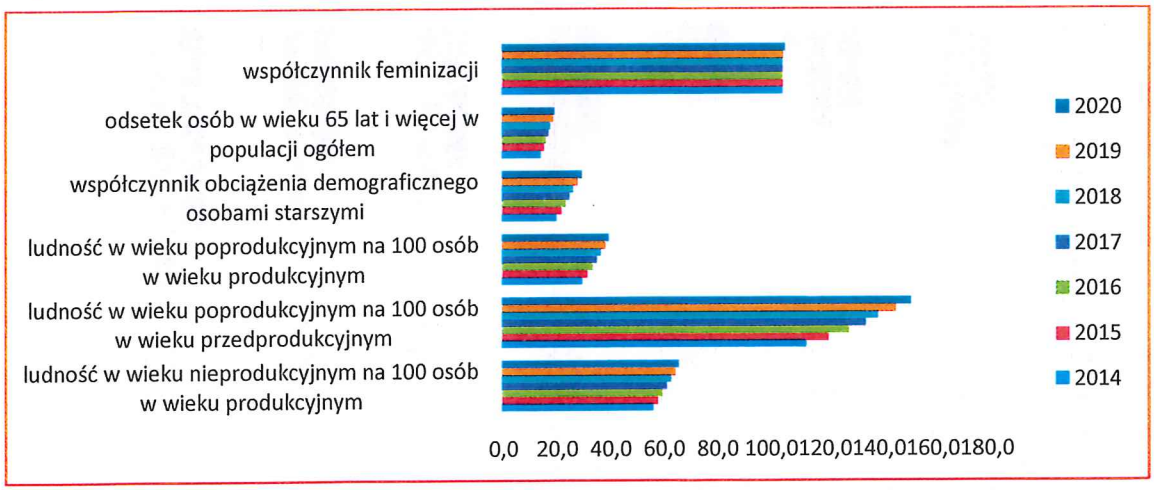

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 9. Zameldowania i wymeldowania ogółem (osoby)

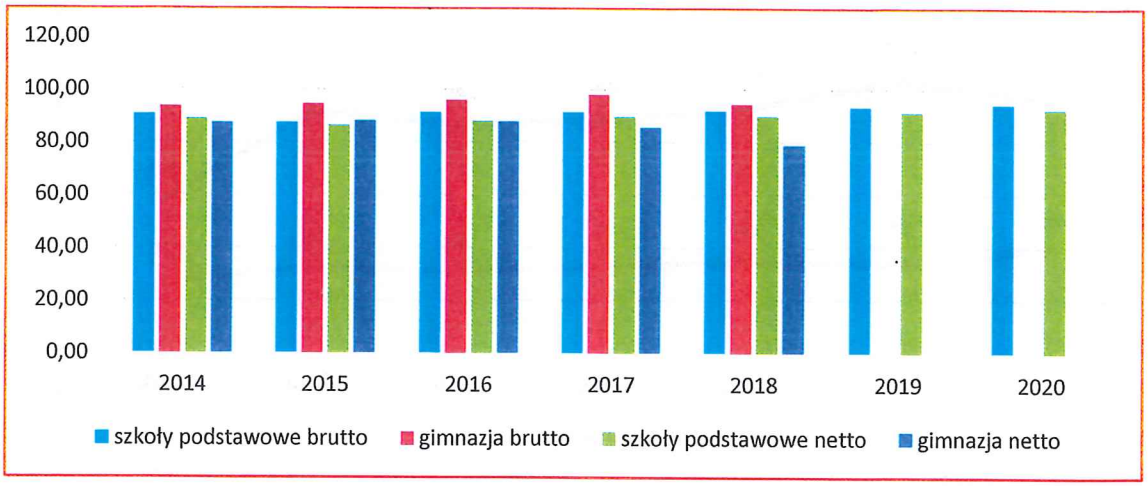

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 10. Wskaźniki obciążenia demograficznego i współczynnik feminizacji (osoby)

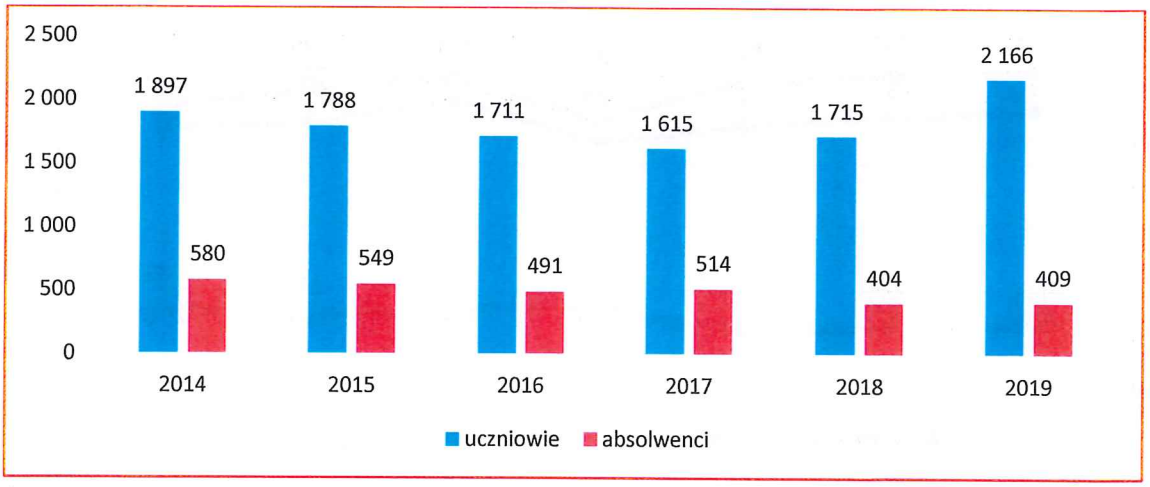

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)

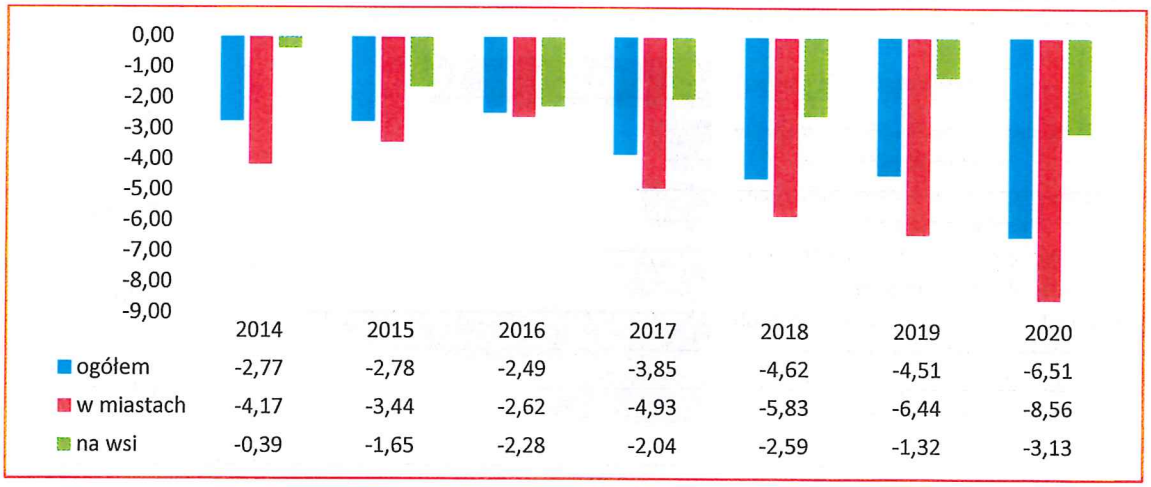

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 12. Szkoły ponadgimnazjalne z policealnymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

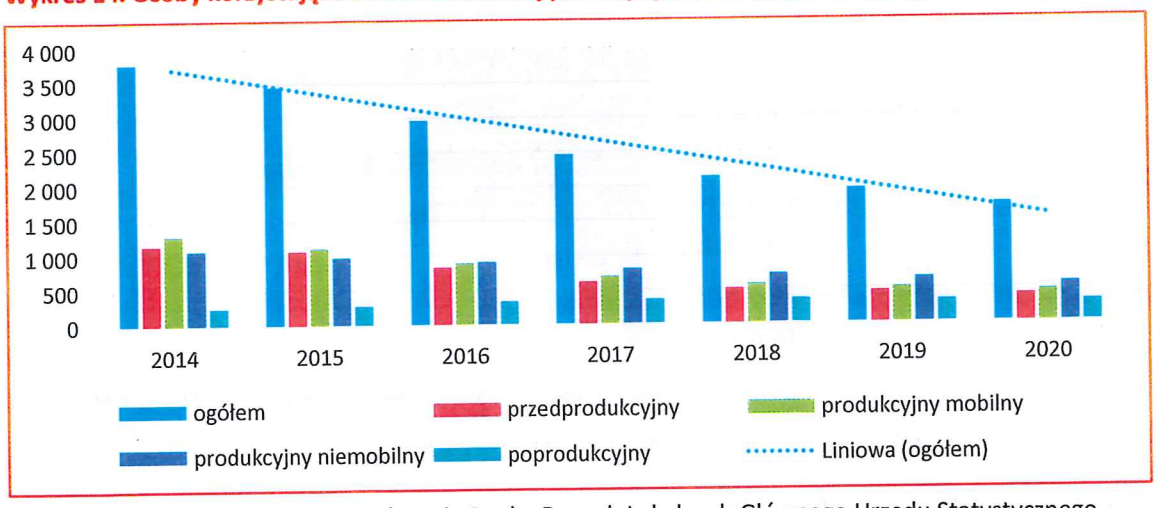
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	-2,77	-2,78	-2,49	-3,85	-4,62	-4,51	-6,51
w miastach	-4,17	-3,44	-2,62	-4,93	-5,83	-6,44	-8,56
na wsi	-0,39	-1,65	-2,28	-2,04	-2,59	-1,32	-3,13

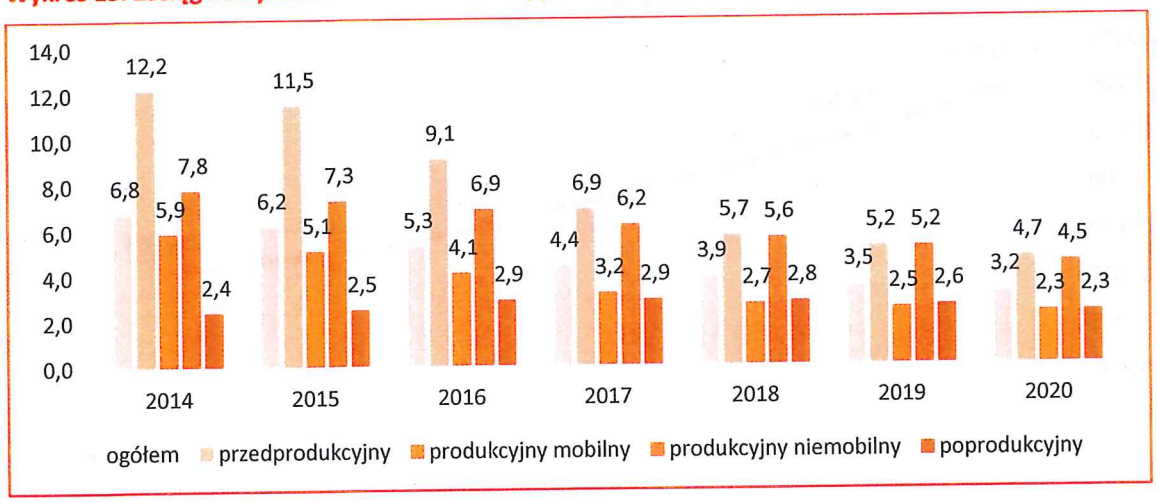
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 14. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem i grupy wiekowe)

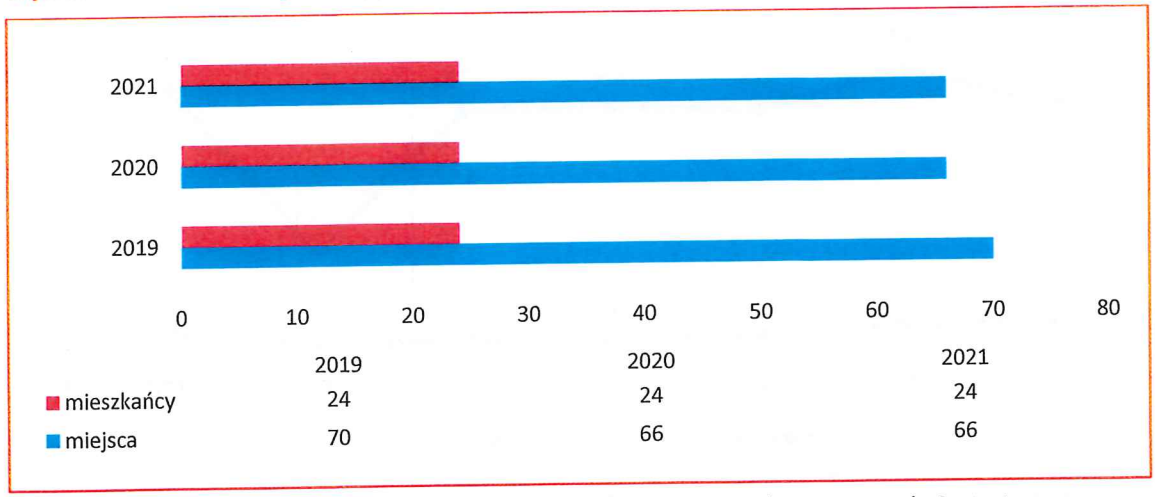

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 15. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w %

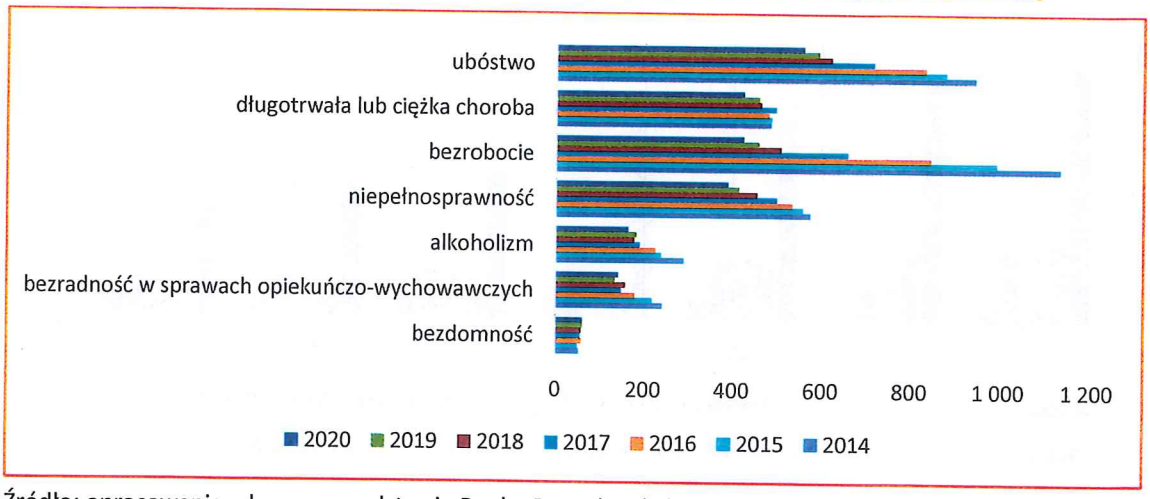

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 16. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej, miejsca i mieszkańcy

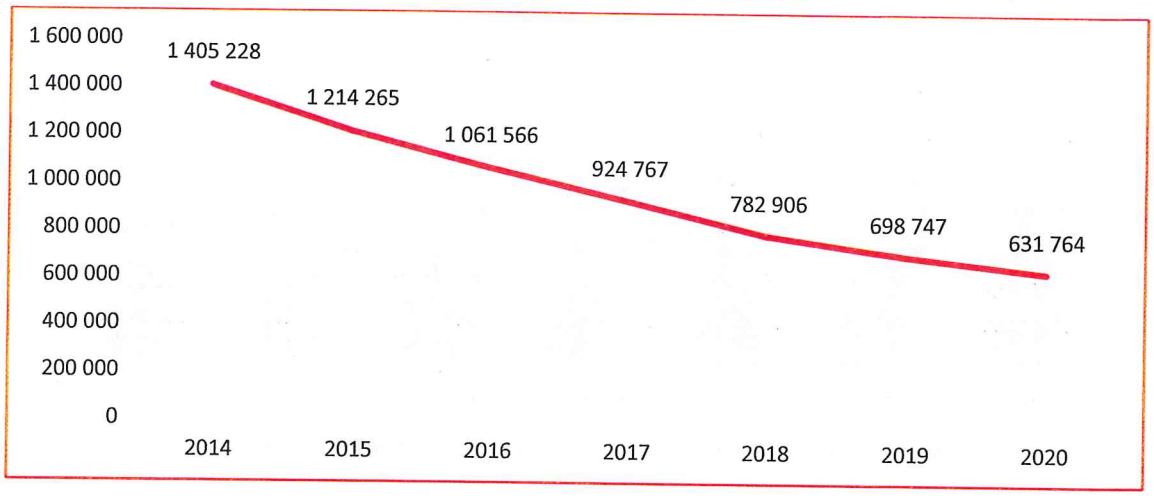

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 17. Najczęstsze przyczyny, na podstawie których przyznano rodzinom pomoc społeczną

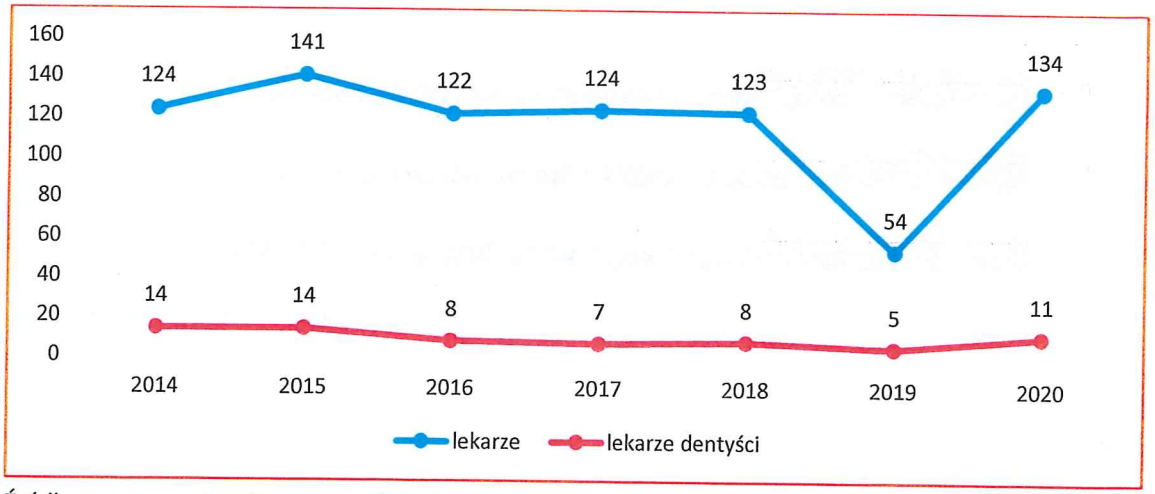

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 18. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem (PLN)

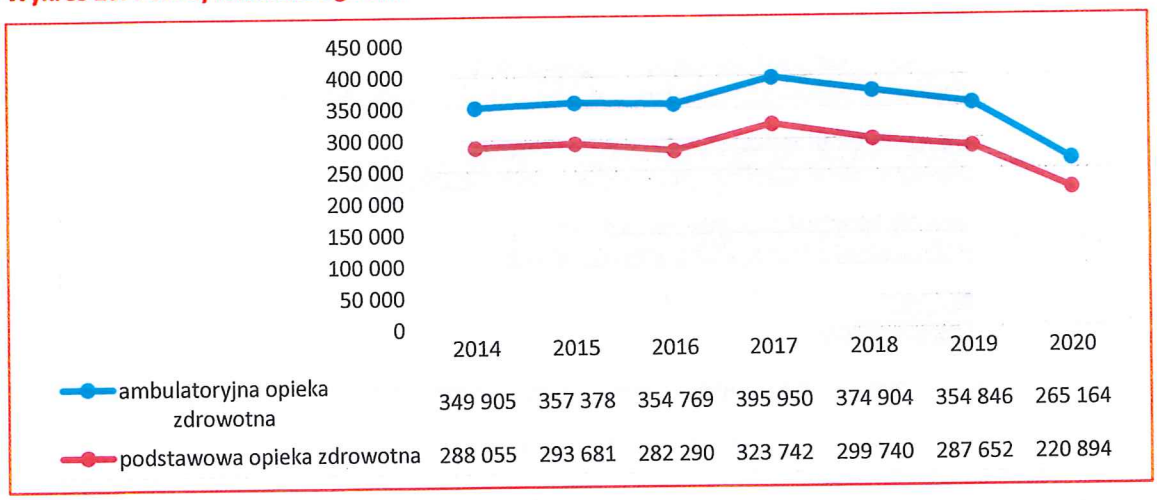

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 19. Kadra medyczna, lekarze i lekarze dentyści

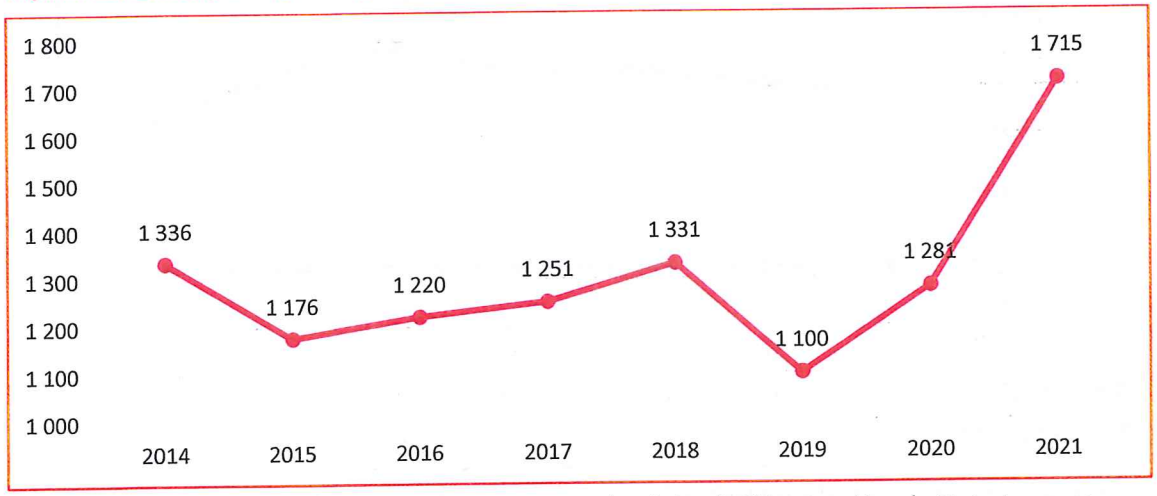

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 20. Porady lekarskie ogółem

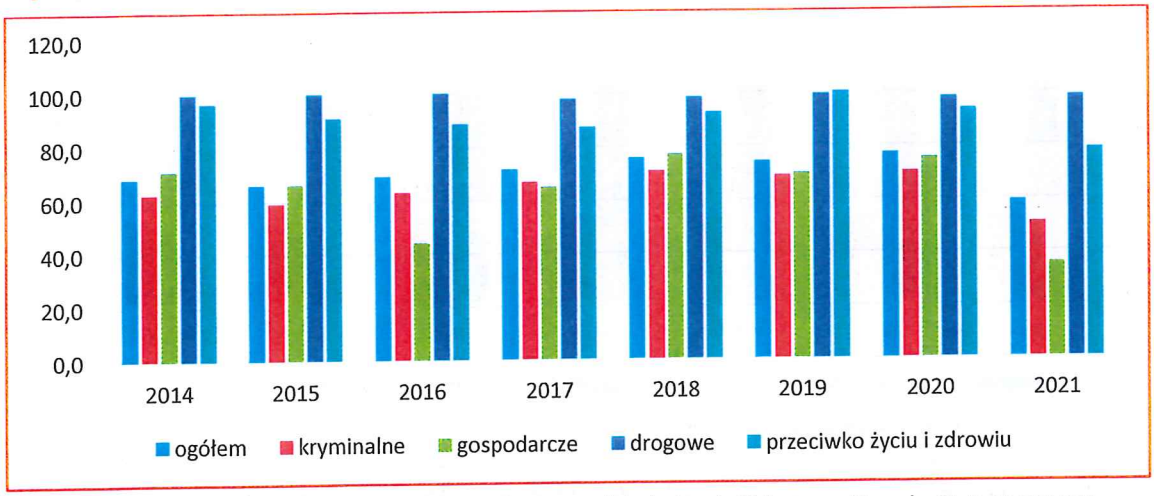

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 21. Liczba przestępstw ogółem

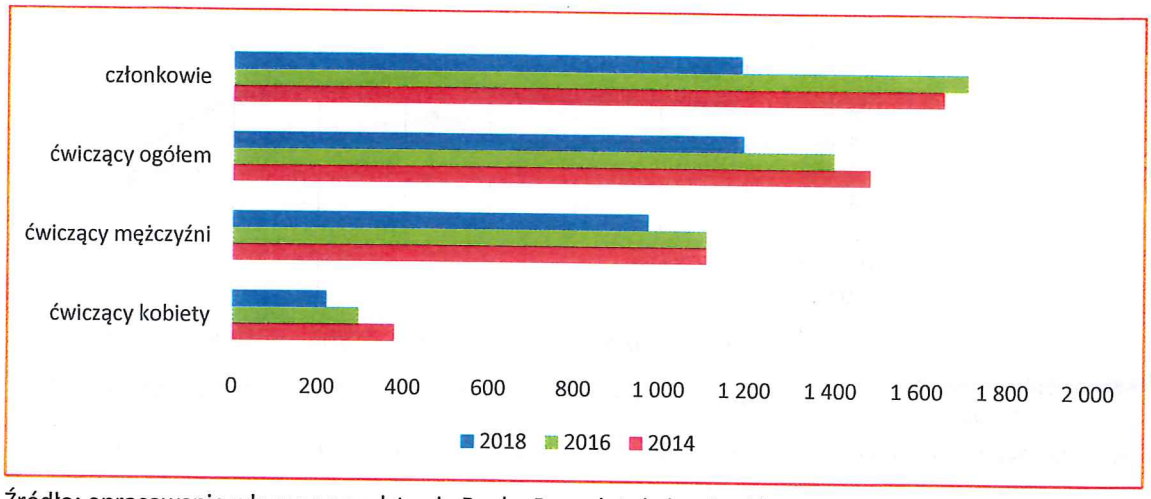

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 22. Wybrane wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w %

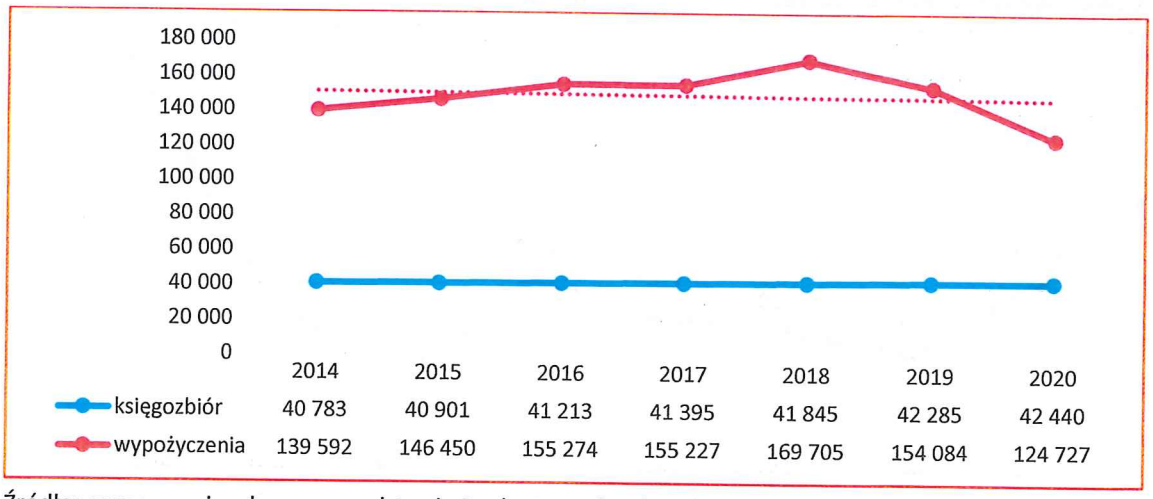

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 23. Członkowie i ćwiczący w klubach sportowych

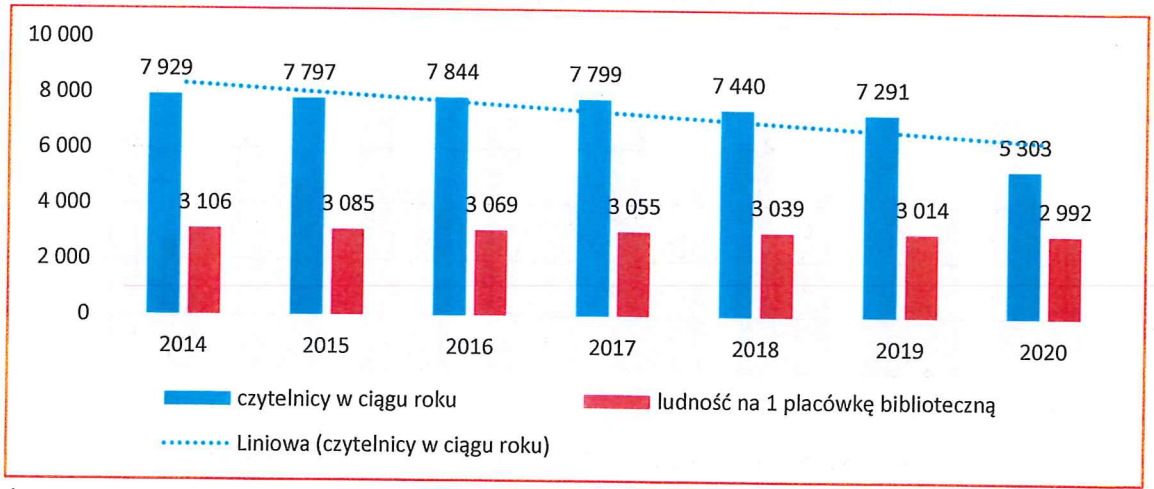

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 24. Biblioteki publiczne, księgozbiór i wypożyczenia

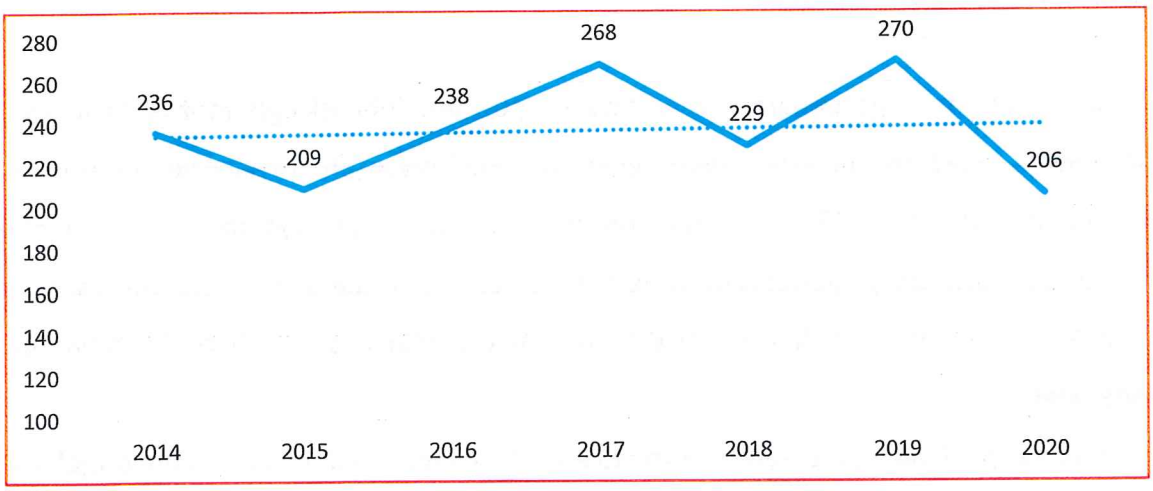

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 25. Biblioteki publiczne, czytelnictwo

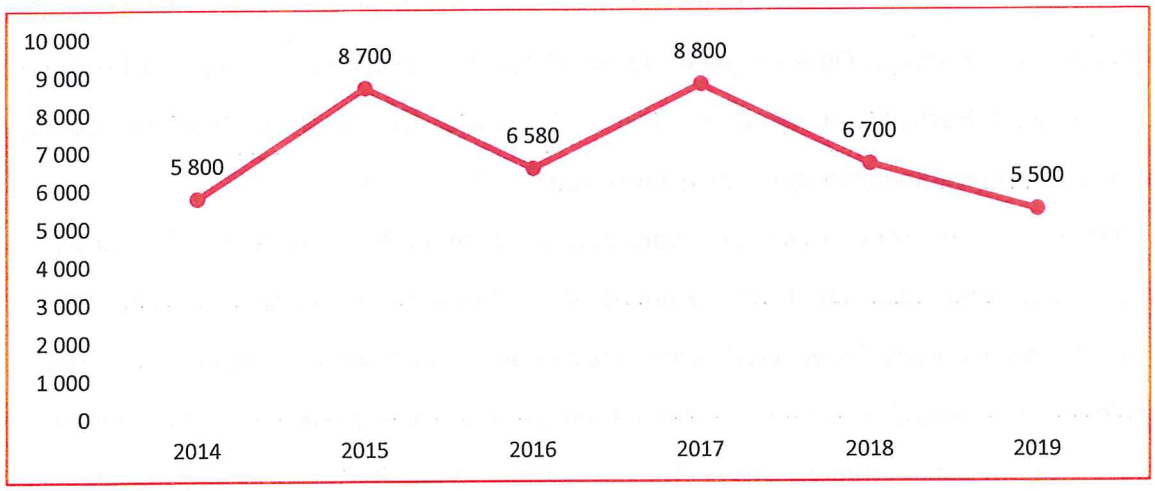

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 26. Liczba imprez organizowanych w powiecie ogółem

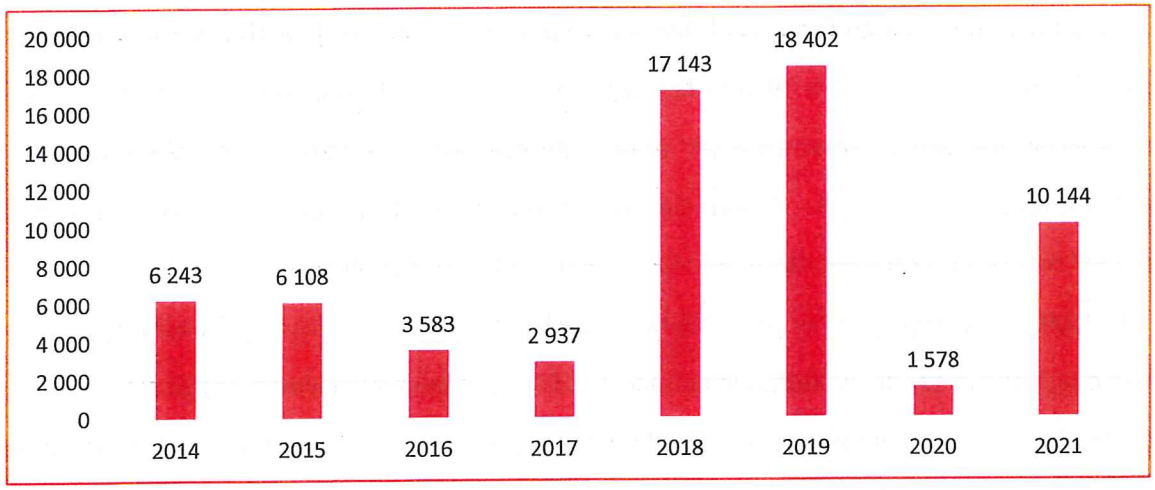

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 27. Liczba uczestników imprez organizowanych w powiecie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 28. Zwiedzający muzea

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.2. Sfera gospodarcza

Analizując sferę gospodarczą oraz finanse powiatu lubańskiego można zauważyć, że dochody i wydatki ulegały zwiększeniu w analizowanych przedziale czasowym, odpowiednio 17% oraz 13%. Ponadto dochody przewyższają wydatki, co w świetle potencjalnych inwestycji powiatowych jest korzystne, umożliwia w szerszym zakresie realizację zaplanowanych zadań do 2030 r., w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

W badanych latach sukcesywnie wzrastała wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich, co jest częściowo związane ze specyfiką oraz terminarzem ogłaszanych naborów wniosków, dotyczących jednostek samorządu terytorialnego.

Najczęściej pozyskiwano dofinansowanie na realizację powiatowych projektów z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego. Ponadto z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz programów transgranicznych Interreg PL – SN, CZ – PL.

Liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w powiecie na przestrzeni badanych lat uległa zmniejszeniu. Zarówno w przypadku usług (12%), jak i przemysłu i budownictwa (7%). Zdiagnozowana sytuacja wymaga działań w zakresie stymulowania przedsiębiorczości ogółem i promowania prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Problematyczną sytuację potwierdza spadek (11%) liczby podmiotów gospodarki narodowej na terenie powiatu lubańskiego w badanych latach.

Relatywnie dobrą informacją jest wzrost kluczowego „wskaźnika przedsiębiorczości" (14%), czyli w tym wypadku liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców wpisanych do rejestru REGON. Wzrost ten wynika jednak przede wszystkim ze spadku liczby mieszkańców powiatu w analizowanym przedziale czasowym. Ogólne znaczenie wskaźnika przedsiębiorczości jest duże. Przyjmując w uproszczeniu pokazuje on ogólny poziom przedsiębiorczości na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach charakteryzowały się fazami spadków i wzrostów, finalnie spadły w badanych latach o 22%. Z pozytywnych zmian odnotować należy znaczący, 60% wzrost wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach, co pośrednio wskazuje na relatywnie dobrą kondycję ekonomiczną wspomnianych przedsiębiorstw.

Wyraźnie wzrosła także produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca (162%), ponadto zwiększyła się liczba sklepów na terenie powiatu.

Odczuwalnie zwiększyła się liczba dostępnych w powiecie miejsc noclegowych ogółem (20%), do 3733 miejsc. Jest to ważne wskazanie z punktu widzenia rozwoju powiatu przy szerszym wykorzystaniu potencjału turystycznego. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych, po okresach wzrostów, pozostał na stabilnym poziomie wynoszącym ostatnio 33%. Powyższe wskazania można traktować jako umiarkowanie optymistyczne w kontekście dalszego rozwoju turystyki w powiecie.

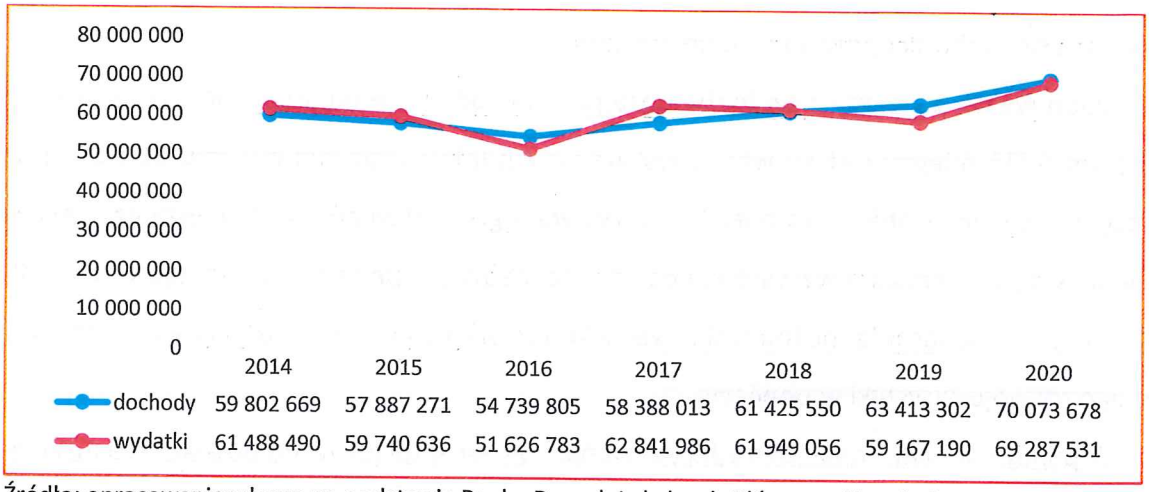
W pandemicznym roku 2020 zdecydowanie najwięcej turystów do powiatu lubańskiego przyjechało z Niemiec (57227). W dalszej kolejności z Czech (1645) oraz Danii (633). Różnice są jednak tak duże na korzyść rynku niemieckiego, że jest on naturalnym, najważniejszym rynkiem docelowym promocji turystycznej.

Do momentu wybuchu pandemii koronawirusa w 2020 r. systematycznie rosła liczba noclegów udzielanych turystom krajowym i zagranicznym, co jest ważną informacją na przyszłość w odniesieniu do rozwoju sektora turystycznego.

W latach 2014-2019 na terenie powiatu wzrosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, w roku 2019 osiągnęło poziom 4173 PLN (wzrost o 31%), co jest przyzwoitym wynikiem w stosunku do ogólnopolskich trendów. Dla przykładu w latach 2014-2022 przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw na poziomie krajowym wzrosło o 60%.

W nawiązaniu do lokalnego rynku nieruchomości, na przestrzeni analizowanych lat zauważalny jest wzrost wartości nieruchomości, co wpisuje się w ogólnopolskie trendy w tym obszarze. Mediana ceny za m2 lokalu mieszkalnego sprzedawanego w ramach transakcji rynkowych wzrosła z 2291 PLN (2015 r.) do 2841 PLN (2021 r.), czyli o 24% w ciągu 6 lat. Można założyć, że w powiecie lubańskim istnieje przestrzeń do dalszych, umiarkowanych wzrostów cen nieruchomości.

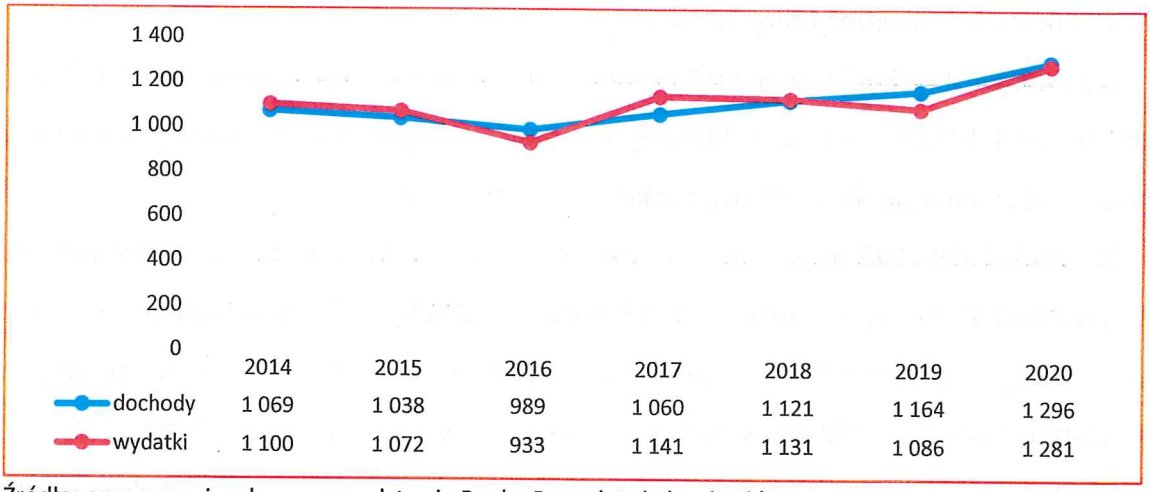
Wykres 29. Dochody i wydatki Powiatu Lubańskiego ogółem (PLN)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody	59 802 669	57 887 271	54 739 805	58 388 013	61 425 550	63 413 302	70 073 678
wydatki	61 488 490	59 740 636	51 626 783	62 841 986	61 949 056	59 167 190	69 287 531

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

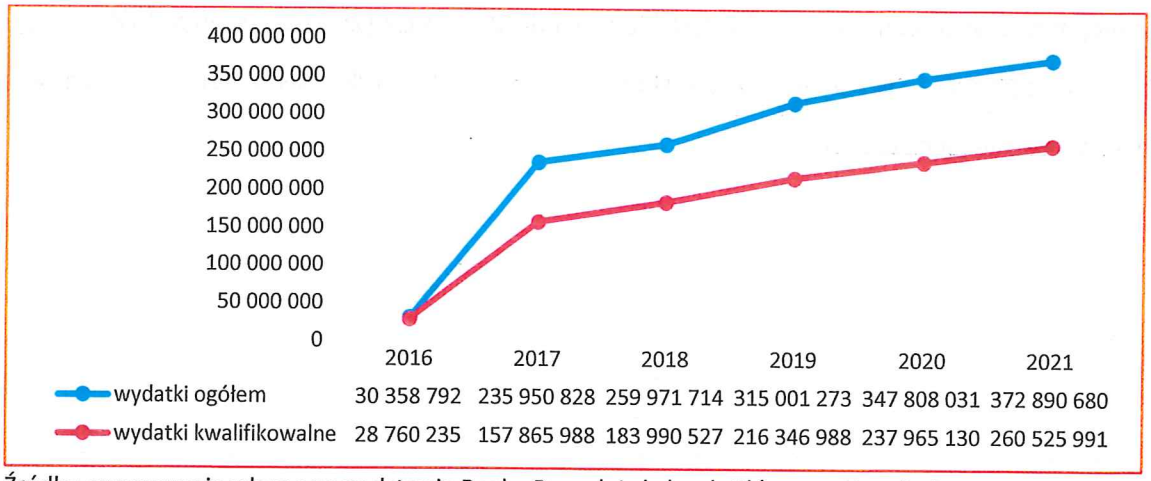
Wykres 30. Dochody i wydatki na mieszkańca ogółem (PLN)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody	1 069	1 038	989	1 060	1 121	1 164	1 296
wydatki	1 100	1 072	933	1 141	1 131	1 086	1 281

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

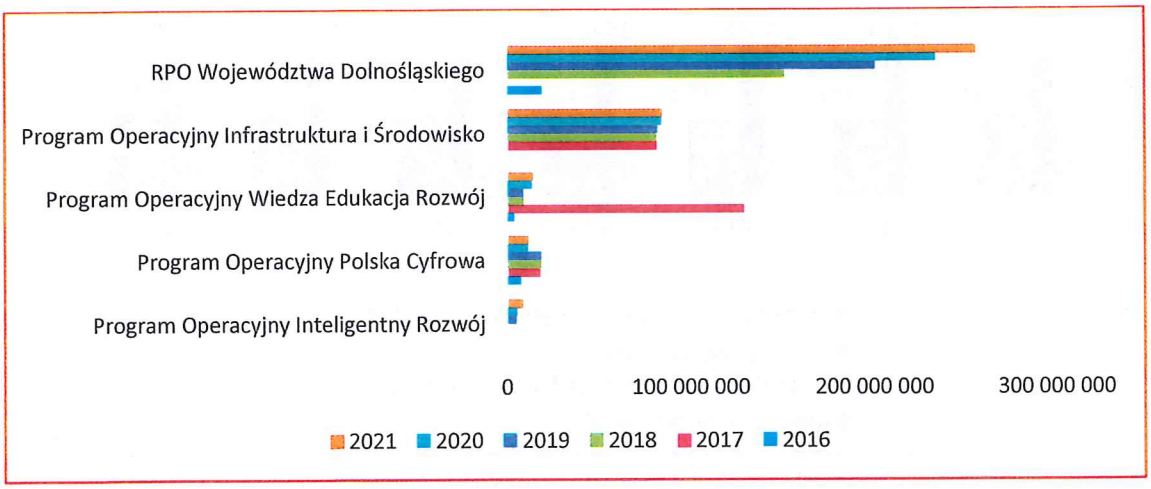
Wykres 31. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich (PLN), dotyczy całego powiatu wraz z gminami

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
wydatki ogółem	30 358 792	235 950 828	259 971 714	315 001 273	347 808 031	372 890 680
wydatki kwalifikowalne	28 760 235	157 865 988	183 990 527	216 346 988	237 965 130	260 525 991

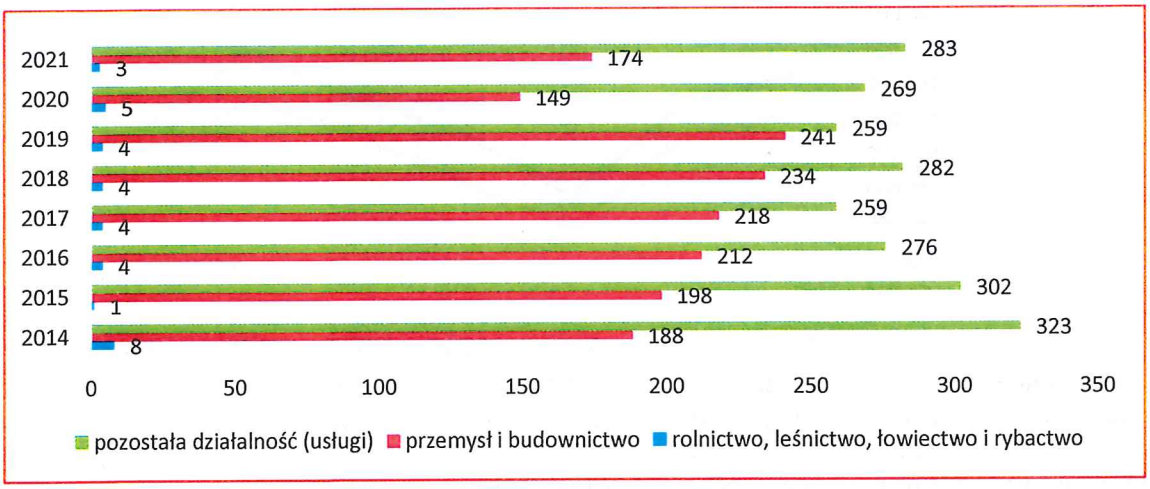
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 32. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich w podziale na programy operacyjne, wydatki ogółem (PLN), dotyczy całego powiatu wraz z gminami

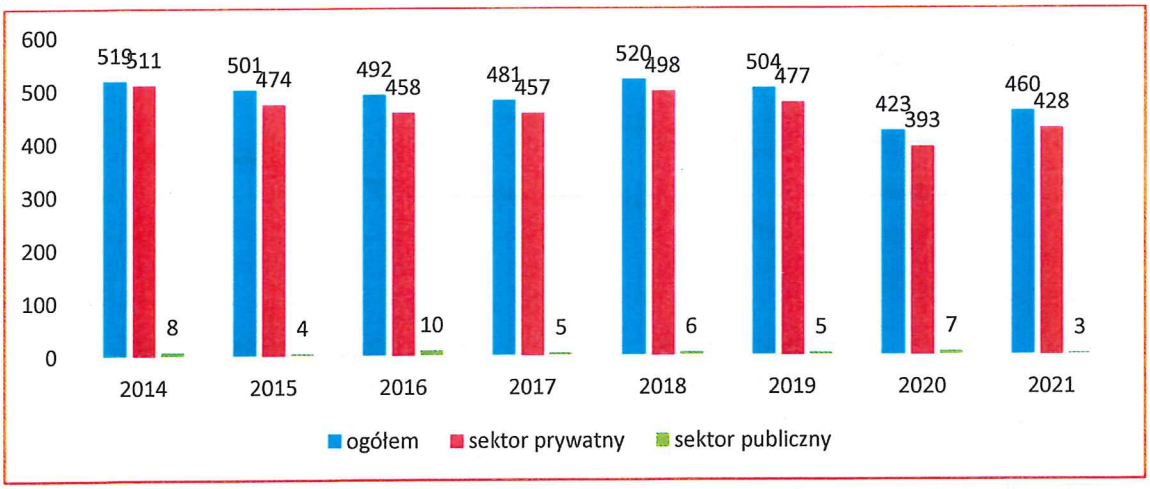

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 33. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007

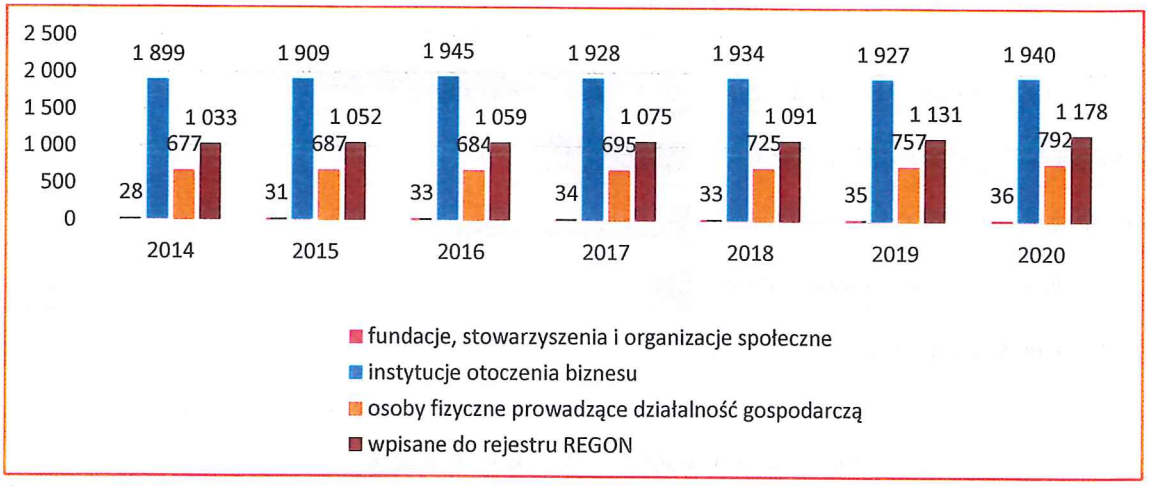

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 34. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych

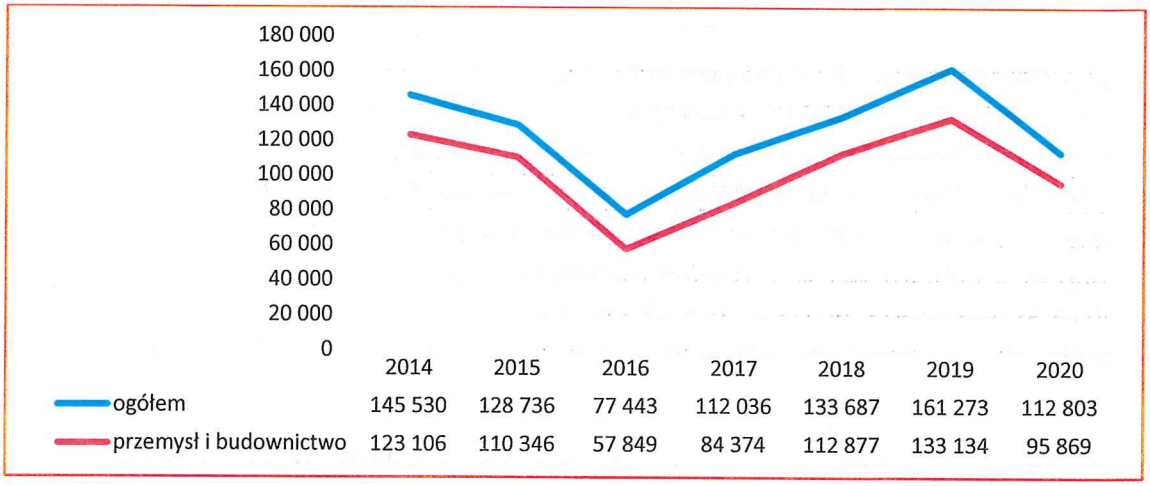

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 35. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

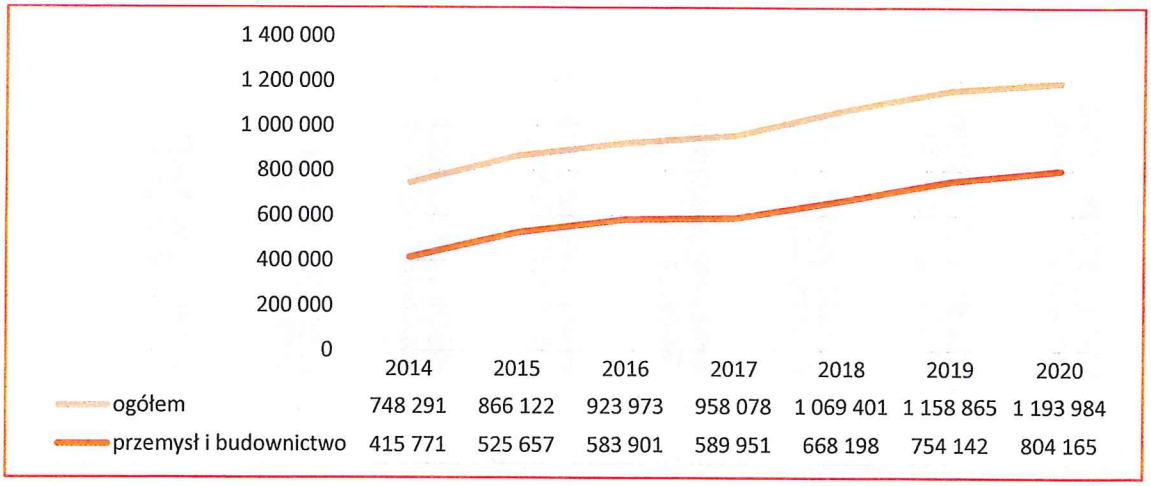
Wykres 36. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (tys. PLN)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	145 530	128 736	77 443	112 036	133 687	161 273	112 803
przemysł i budownictwo	123 106	110 346	57 849	84 374	112 877	133 134	95 869

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

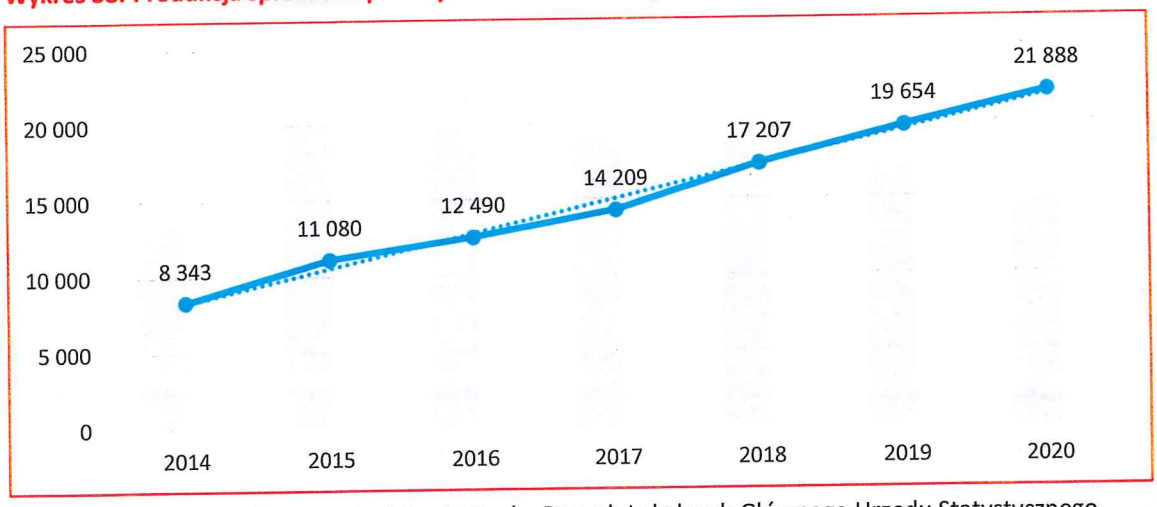
Wykres 37. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (tys. PLN)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	748 291	866 122	923 973	958 078	1 069 401	1 158 865	1 193 984
przemysł i budownictwo	415 771	525 657	583 901	589 951	668 198	754 142	804 165

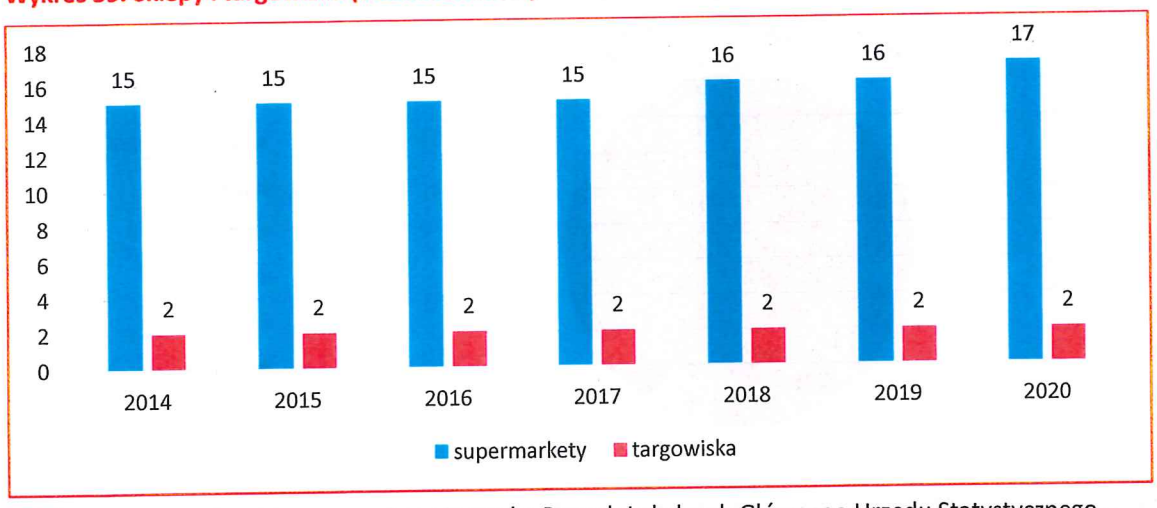
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 38. Produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca (PLN)

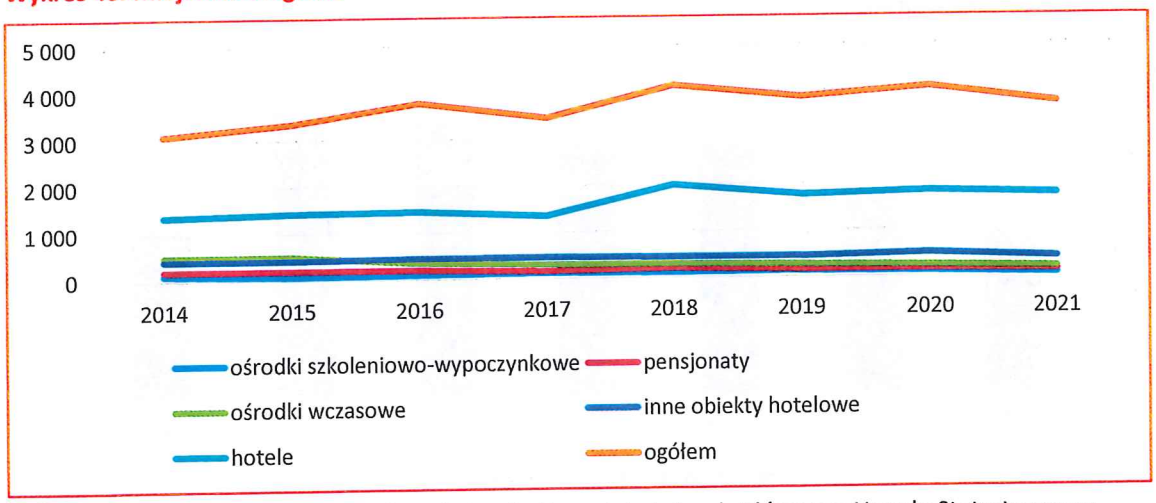

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 39. Sklepy i targowiska (liczba obiektów)

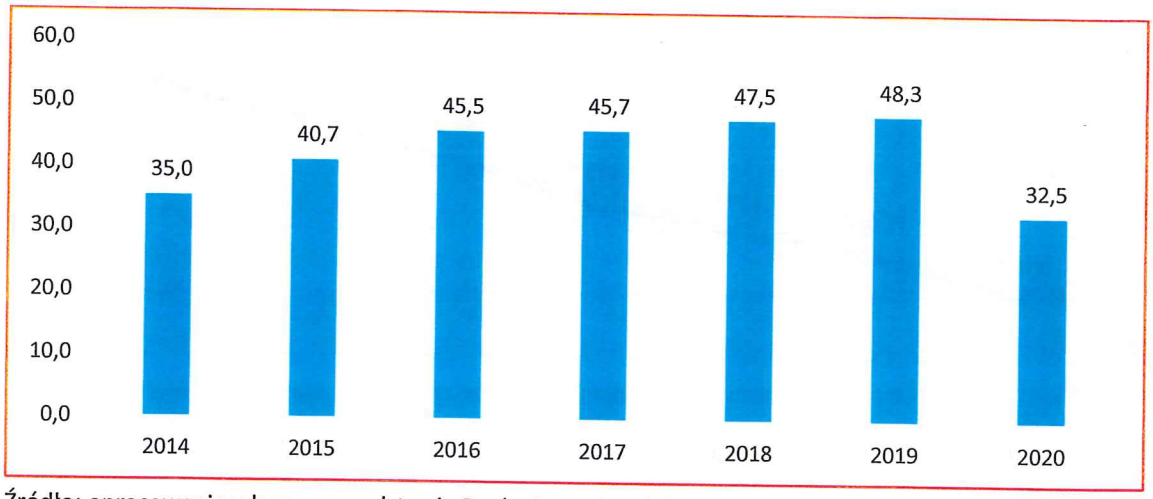

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 40. Miejsca noclegowe

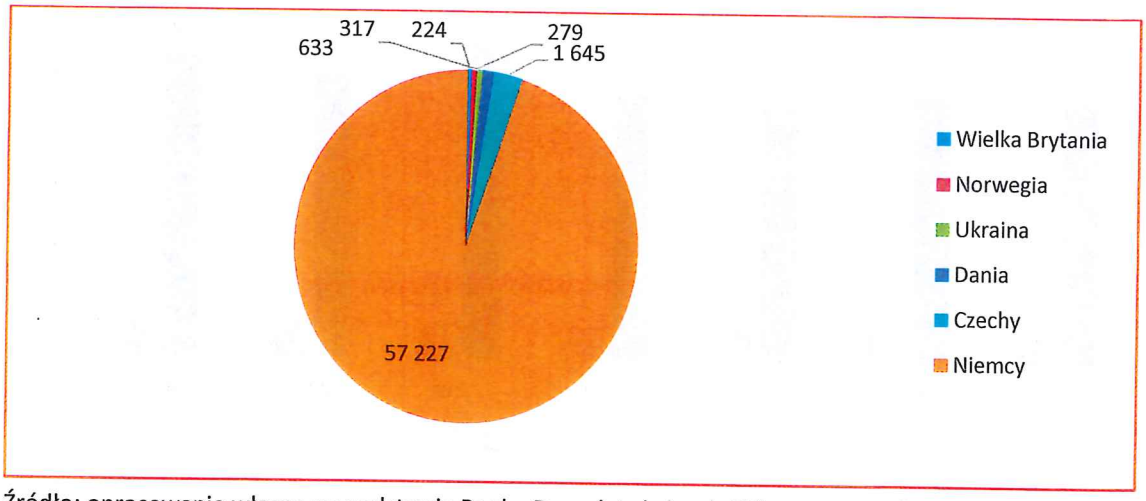

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 41. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem (%)

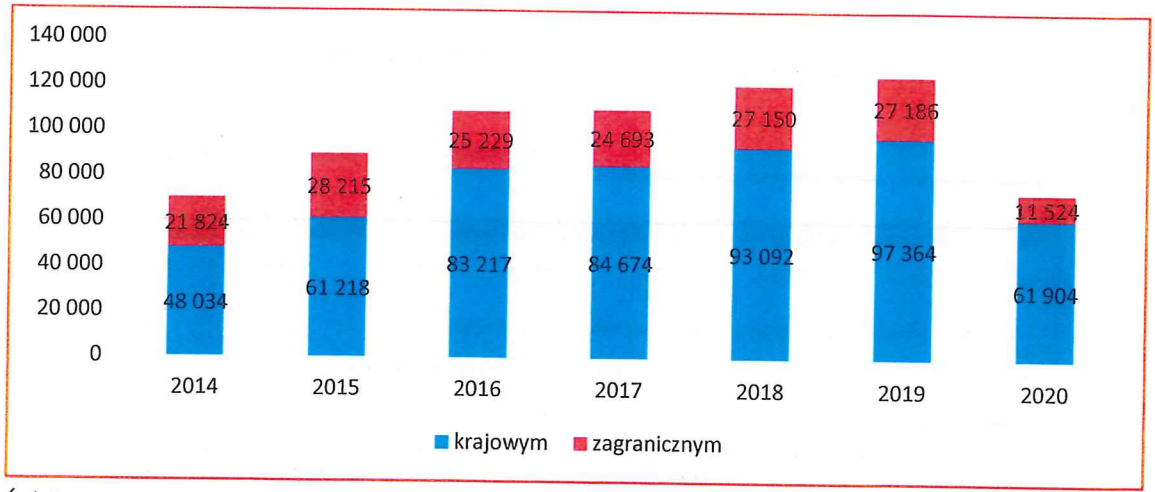

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 42. Turyści zagraniczni w 2020 r. (wybrane kraje)

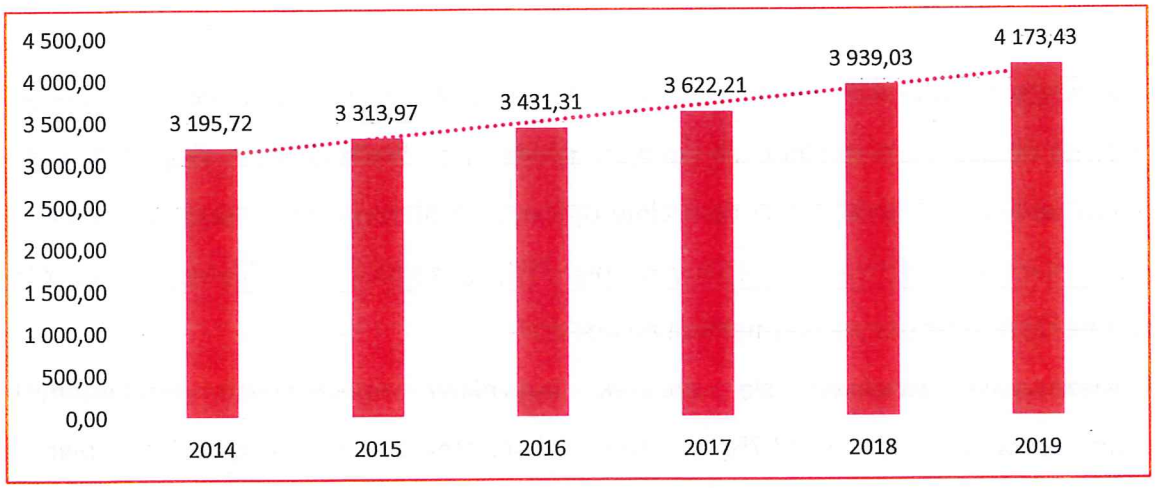

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 43. Noclegi udzielone turystom krajowym i zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców

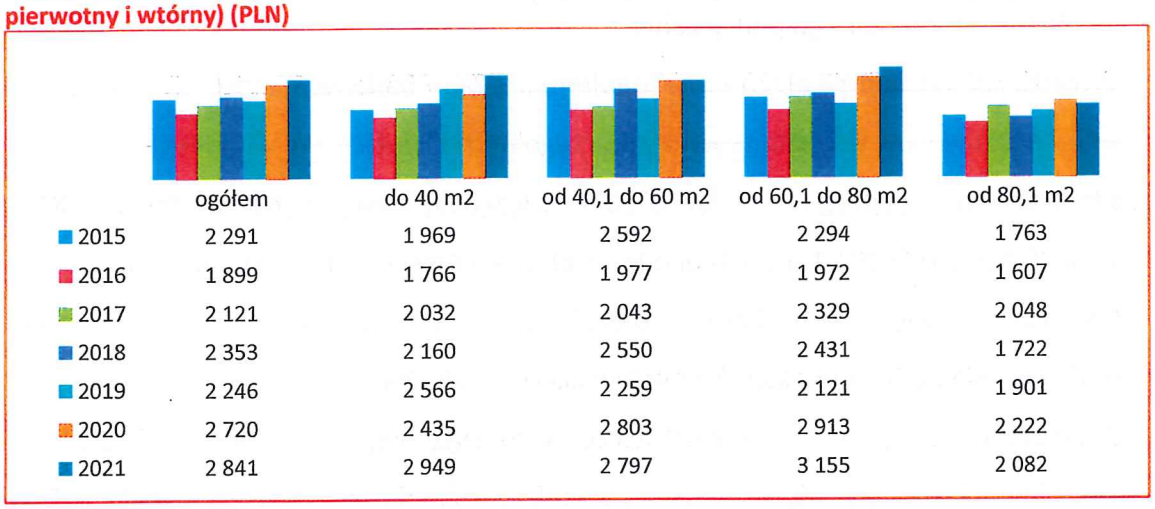

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 44. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

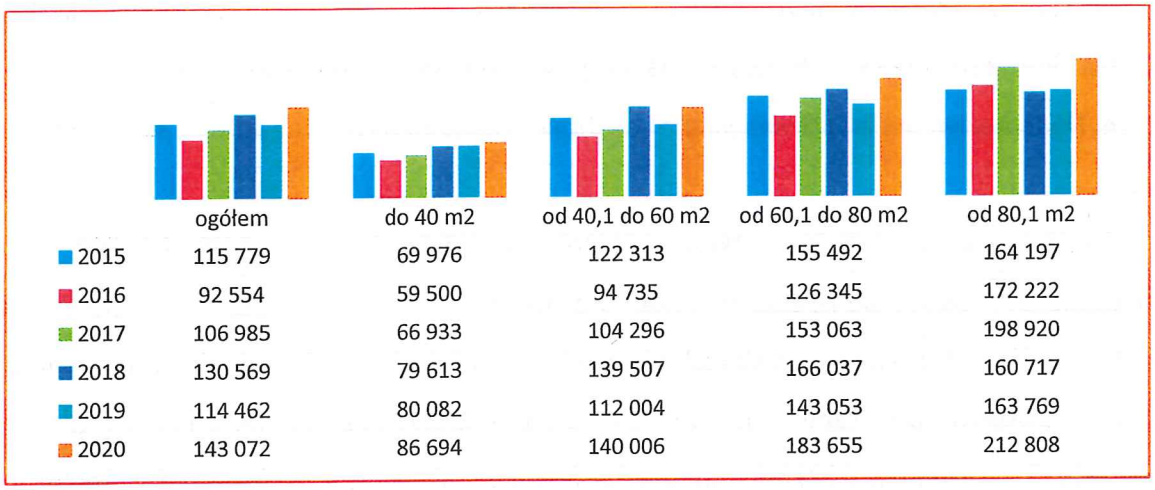
Wykres 45. Mediana cen za m2 lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN)

	ogółem	do 40 m2	od 40,1 do 60 m2	od 60,1 do 80 m2	od 80,1 m2
2015	2 291	1 969	2 592	2 294	1 763
2016	1 899	1 766	1 977	1 972	1 607
2017	2 121	2 032	2 043	2 329	2 048
2018	2 353	2 160	2 550	2 431	1 722
2019	2 246	2 566	2 259	2 121	1 901
2020	2 720	2 435	2 803	2 913	2 222
2021	2 841	2 949	2 797	3 155	2 082

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 46. Średnia cena lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN)

	ogółem	do 40 m2	od 40,1 do 60 m2	od 60,1 do 80 m2	od 80,1 m2
2015	115 779	69 976	122 313	155 492	164 197
2016	92 554	59 500	94 735	126 345	172 222
2017	106 985	66 933	104 296	153 063	198 920
2018	130 569	79 613	139 507	166 037	160 717
2019	114 462	80 082	112 004	143 053	163 769
2020	143 072	86 694	140 006	183 655	212 808

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

1.3. Sfera przestrzenno-środowiskowa

Poddając analizie stan infrastruktury technicznej na obszarze powiatu można zauważyć, że zarówno długość sieci cieplnej, jak i długość przyłączy do budynków nie uległy zmianom. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie ogółem, po okresowych fluktuacjach, finalnie uległa nieznacznemu obniżeniu w badanych latach (4%). Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku utrzymuje się praktycznie na niezmienionym poziomie.

Nieznacznie zwiększył się odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągów, z 76,3% do 77,7%, co stanowi korzystną zmianę. Zwiększył się również odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji z 49,7% do 51,3%. W tym obszarze wymagana jest jednak poprawa sytuacji ogółem, praktycznie połowa mieszkańców powiatu nie ma wspomnianego podłączenia.

Wzrasta zużycie energii elektrycznej ogółem, o 18% w badanych latach. W odniesieniu do odsetka mieszkańców korzystających z poszczególnych instalacji, we wszystkich obszarach nastąpiła poprawa i sytuacja w roku 2020 r. wyglądała następująco: wodociąg (86%), kanalizacja (67%), gaz (53%). Najbardziej odczuwalna poprawa dotyczy instalacji gazowej.

Odczuwalnie zwiększyła się liczba odbiorców gazu w powiecie, wzrost o 19%. Ponadto, trzykrotnie wzrosła liczba mieszkańców ogrzewających mieszkanie gazem.

Zwiększała się gęstość sieci rozdzielczej wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej. W badanych latach wzrosło zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca (7%). Analizując odsetek mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje (wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie) można stwierdzić, że we wszystkich przypadkach nastąpił progres.

Zasoby mieszkaniowe powiatu zwiększyły się w badanym okresie o 3%, wzrosła liczba mieszkań. Ponadto o blisko 5% zwiększyła się powierzchnia użytkowa wszystkich mieszkań ogółem. Podstawowe wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych pozostały bez większych zmian.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania zwiększyła się z 71,8 do 72,8 m2. Nieznacznie zmniejszyły się relacje mieszkań oraz nowych budynków mieszkalnych do liczby ludności powiatu. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytkowania spadła w stosunku do liczby mieszkańców, wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania. Powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych, po okresowych wzrostach,

finalnie spadła w analizowanym przedziale czasowym o blisko 29%. Spadła natomiast powierzchnia gruntów komunalnych na terenie powiatu.

W latach 2014-2021 podwoiła się liczba wszystkich pozwoleń wydawanych na budowę. Zwiększyła się także powierzchnia jednostek samorządu terytorialnego (gmin) powiatu objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Ma to znaczenie w kontekście prowadzenia efektywne polityki zagospodarowania przestrzennego, w tym inwestycyjnej, mieszkaniowej dotyczącej poszczególnych gmin powiatu.

Spadki odnotowano w odniesieniu do emisja dwutlenku węgla (12%), co jest korzystne z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego. Odsetek ludności powiatu korzystającej z oczyszczalni ścieków pozostał praktycznie bez większych zmian (69% w roku 2020), podobnie wygląda kwestia przepustowości przemysłowych i komunalnych oczyszczalni. W odniesieniu do powierzchni obszarów prawnie chronionych nie nastąpiły istotne zmiany w badanych latach.

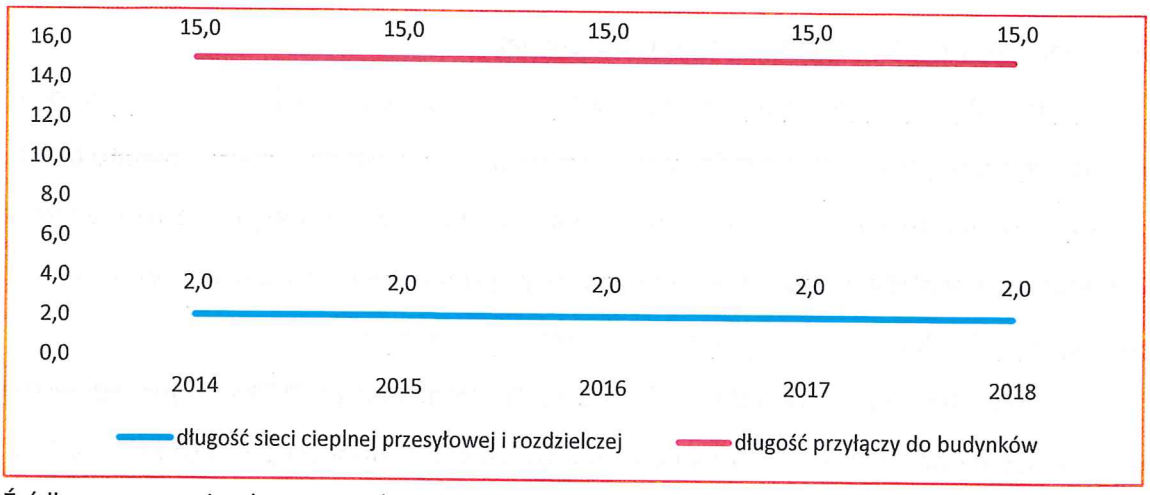
Zwiększała się liczba zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku, wzrost o 12%. W roku 2020 wystąpiła korzystna równowaga pomiędzy nasadzeniami drzew (91), a ubytkami (91).

Analizując strukturę powierzchni terenów zieleni w powiecie można stwierdzić, że tereny zieleni osiedlowej uległy powiększeniu, w pozostałych obszarach nie zaszły zmiany. Powierzchnia gruntów leśnych ogółem powiększyła się o 1,3%, za sprawą gruntów zarówno publicznych, jak i prywatnych.

W kontekście liczby pojazdów w powiecie procentowe wzrosty w badanych latach wyglądają następująco: motocykle (27%), samochody osobowe (23%), samochody ciężarowe (19%), ciągniki rolnicze (23%), motorowery (15%).

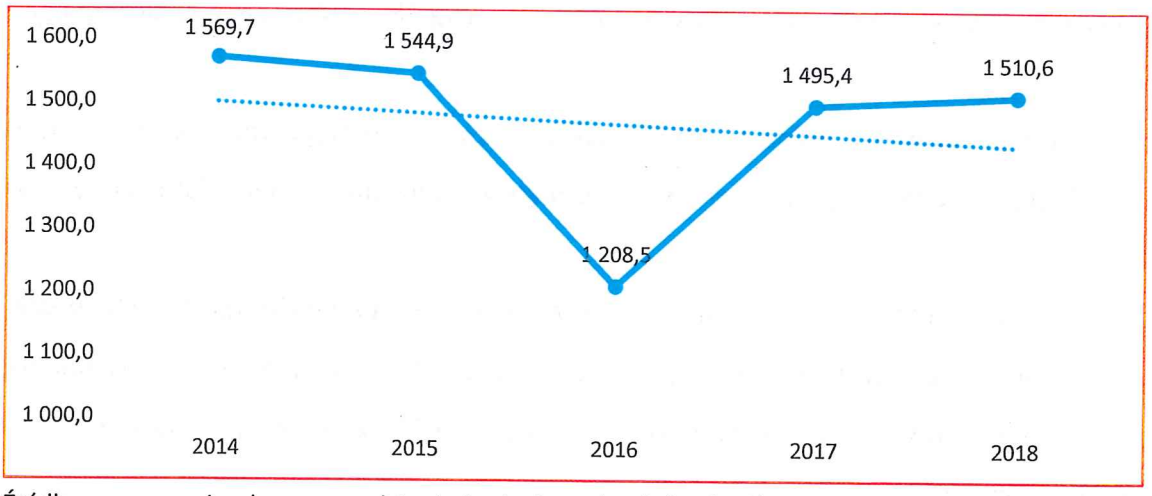
Drogi powiatowe to w badanych latach 2014-2020 wyraźny wzrost liczby kilometrów dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (43%) oraz nawierzchni twardej (18%), spadła natomiast liczba kilometrów dróg o nawierzchni gruntowej (71%).

Wykres 47. Sieć cieplna (km)

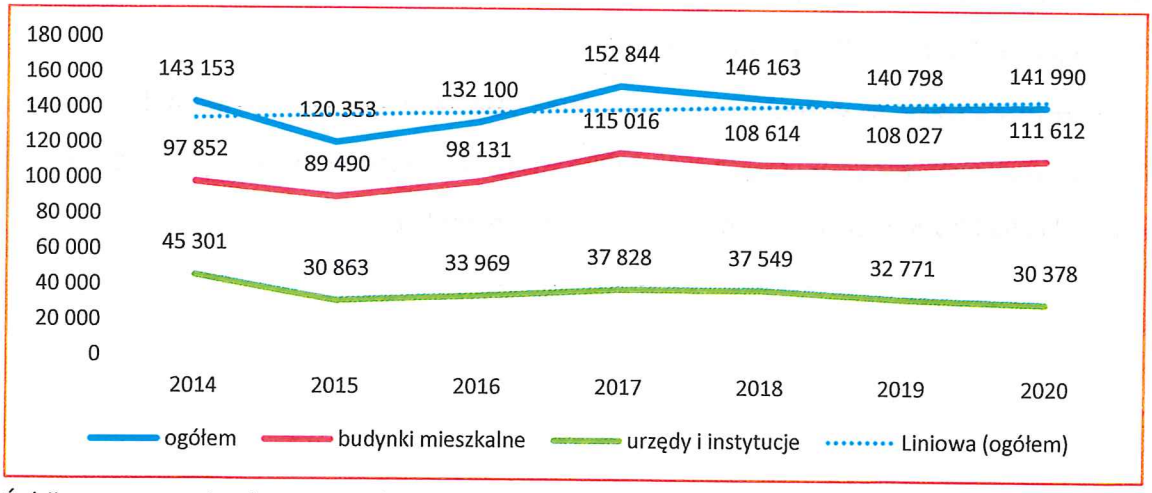

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 48. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie ogółem (dam3)

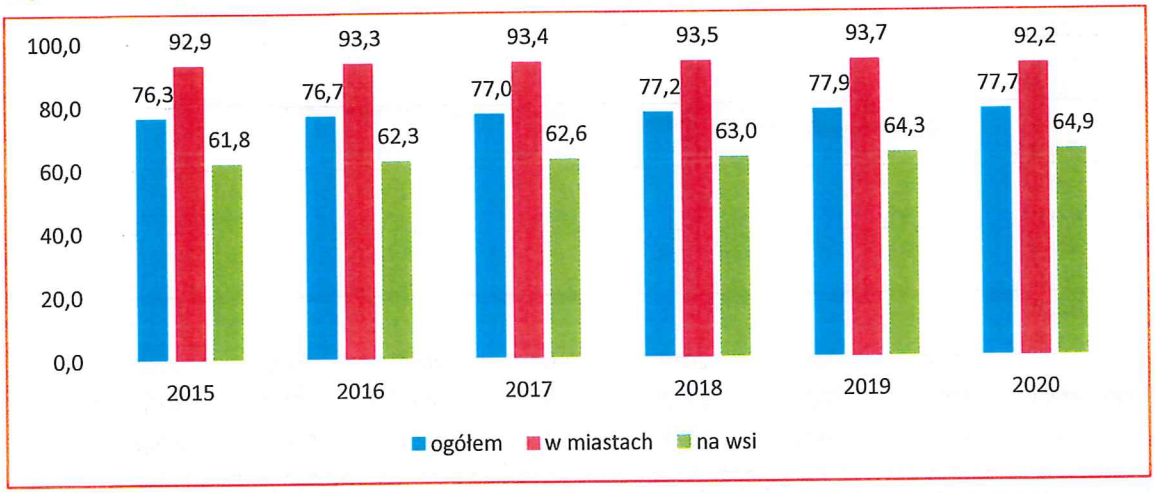

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 49. Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku (GJ)

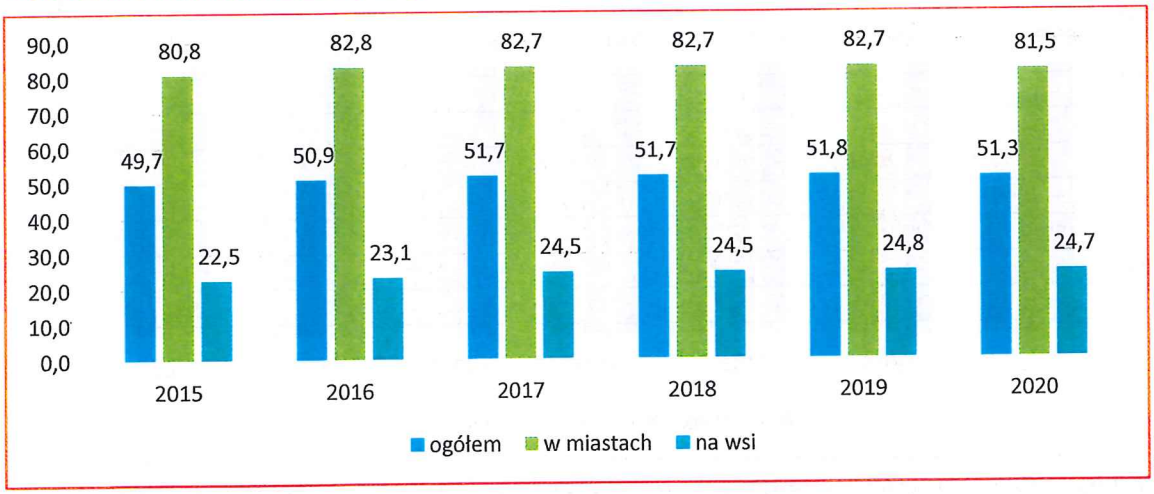

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 50. Budynki mieszkalne podłączone do wodociągów w %

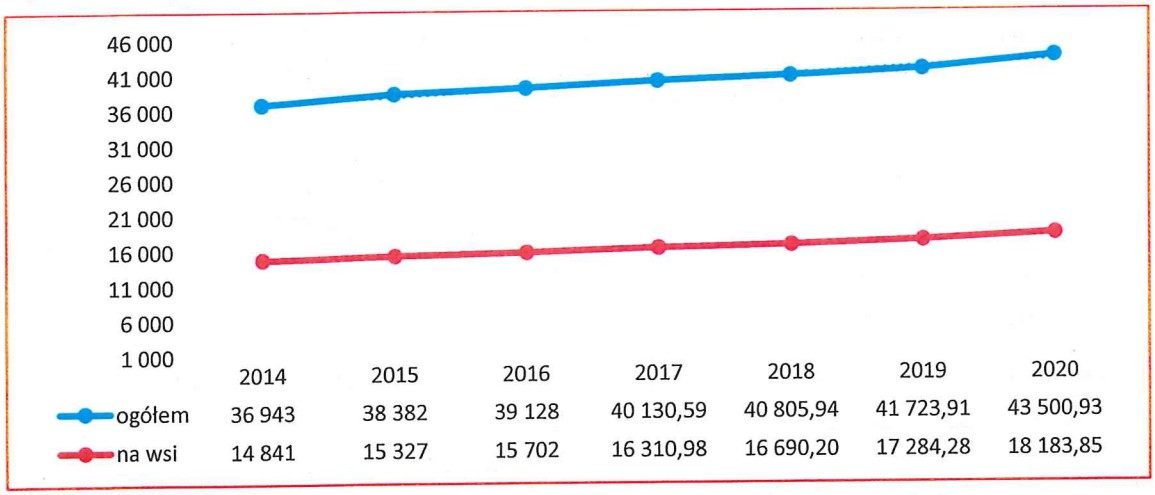

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 51. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

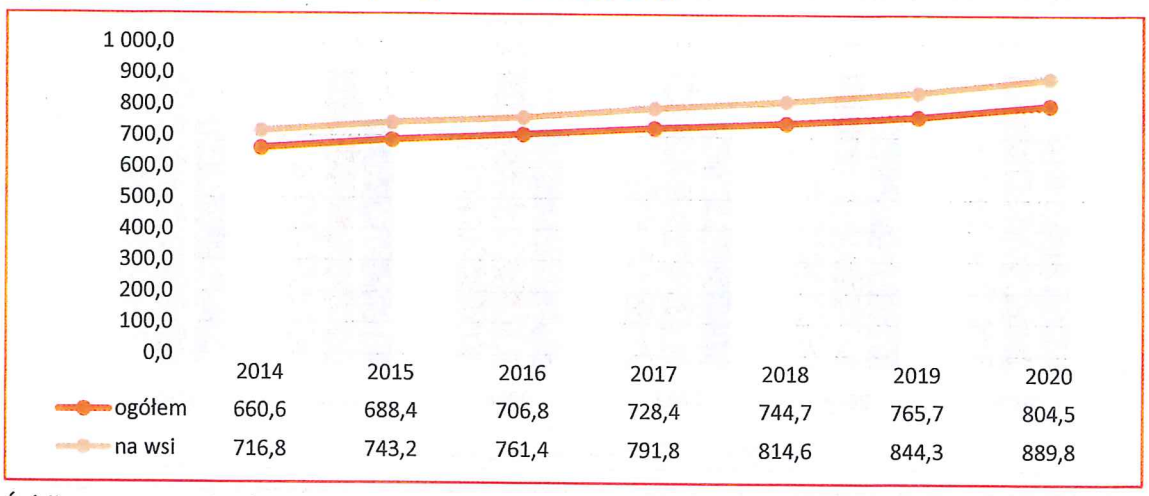
Wykres 52. Zużycie energii elektrycznej (MWh)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	36 943	38 382	39 128	40 130,59	40 805,94	41 723,91	43 500,93
na wsi	14 841	15 327	15 702	16 310,98	16 690,20	17 284,28	18 183,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

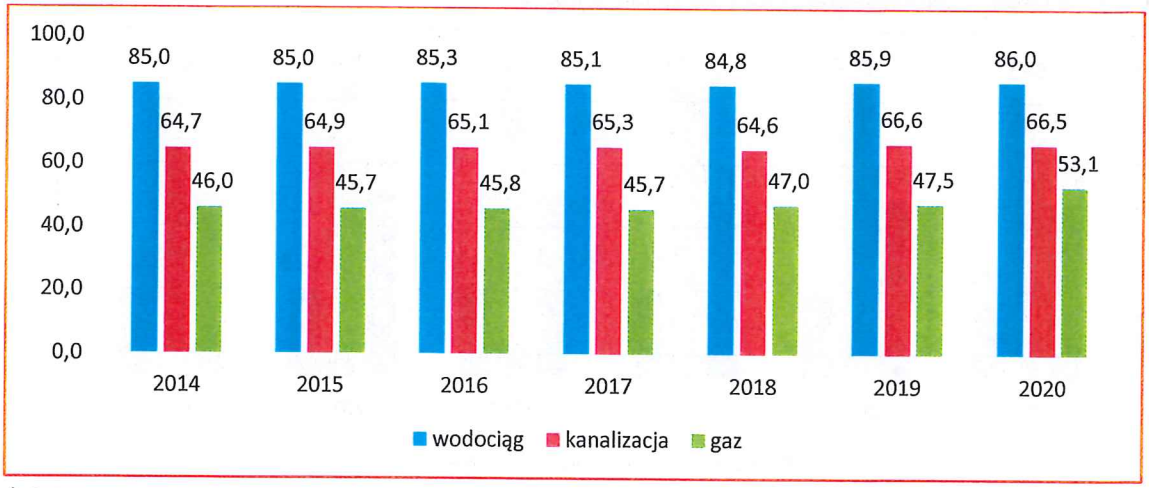
Wykres 53. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	660,6	688,4	706,8	728,4	744,7	765,7	804,5
na wsi	716,8	743,2	761,4	791,8	814,6	844,3	889,8

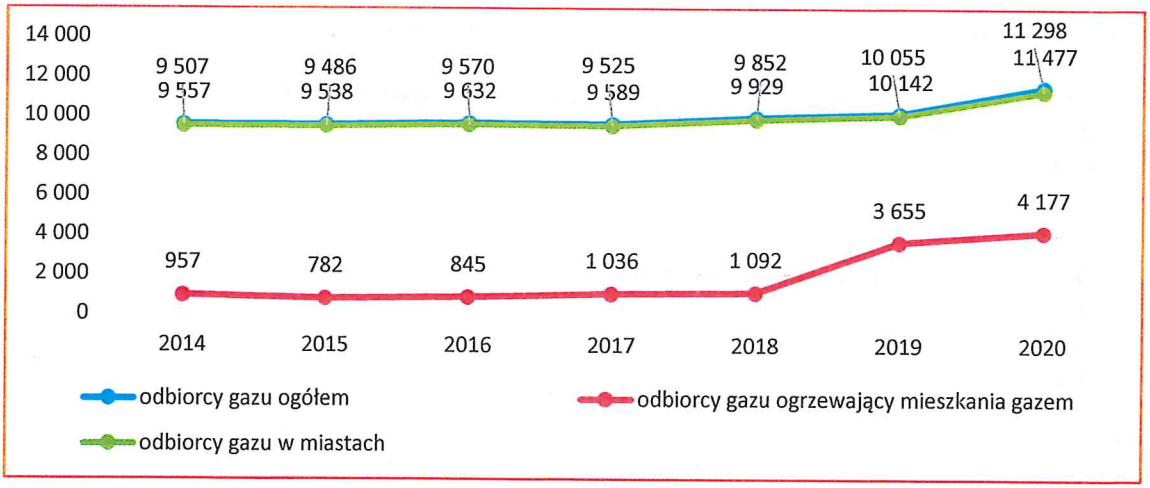
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 54. Korzystający z poszczególnych instalacji w % ogółu ludności powiatu

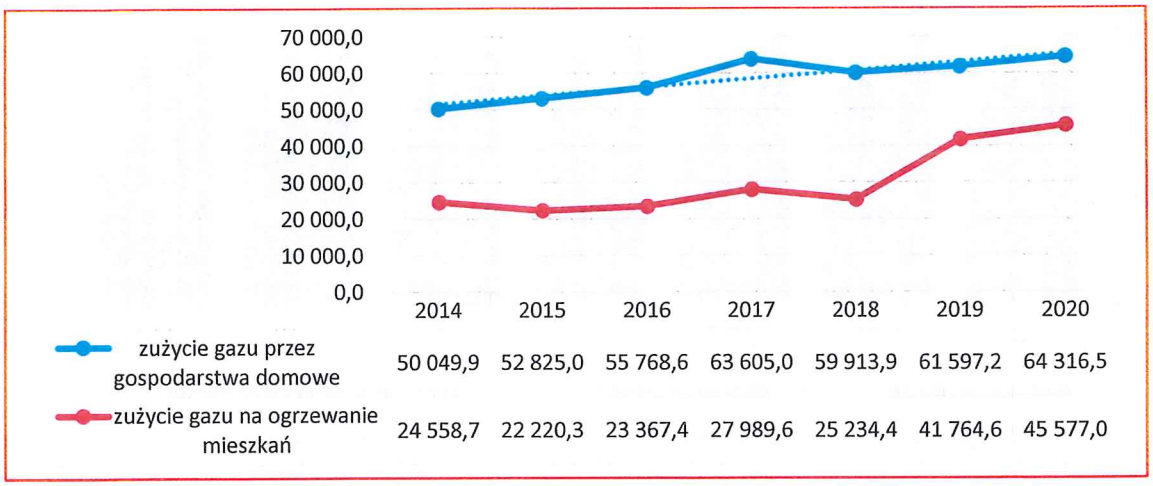

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 55. Sieć gazowa w gospodarstwach domowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

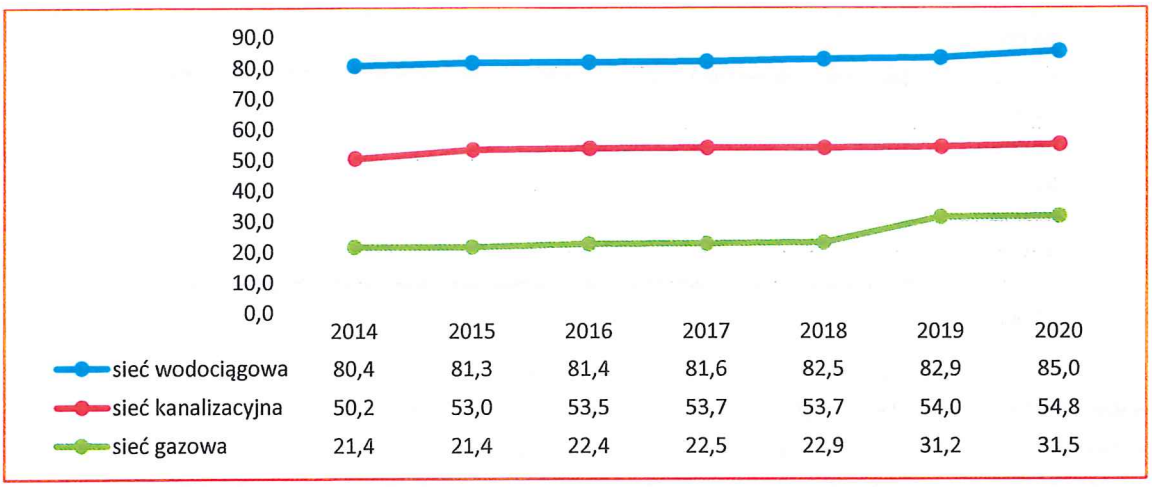
Wykres 56. Sieć gazowa, zużycie gazu w MWh

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe	50 049,9	52 825,0	55 768,6	63 605,0	59 913,9	61 597,2	64 316,5
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	24 558,7	22 220,3	23 367,4	27 989,6	25 234,4	41 764,6	45 577,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

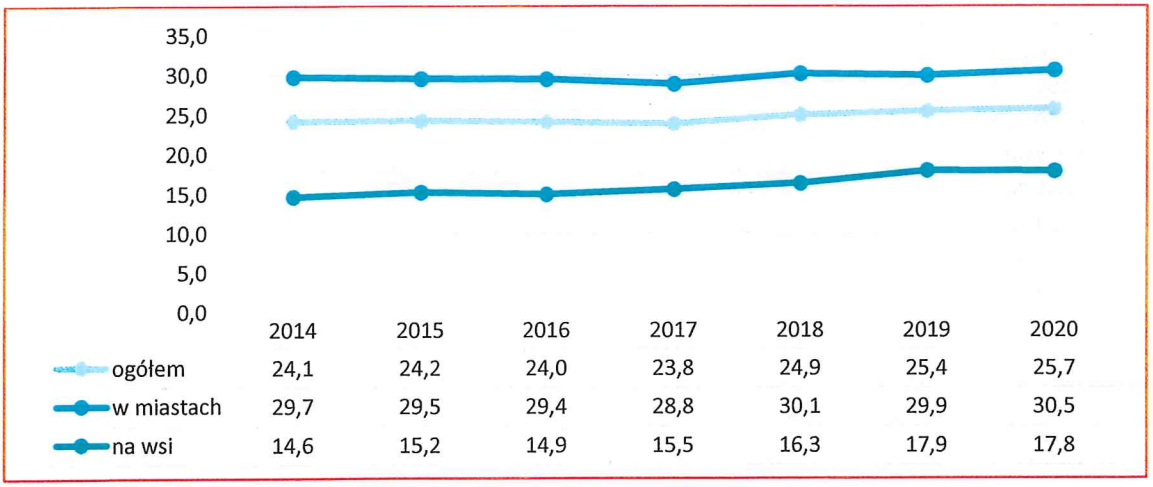
Wykres 57. Sieć rozdzielcza na 100 km2 (km)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
sieć wodociągowa	80,4	81,3	81,4	81,6	82,5	82,9	85,0
sieć kanalizacyjna	50,2	53,0	53,5	53,7	53,7	54,0	54,8
sieć gazowa	21,4	21,4	22,4	22,5	22,9	31,2	31,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

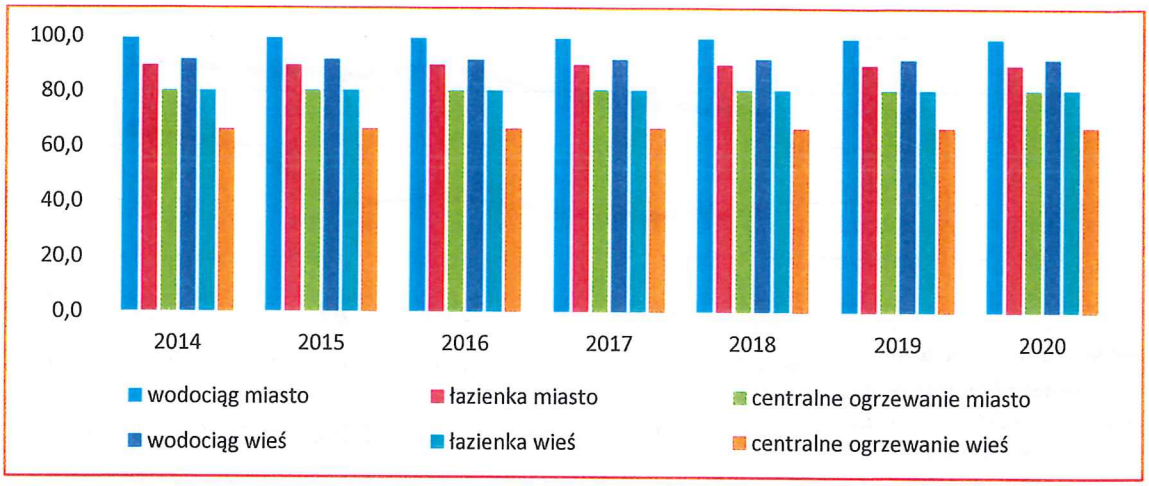
Wykres 58. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca (m3)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	24,1	24,2	24,0	23,8	24,9	25,4	25,7
w miastach	29,7	29,5	29,4	28,8	30,1	29,9	30,5
na wsi	14,6	15,2	14,9	15,5	16,3	17,9	17,8

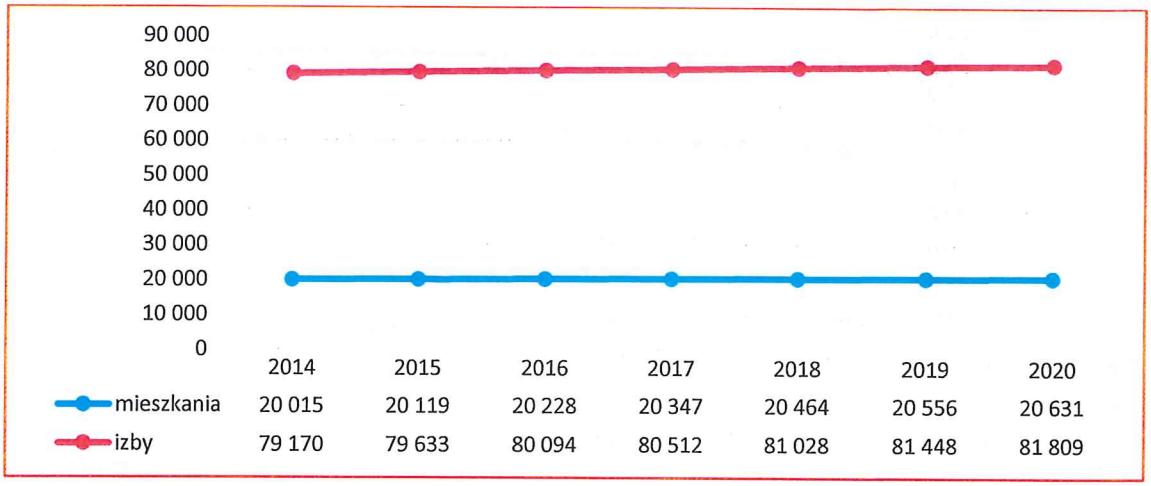
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 59. Mieszkania wyposażone w poszczególne instalacje w % ogółu mieszkań

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

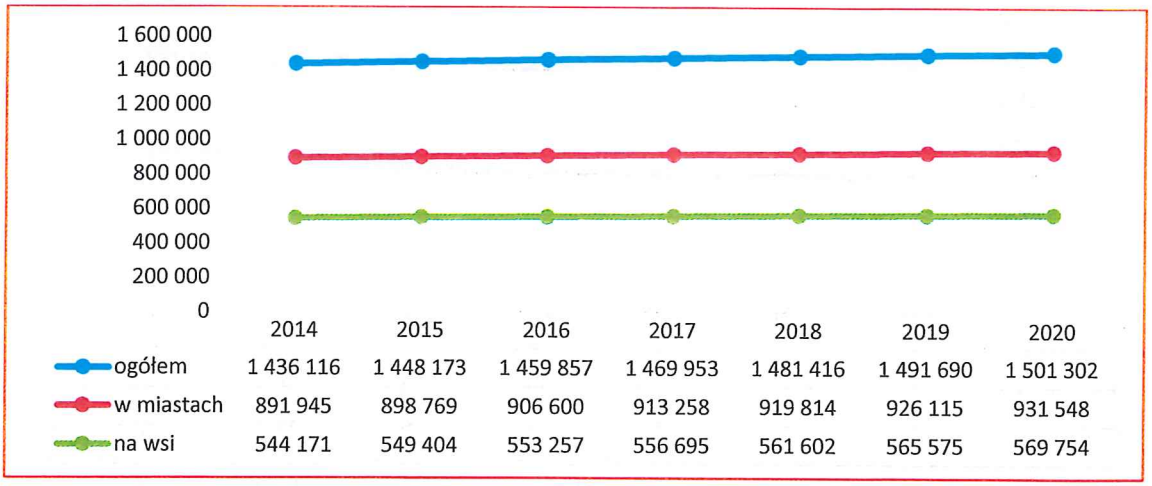
Wykres 60. Zasoby mieszkaniowe powiatu ogółem

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mieszkania	20 015	20 119	20 228	20 347	20 464	20 556	20 631
izby	79 170	79 633	80 094	80 512	81 028	81 448	81 809

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

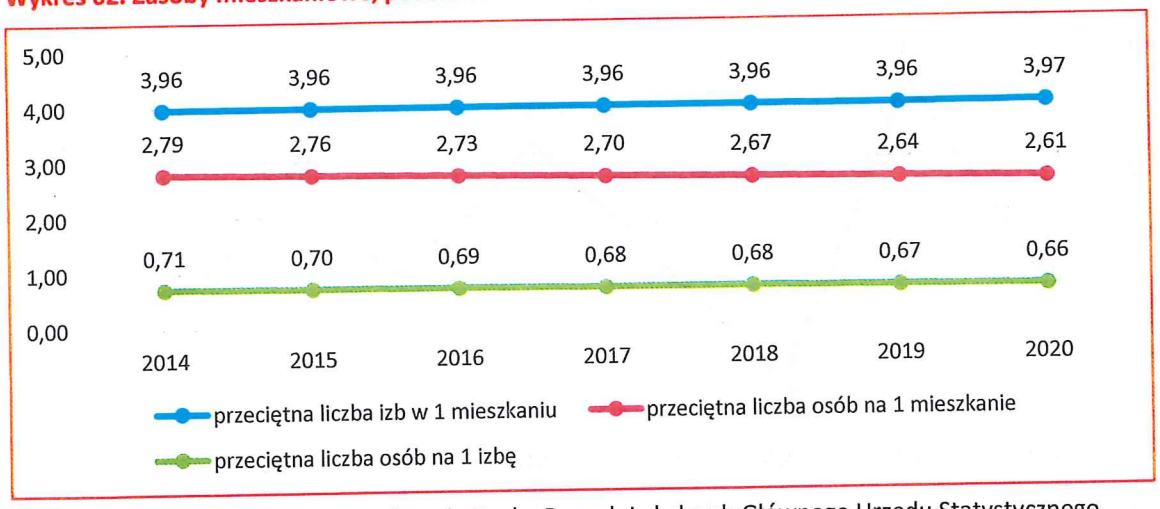
Wykres 61. Zasoby mieszkaniowe, łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (m2)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1 436 116	1 448 173	1 459 857	1 469 953	1 481 416	1 491 690	1 501 302
w miastach	891 945	898 769	906 600	913 258	919 814	926 115	931 548
na wsi	544 171	549 404	553 257	556 695	561 602	565 575	569 754

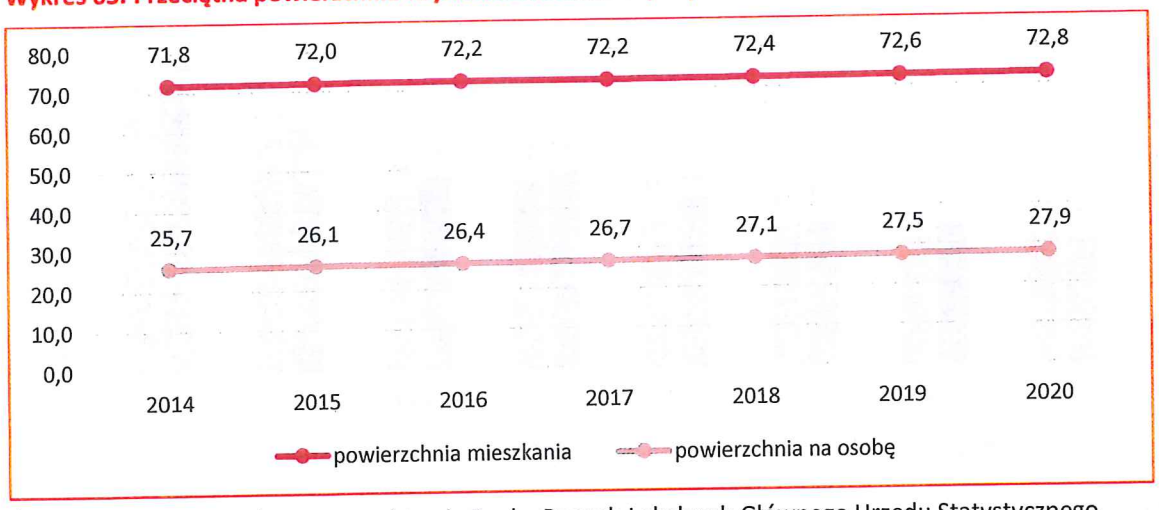
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 62. Zasoby mieszkaniowe, podstawowe wskaźniki

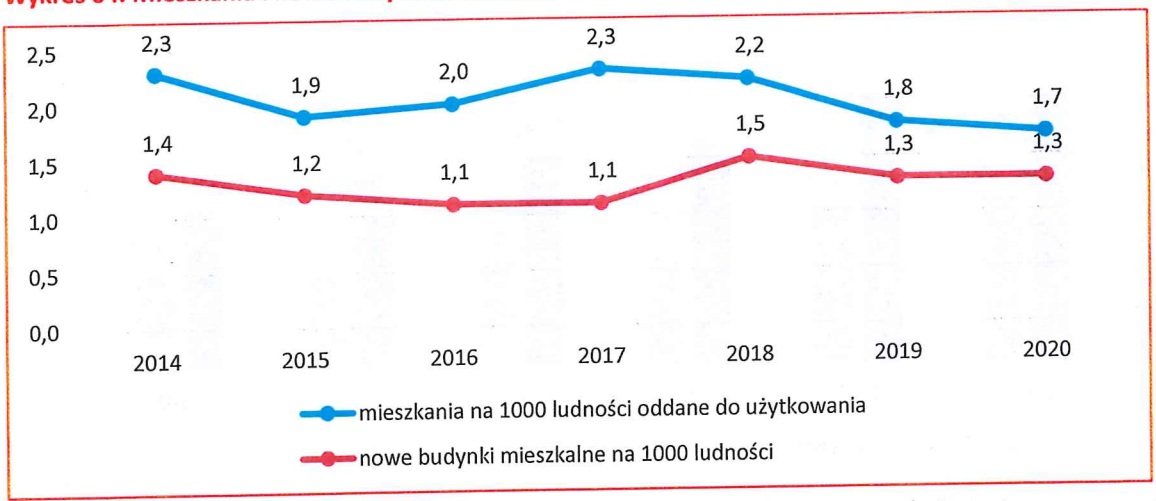

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 63. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m2)

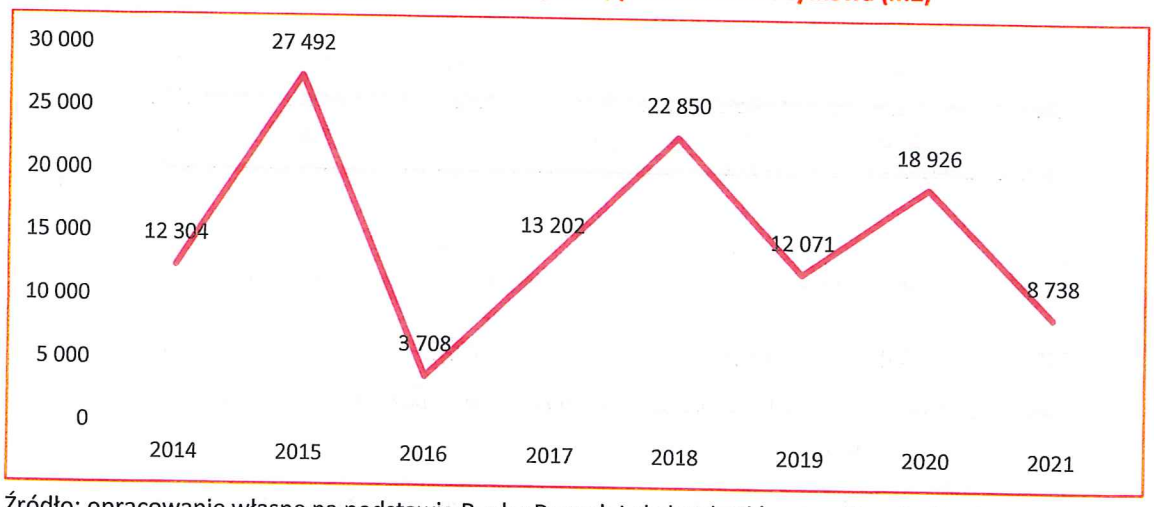

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 64. Mieszkania i nowe budynki mieszkalne

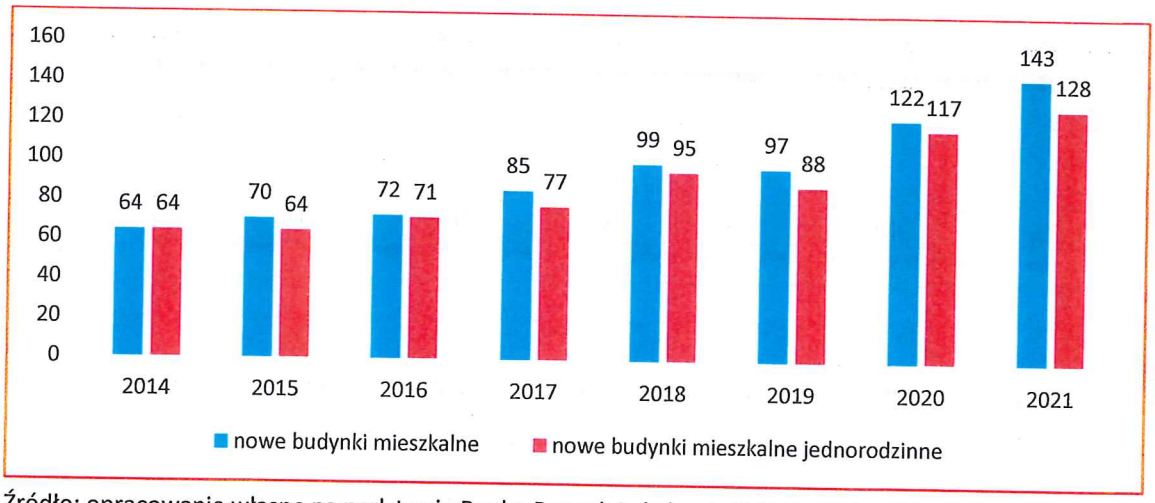

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 65. Budynki niemieszkalne w powiecie ogółem, powierzchnia użytkowa (m2)

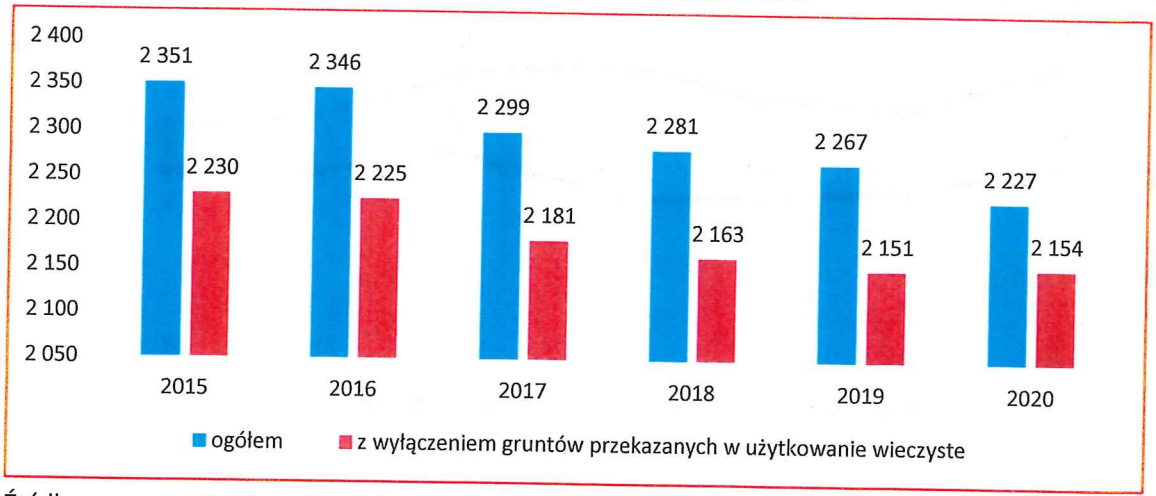

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 66. Pozwolenia wydane na budowę

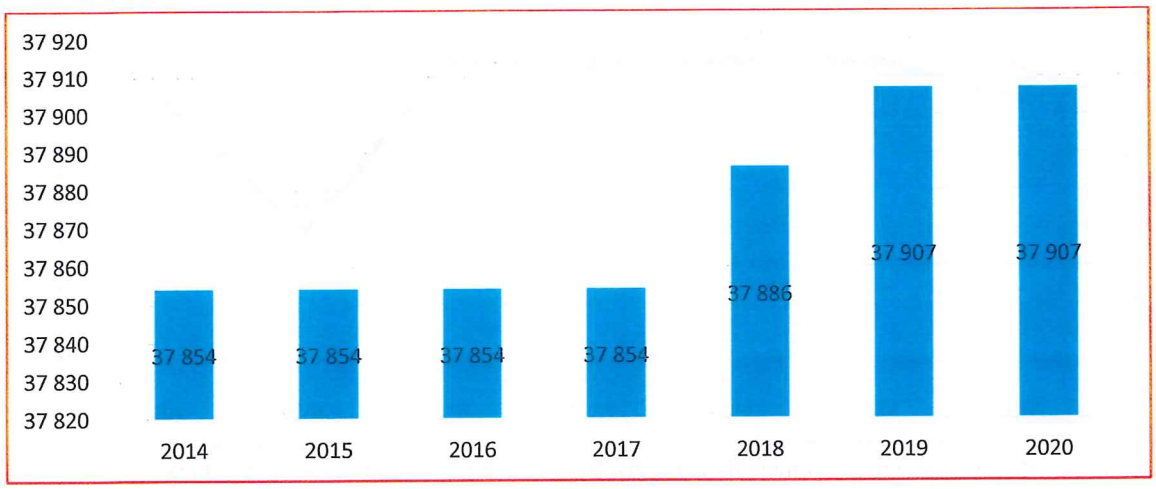

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 67. Powierzchnia gruntów komunalnych w powiecie ogółem (ha)

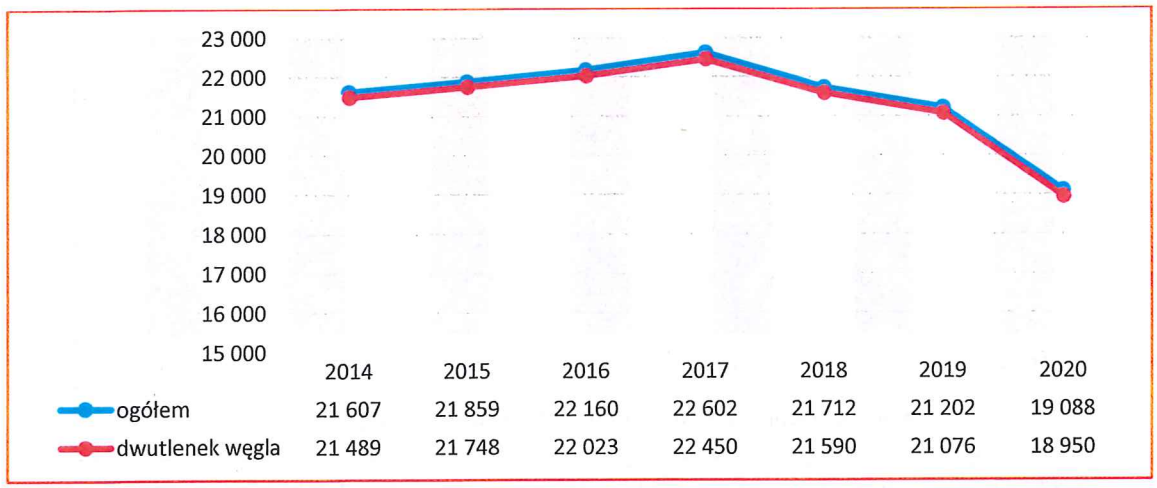

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 68. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, powierzchnia gmin ogółem objęta obowiązującymi planami (ha)

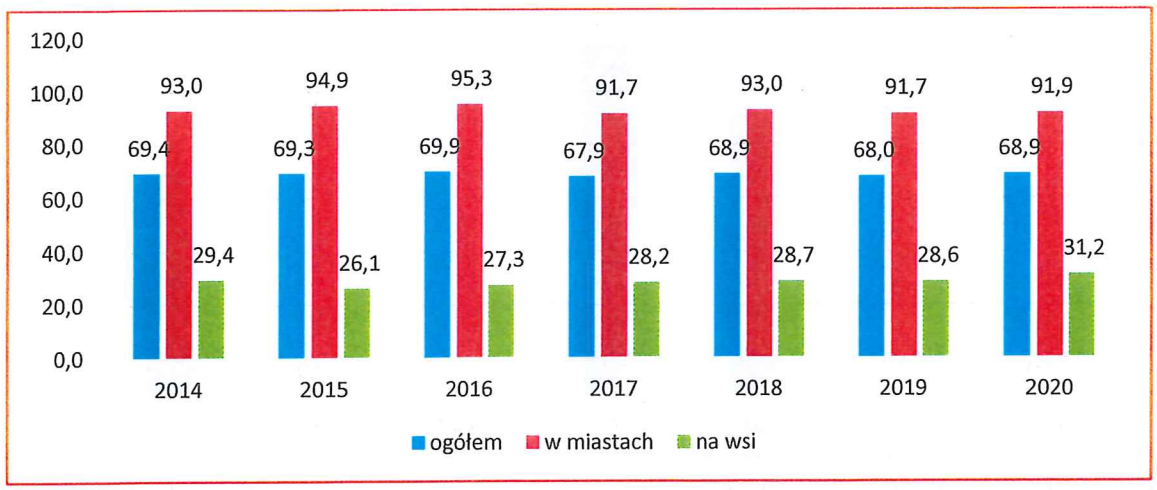

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 69. Emisja zanieczyszczeń gazowych (t/r)

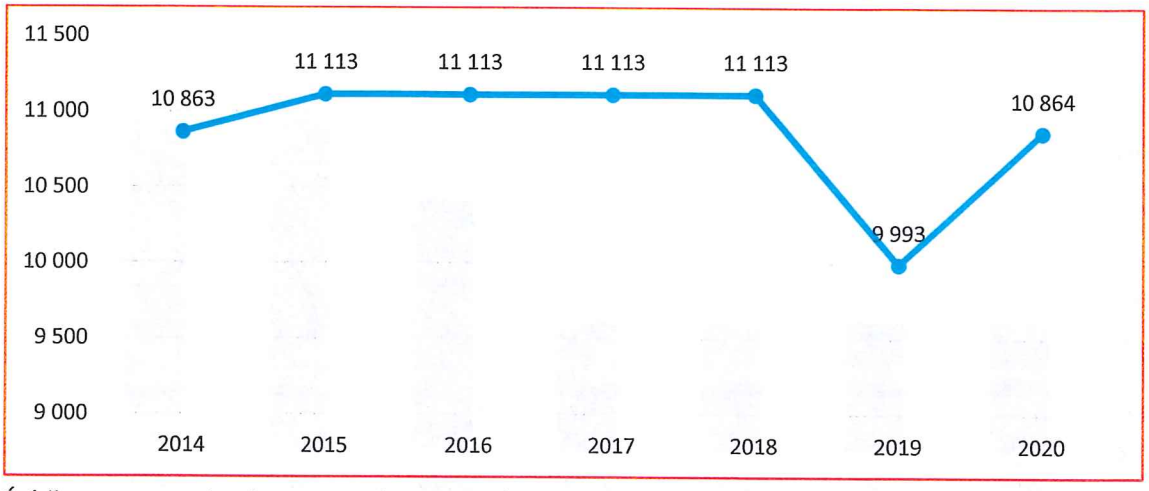

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 70. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności

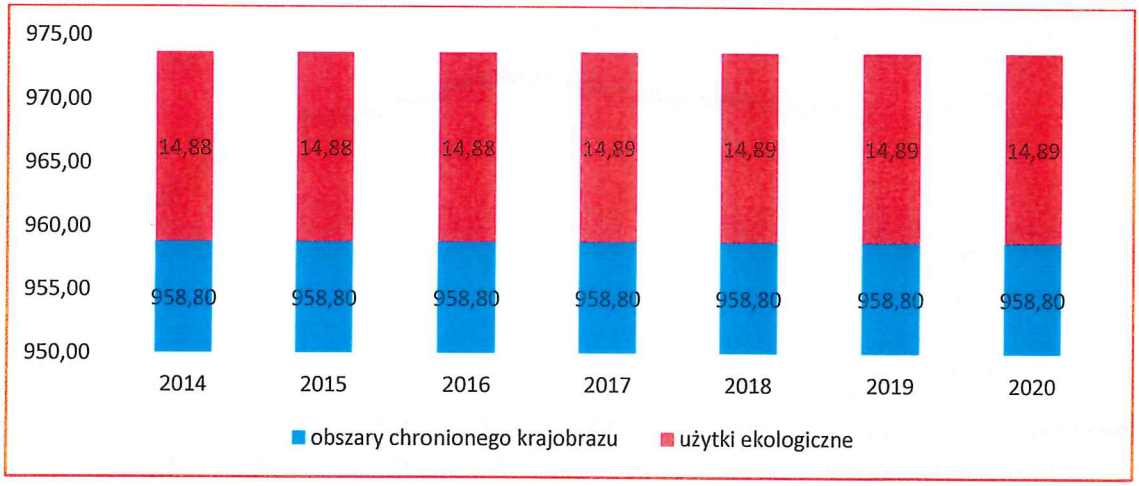

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 71. Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków, przepustowość ogółem (m3/dobę)

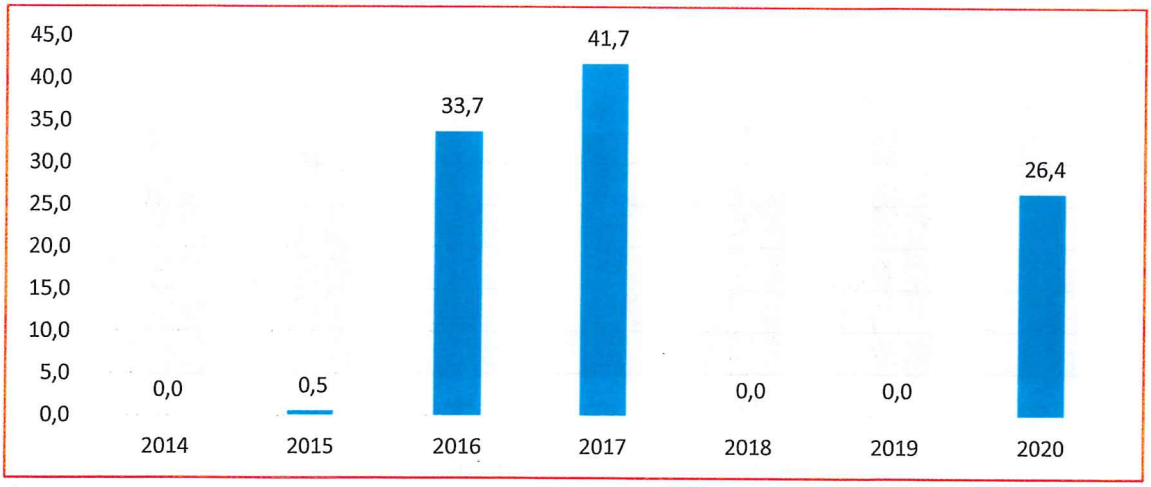

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 72. Obszary prawnie chronione (ha)

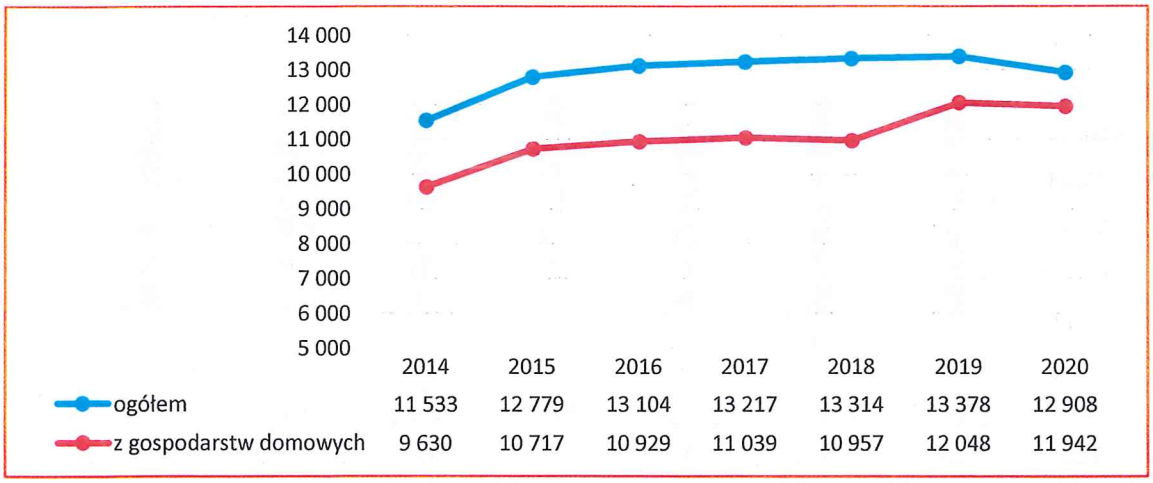

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 73. Odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk (t)

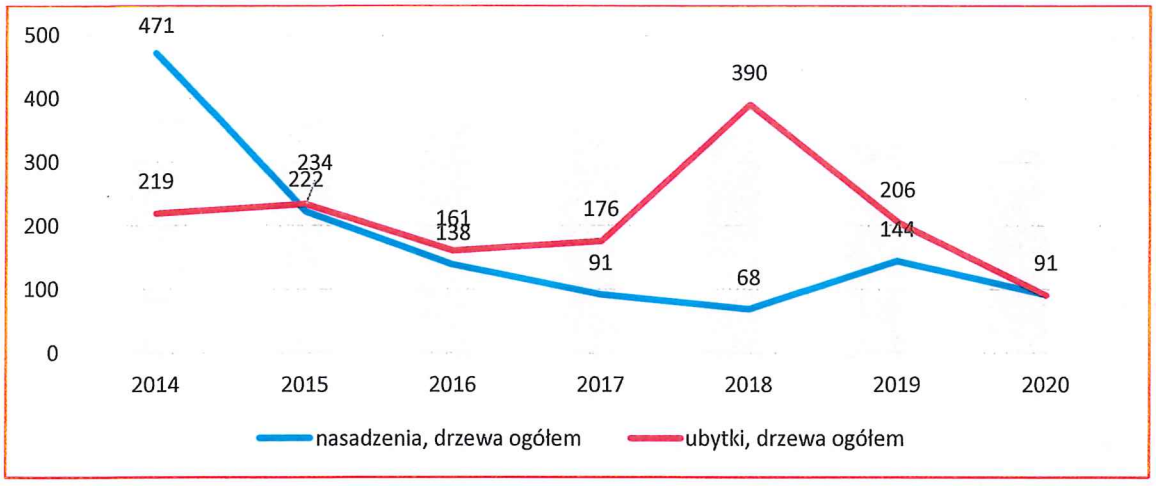

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 74. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t)

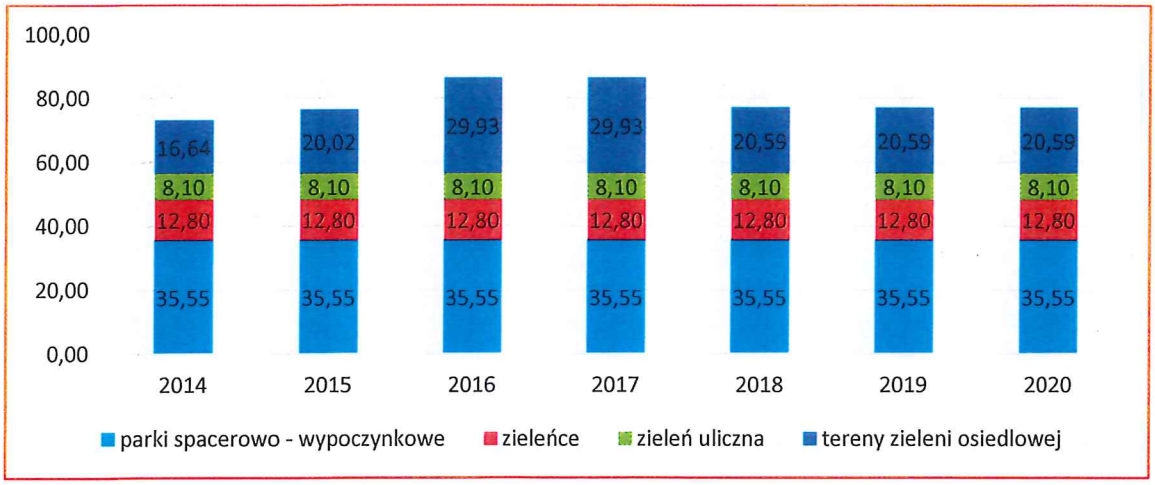

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 75. Tereny zieleni, nasadzenia i ubytki (szt.)

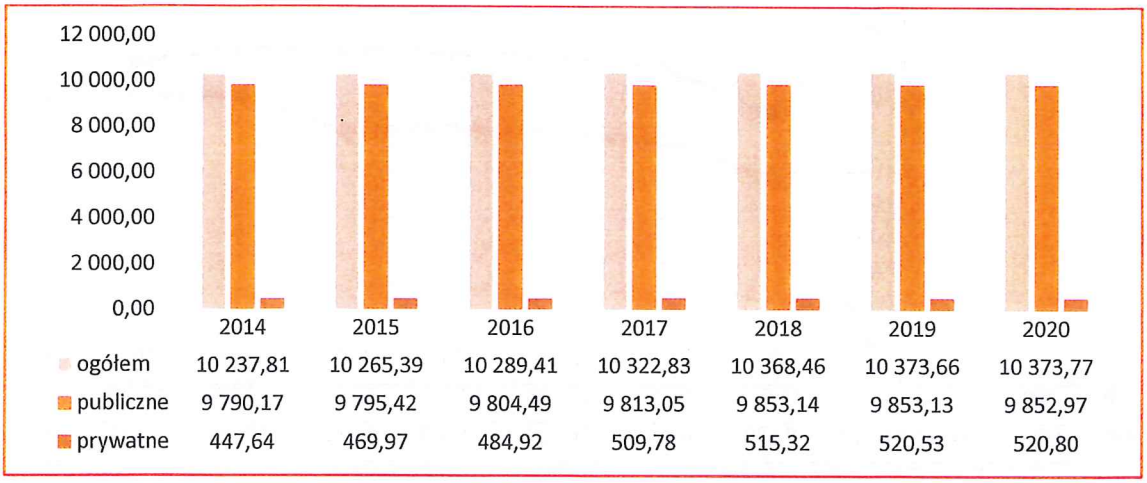

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 76. Tereny zieleni, powierzchnia (ha)

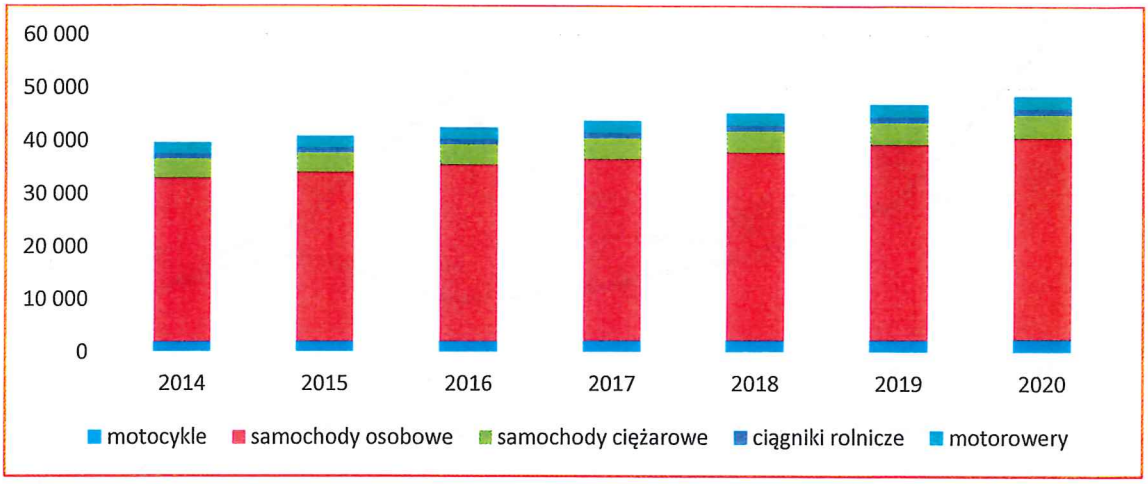

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 77. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

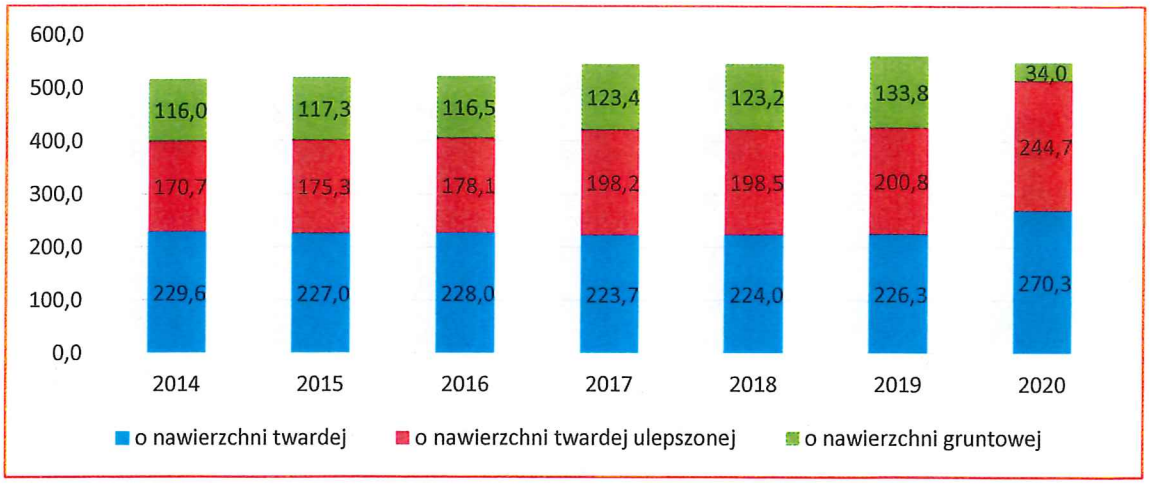

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 78. Pojazdy w powiecie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres 79. Publiczne drogi w powiecie (km)

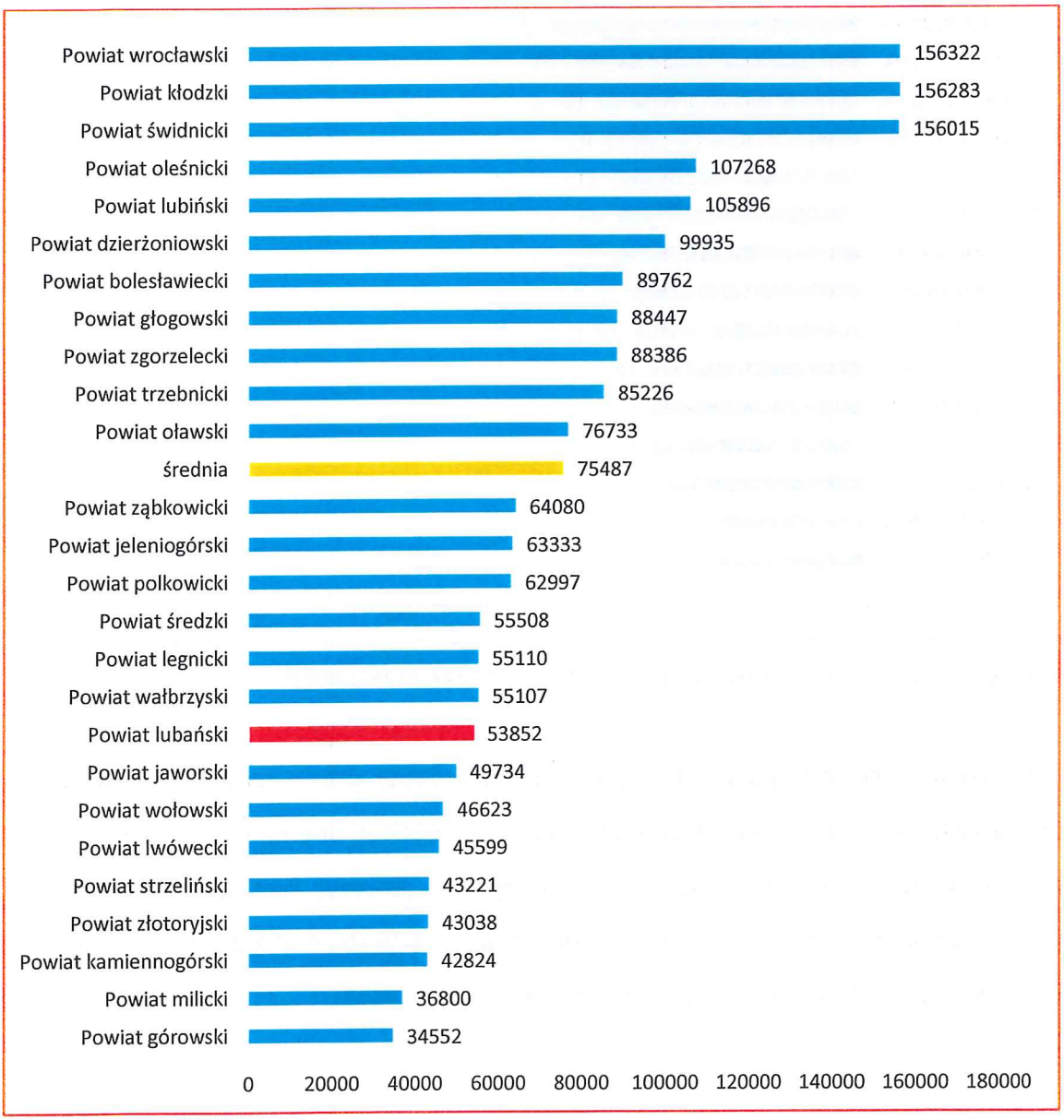

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

2. Powiat Lubański na tle innych dolnośląskich powiatów

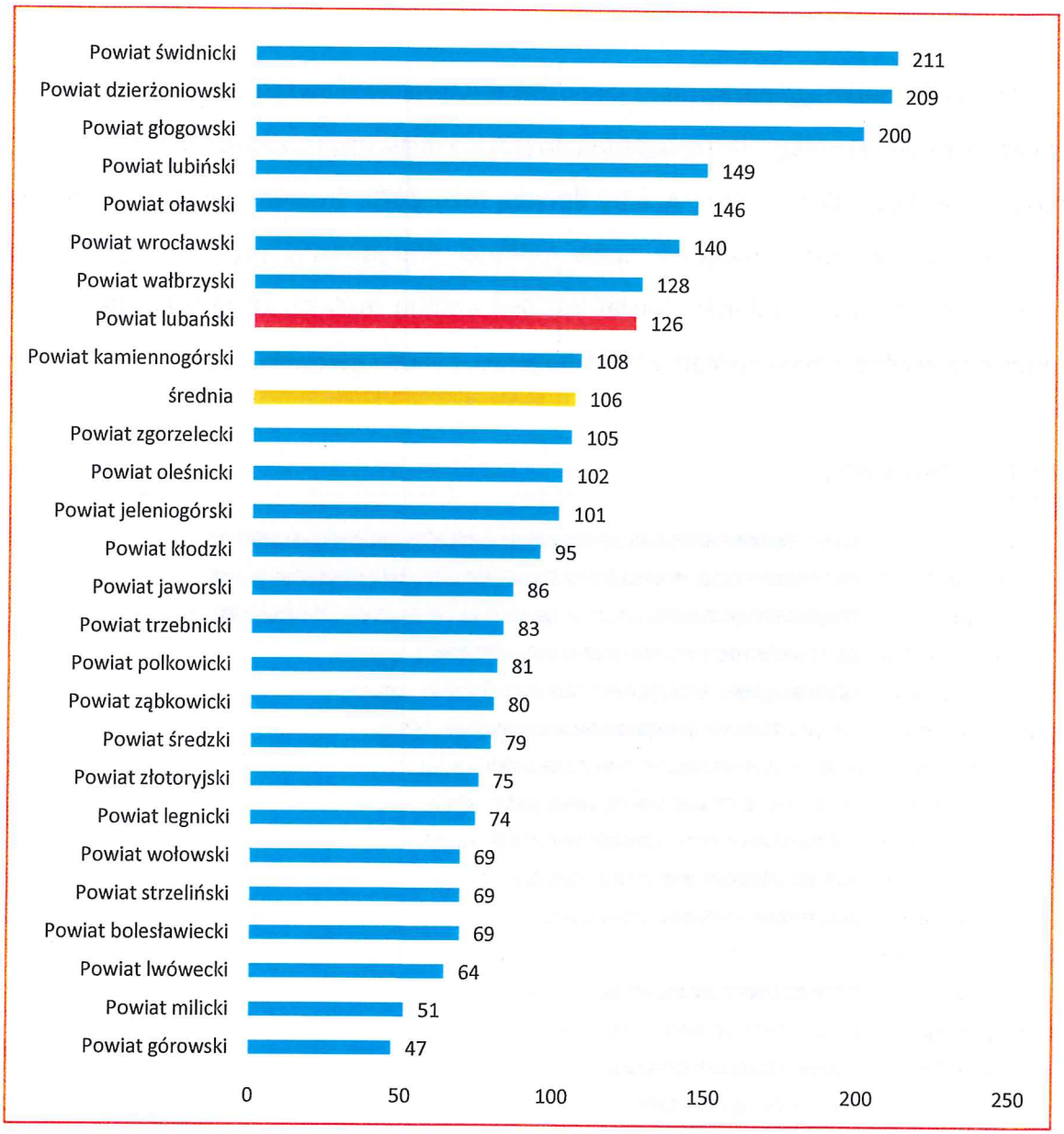
W ramach poniższego porównania jednostek terytorialnych uwzględniono 26 powiatów województwa dolnośląskiego. Nie uwzględniono jedynie miast na prawach powiatu (Wrocław, Wałbrzych, Legnica, Jelenia Góra). Analizy dotyczą roku 2020, źródłem danych był Główny Urząd Statystyczny. Pod względem liczby ludności zdecydowany prym wiodą powiaty wrocławski, kłodzki oraz świdnicki. Powiat lubański poniżej średniej, która wyniosła 75487. Najmniej mieszkańców mają powiaty kamiennogórski, milicki i górowski.

Wykres 80. Ludność [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

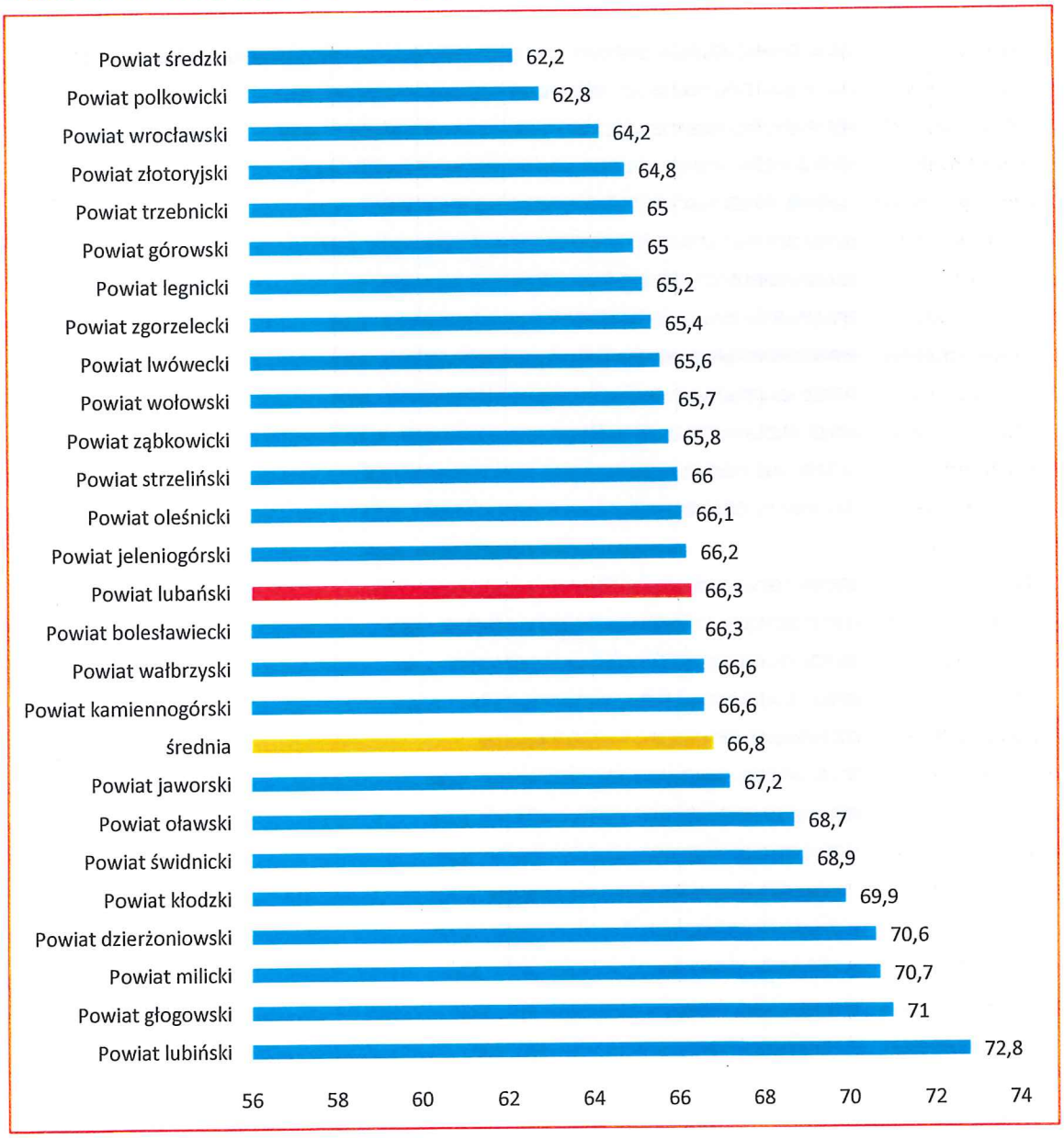
Wykres 81. Gęstość zaludnienia [osoba/km2]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując gęstość zaludnienia dolnośląskich powiatów można zauważyć, że na czoło wysuwają się trzy powiaty: świdnicki (2011), dzierżoniowski (209) oraz głogowski (200). Powiat lubański z wartością 126 osób na km2 znajduje się powyżej średniej dla wszystkich analizowanych powiatów, która wyniosła 106. Najniższą gęstość zaludnienia ma powiat górowski (47), niewiele wyższą wartość uzyskał powiat milicki (51).

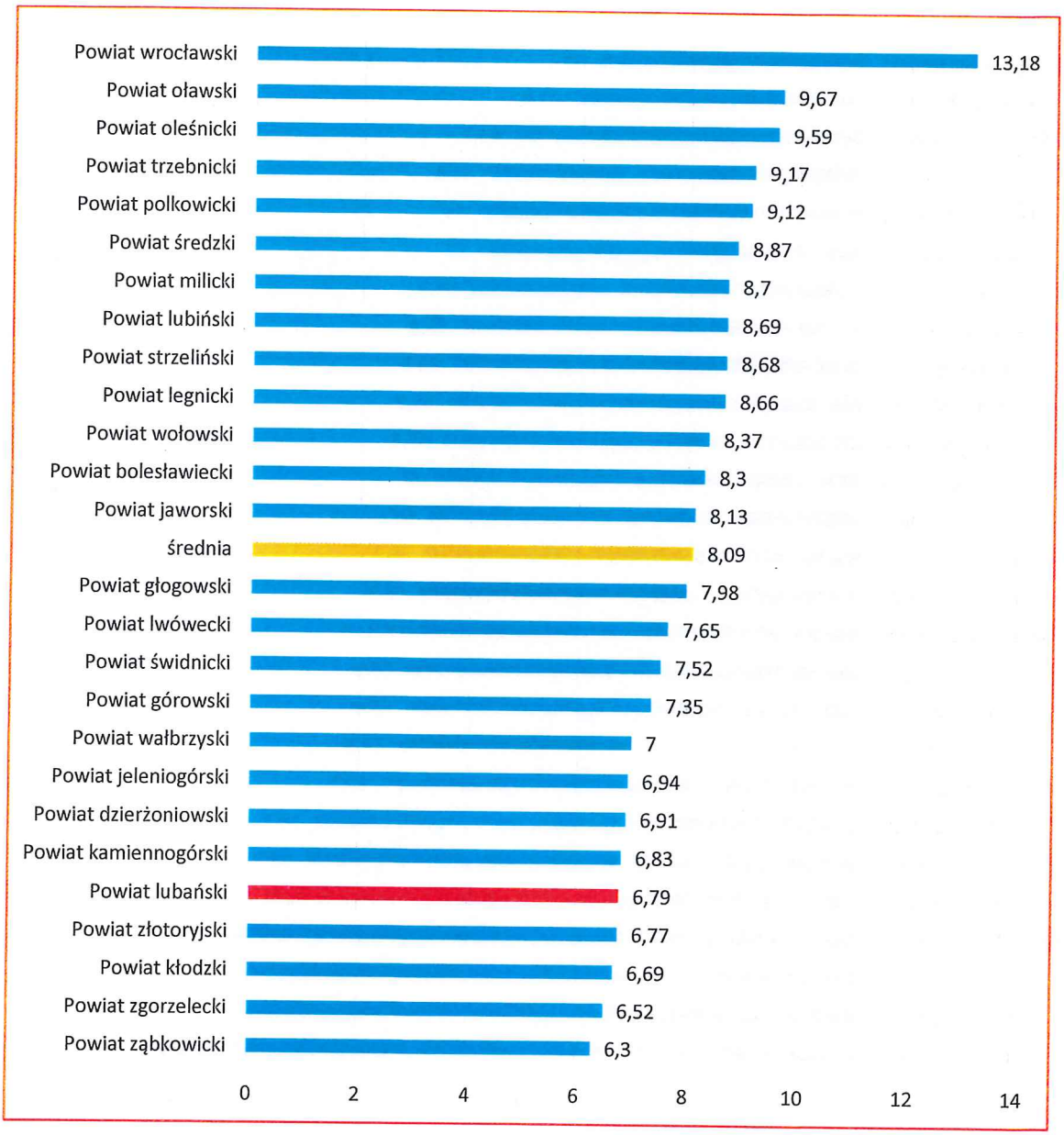
Wykres 82. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Najkorzystniejszą sytuację pod względem ludności w wieku nieprodukcyjnym w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym mają powiaty średzki, polkowicki oraz wrocławski. Jest to zjawisko istotne w kontekście oceny jakości rynku pracy przez inwestorów. Powiat lubański ponownie znalazł się powyżej średniej, co jest korzystnym rezultatem. Zdecydowanie najmniej korzystnie wypadła natomiast powiat lubiński, w dalsze kolejności głogowski. Można przyjąć założenie, że związane jest to w dużej części ze strukturą rynku pracy zagłębia miedziowego, w tym wcześniejszych świadczeń emerytalnych.

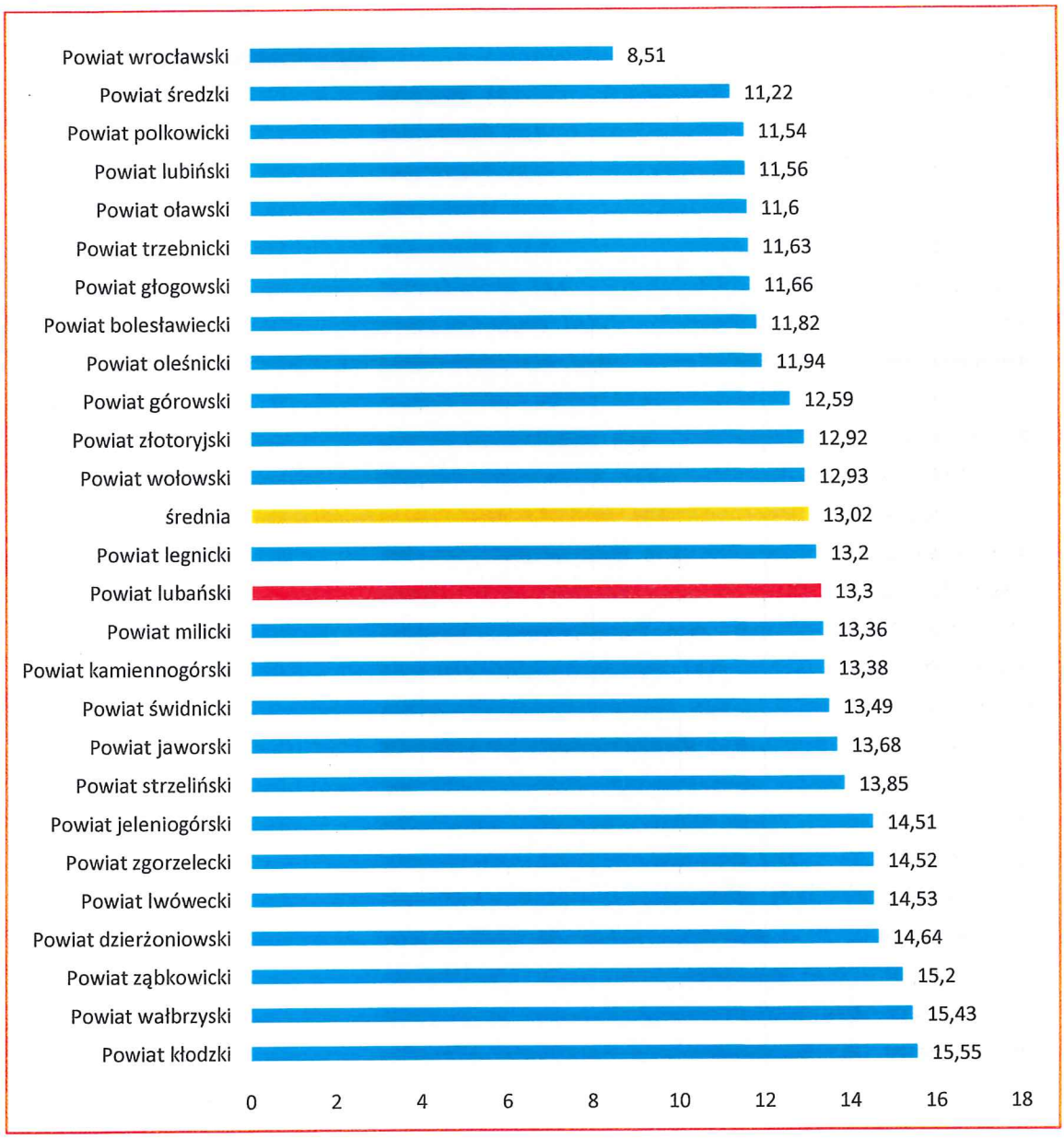
Wykres 83. Urodzenia żywe na 1000 ludności [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Pod względem liczby urodzeń w relacji do liczby mieszkańców liderem, z dużą przewagą nad pozostałymi jednostkami, jest powiat wrocławski. Miejsca na podium zajęły także powiaty oławski i oleśnicki. Powiat lubański tym razem wyraźnie poniżej średniej. Najgorsza sytuacja w tym zakresie wystąpiła w powiatach ząbkowickim, zgorzeleckim oraz kłodzkim. W przypadku rezultatu powiatu wrocławskiego kluczowe znaczenie ma tutaj oddziaływanie miasta Wrocław, z którym powiat jest silnie powiązany funkcjonalnie. Razem wchodzą w skład tzw. Aglomeracji Wrocławskiej, której liczbę ludności szacuje się nawet na 1,2 mln.

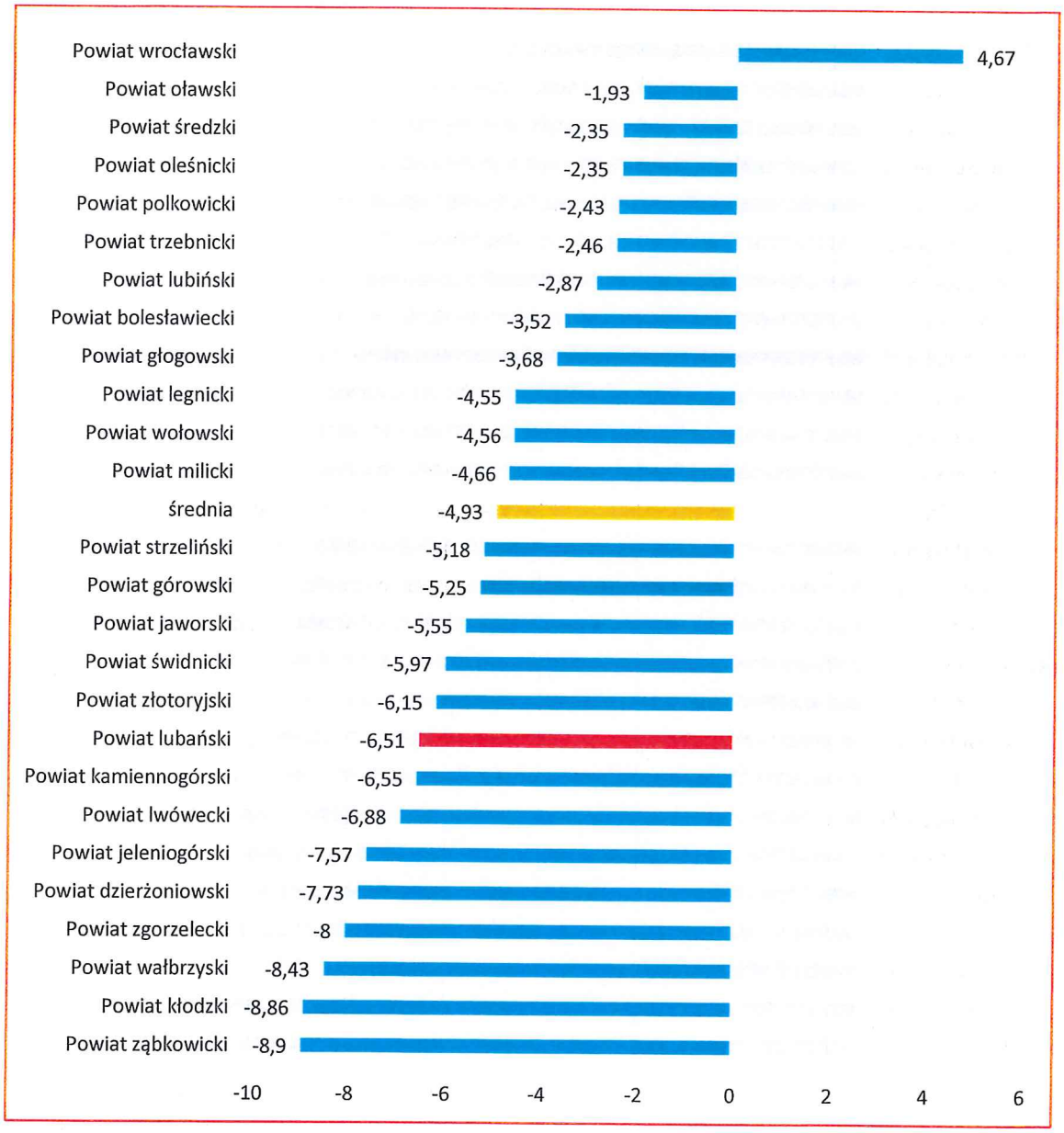
Wykres 84. Zgony na 1000 ludności [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W przypadku odnotowanych zgonów w relacji do liczby ludności najlepsza sytuacja wystąpiła w powiecie wrocławskim. Jedną z przesłanek zaistniałego zjawiska może być dostęp do opieki zdrowotnej, w tym placówek miasta Wrocław. Relatywnie korzystna sytuacja wystąpiła również w powiecie średzkim oraz polkowickim. Powiat lubański uzyskał wynik bardzo zbliżony do średniej dla wszystkich badanych powiatów. Najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w powiatach kłodzkim, wałbrzyskim oraz ząbkowickim. Wpływ na omawiane zjawisko, oprócz wspomnianej opieki, może mieć profilaktyka, stan środowiska naturalnego

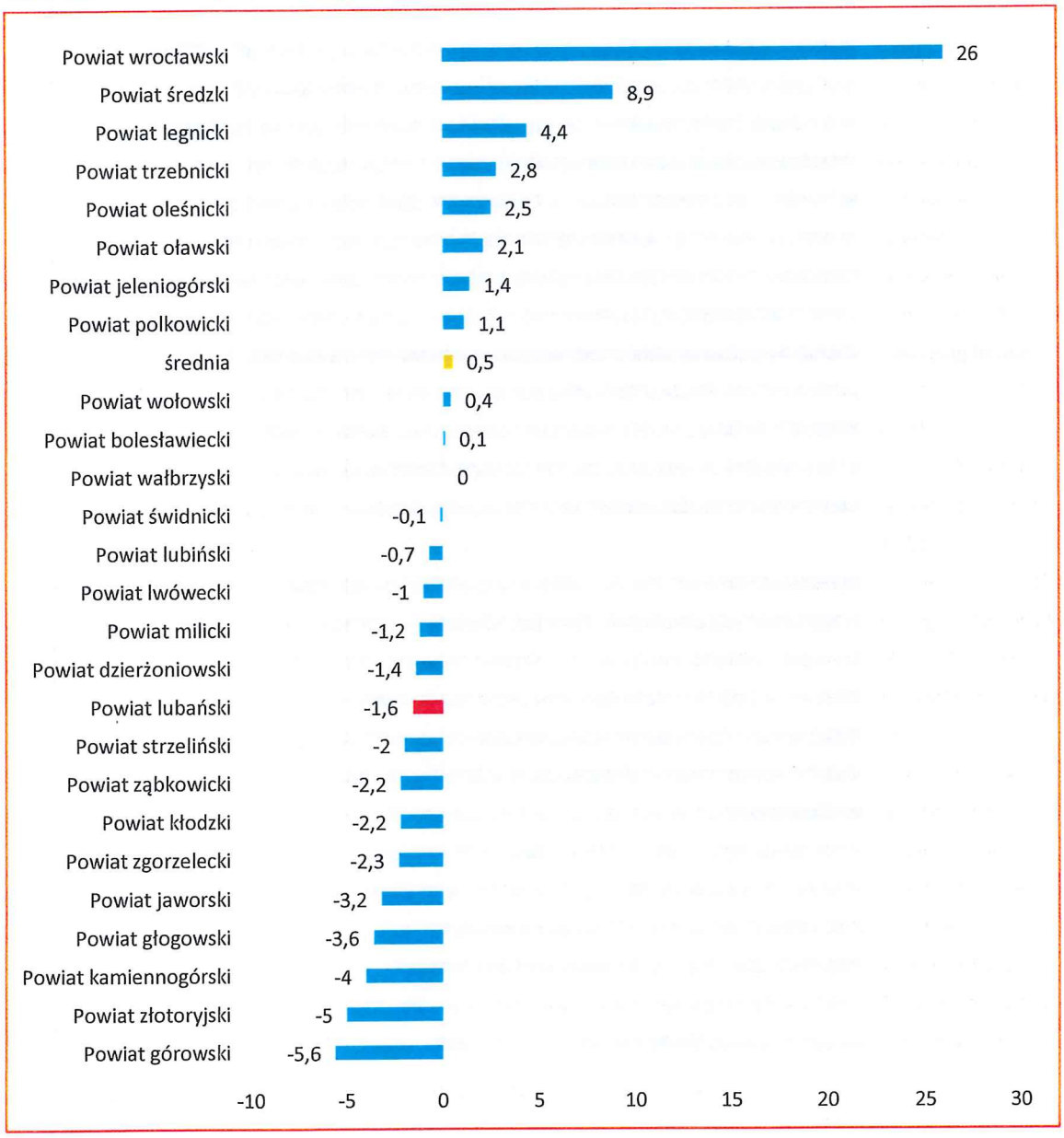
Wykres 85. Przyrost naturalny na 1000 ludności [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiat wrocławski jako jedyny uzyskał dodatnią wartość w kontekście przyrostu naturalnego w relacji do liczby ludności. Oprócz wspomnianego powiatu wrocławskiego stosunkowo niewielkie wartości ujemne odnotowano w powiatach oławskim, średzkim, oleśnickim, polkowickim, trzebnickim. Najgorsza sytuacja wystąpiła w powiatach ząbkowickim, kłodzkim, wałbrzyskim. Powiat lubański znalazł się poniżej średniej. Ogólnie sytuacja w całym regionie jest niekorzystna. W dłuższym horyzoncie czasowym może to doprowadzić do przyspieszonego procesu starzenia się społeczeństwa i depopulacji.

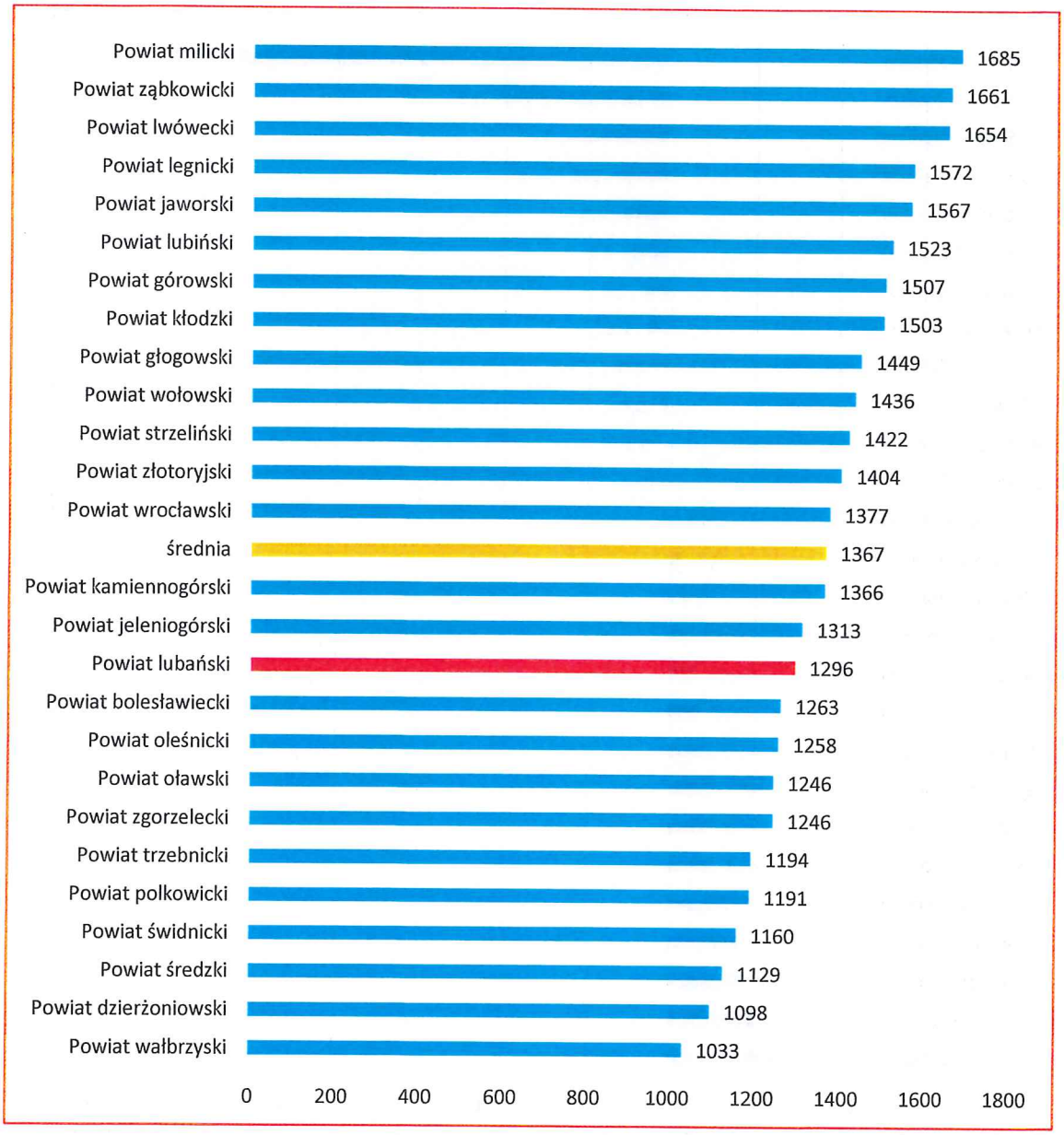
Wykres 86. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w relacji do liczby ludności można stwierdzić, że lider jest tylko jeden i jest nim powiat wrocławski. W pewnym zakresie ponownie wpływ na ten wynik ma zapewne oddziaływanie miasta Wrocław (641 928 mieszkańców). Na drugim miejscu uplasował się powiat średzki. Ogólnie 10/26 badanych powiatów odnotowało wartość dodatnią. Najmniej korzystnie wypadły powiaty górowski, złotoryjski oraz kamiennogórski. Średnia dla badanych powiatów jest dodatnia. Powiat lubański poniżej wspomnianej średniej z wartością ujemną, ale wypadł lepiej od 9 jednostek.

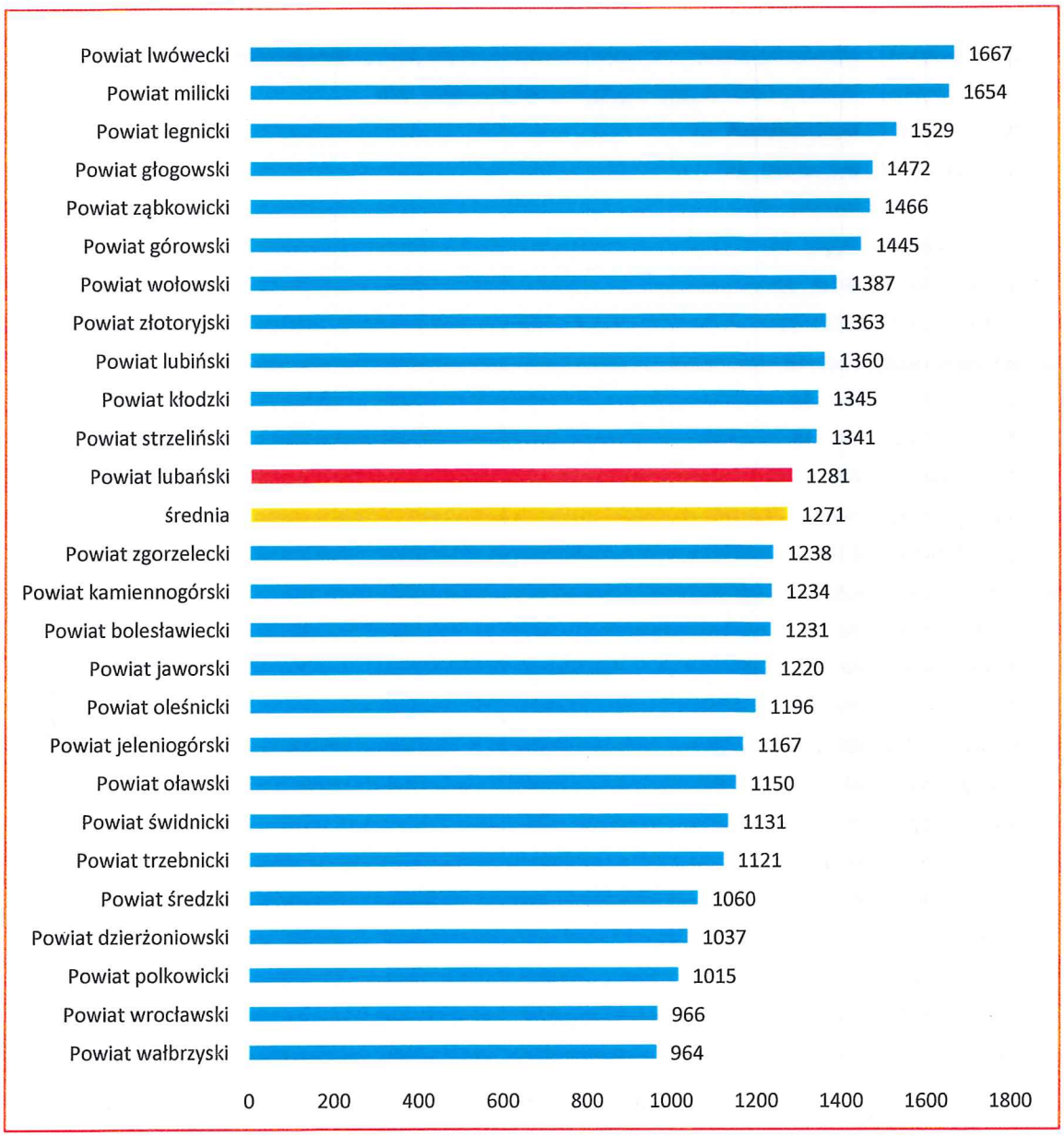
Wykres 87. Dochody ogółem budżetu powiatu na mieszkańca [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W kontekście dochodów ogółem budżetu powiatu na mieszkańca najwyższe wartości wyrażone w złotych uzyskały powiaty milicki (1685), ząbkowicki, lwówecki, legnicki i jaworski. Średnia dla całego regionu wyniosła 1367 zł. W tym zestawieniu powiat lubański lekko poniżej średniej z wartością 1296 zł., ale jednocześnie wypadł lepiej niż 10 innych powiatów. Najniższe dochody na mieszkańca odnotowano w powiatach wałbrzyskim, dzierżoniowskim, średzkim. Wskazane wartości nie przekładają się automatycznie na wzrost jakości życia mieszkańców, ale stwarzają potencjalnie większe możliwości rozwojowe, inwestycyjne.

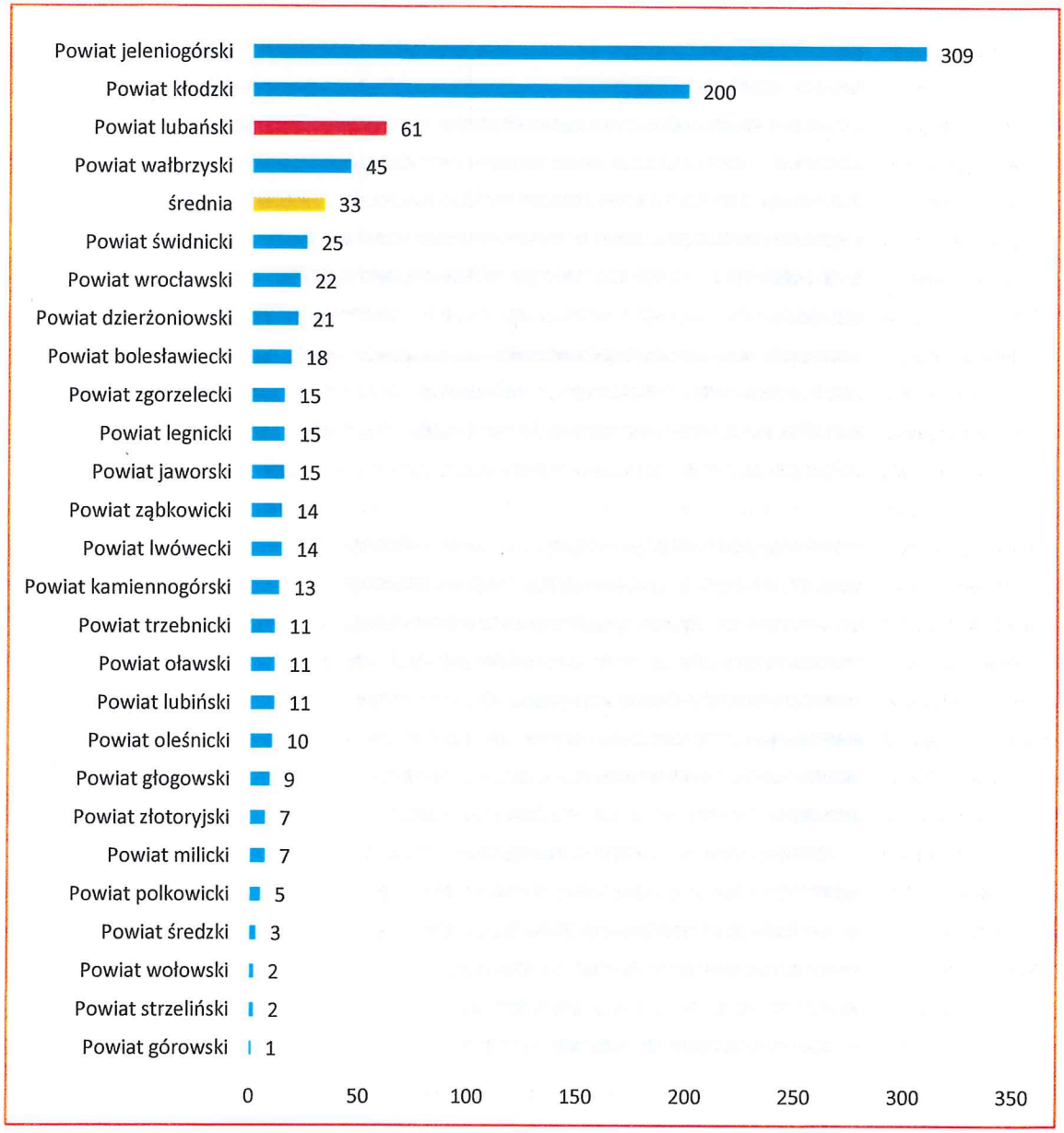
Wykres 88. Wydatki ogółem budżetu powiatu na mieszkańca [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W przypadku wydatków ogółem z budżetu powiatu na mieszkańca wyraźniej najwięcej wydały powiaty lwówecki (1667) oraz milicki (1654), na kolejnych miejscach znalazły się powiaty legnicki, głogowski, ząbkowicki. Średnia dla wszystkich powiatów wyniosła 1271 zł. Powiat lubański z wartością 1281 zł. znalazł się tuż nad wspomnianą średnią. Szerszą analizę wydatków należałoby dokonać wziąwszy pod uwagę ich strukturę oraz dynamikę zmian na przestrzeni kilku lat. Ponadto ważna jest także efektywność wydatków stanowiąca kolejną kategorię badawczą.

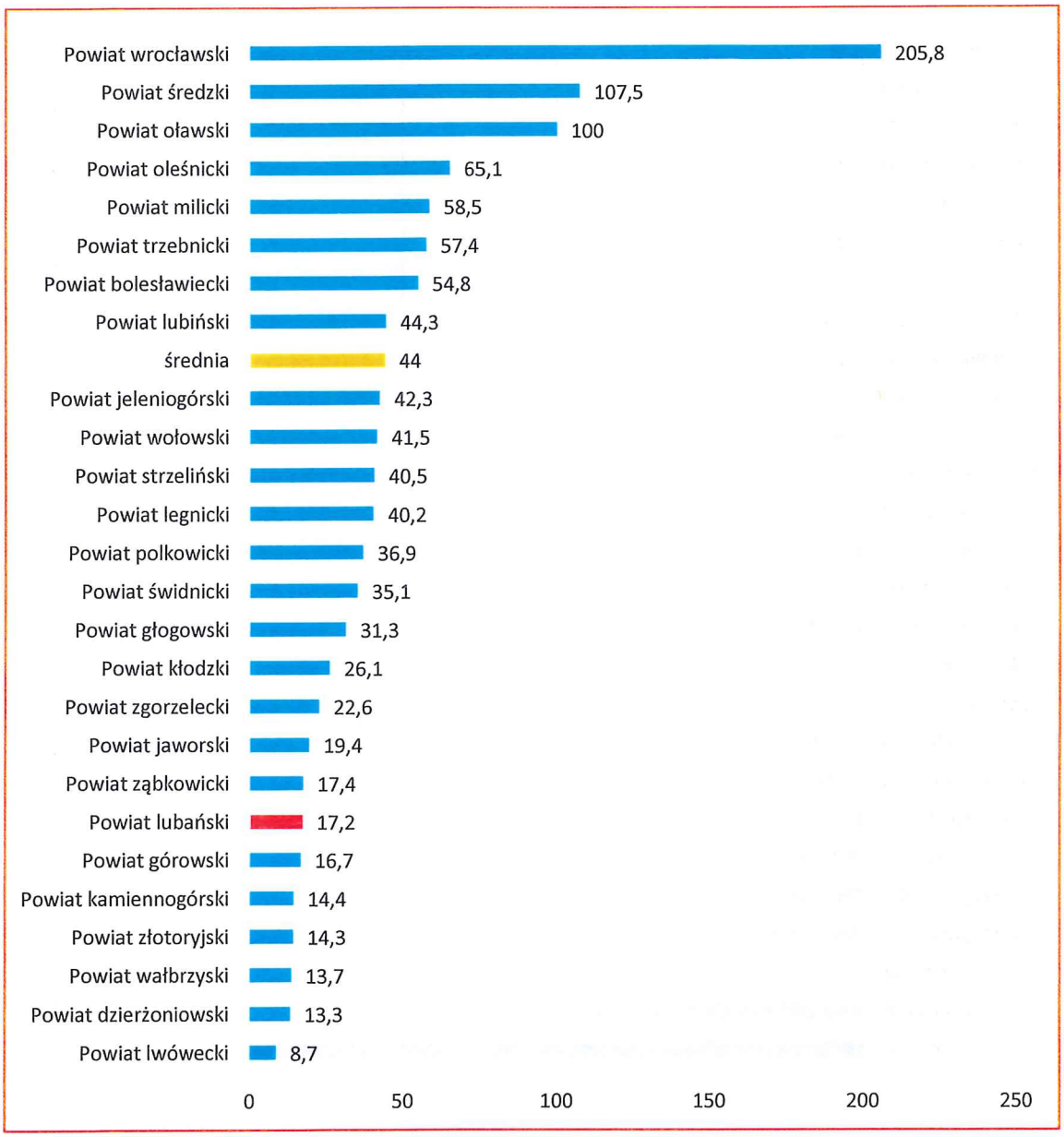
Wykres 89. Turystyczne obiekty noclegowe [ob.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba turystycznych obiektów noclegowych to praktyczna dominacja dwóch powiatów o największym potencjale turystycznym w tym zestawieniu, jeleniogórskiego (309 obiektów) oraz kłodzkiego. Powiat lubański, choć z dużą stratą do lidera, znalazł się na podium z wynikiem wskazującym na 61 obiektów. Potwierdza to potencjał do szerszego rozwoju powiatu lubańskiego w oparciu o funkcję turystyczną. Turystyczne obiekty noclegowe prawie nie występują w powiatach górowskim, strzelińskim, wołowskim, średzkim. Zestawienie potwierdza ogromny potencjał powiatu jeleniogórskiego na tle innych badanych jednostek.

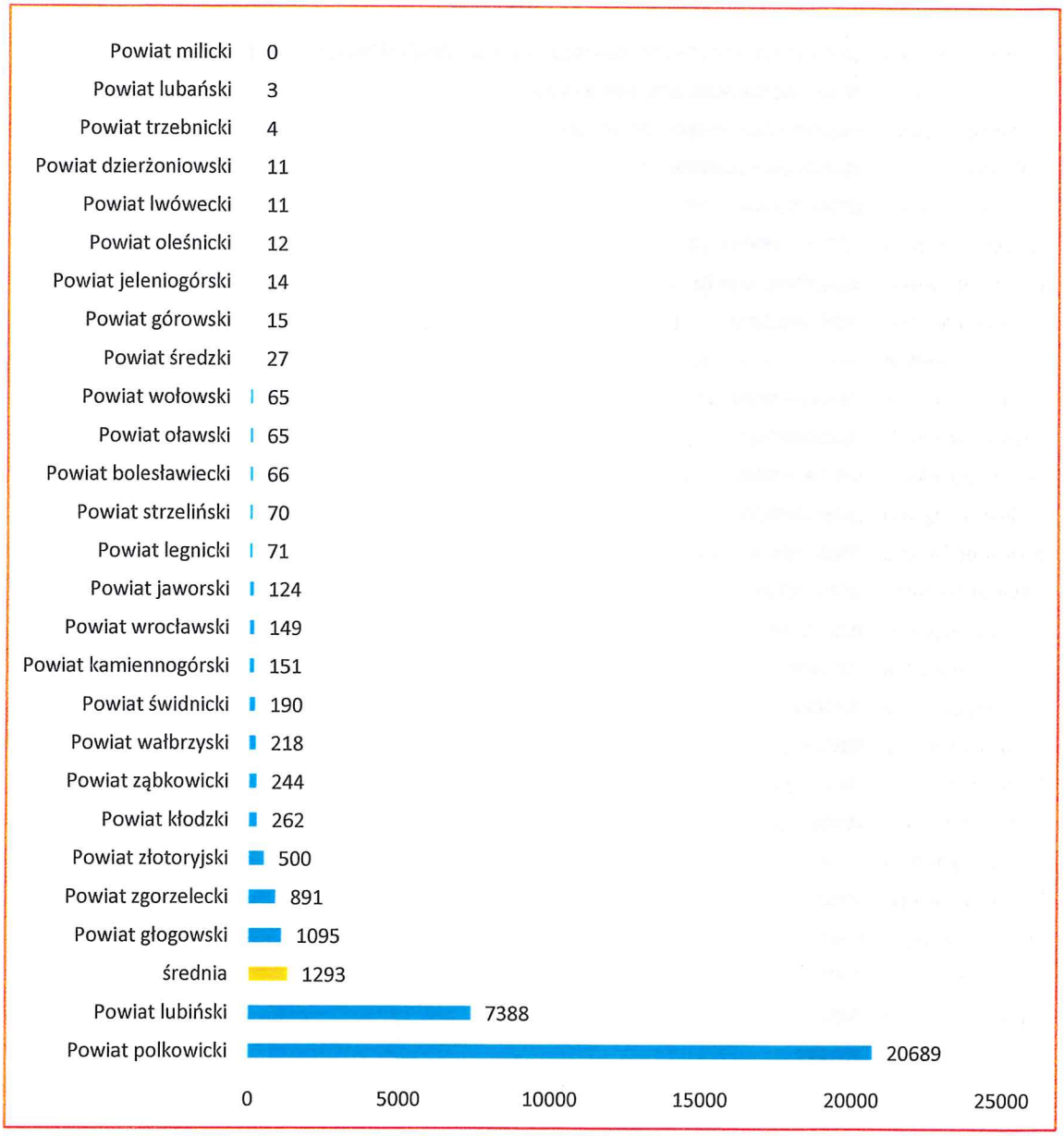
Wykres 90. Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W zakresie mieszkań oddanych do użytkowania w relacji do liczby ludności zdecydowanym liderem jest powiat wrocławski. Można przyjąć, że ponownie kluczowe znaczenie miała przynależność do Aglomeracji Wrocławskiej, w której koncentrowały się liczne regionalne inwestycje ostatnich lat, w tym mieszkaniowe. W pierwszej trójce znalazły się również powiaty średzki i oławski. Powiat lubański tym razem wyraźnie poniżej średniej. Najmniej mieszkań do użytkowania oddano w powiatach lwóweckim, dzierżoniowskim oraz wałbrzyskim.

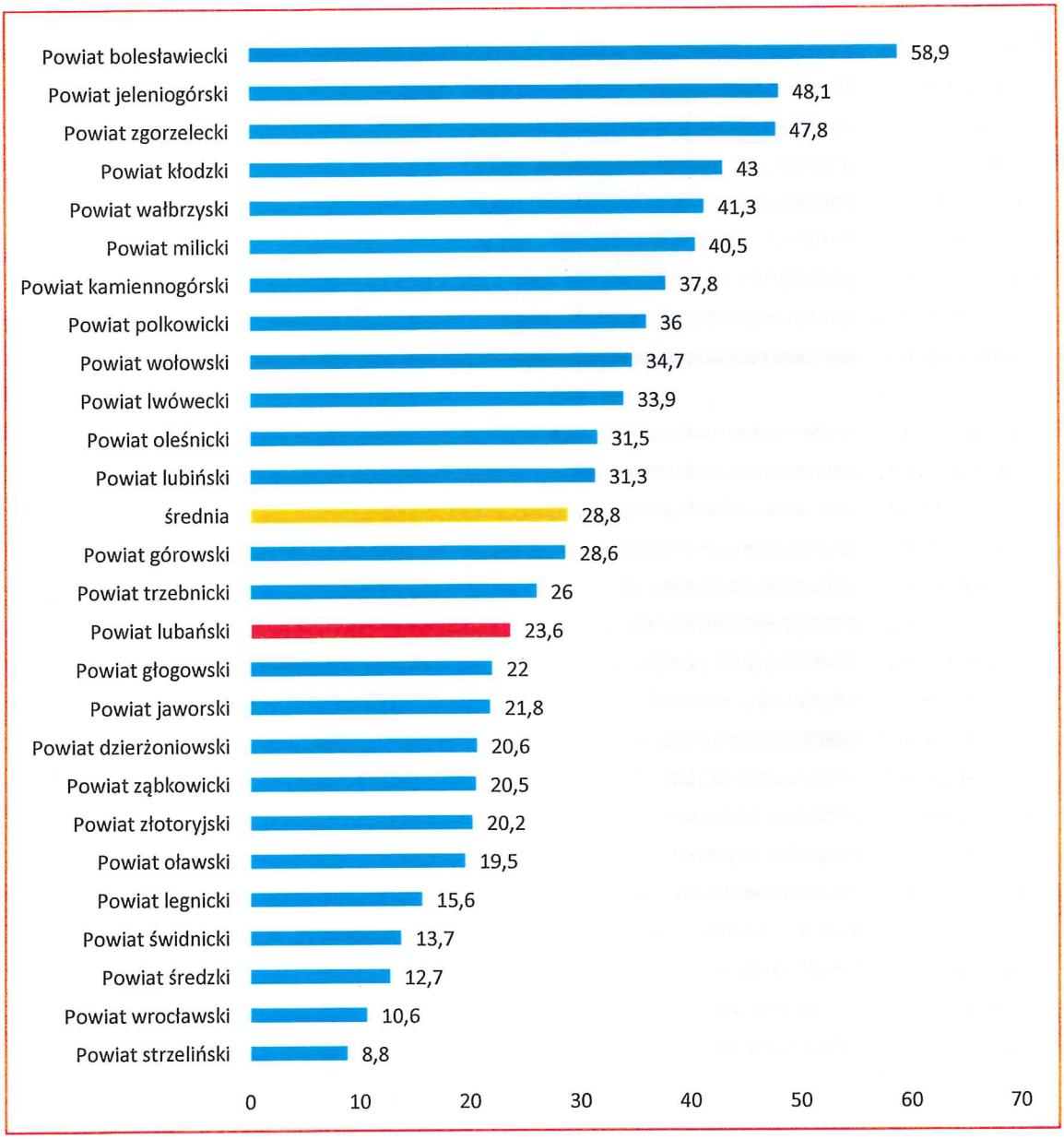
Wykres 91. Odpady wytworzone w ciągu roku [tys. t]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Można przyjąć założenie, że za wytwarzanie odpadów w ciągu roku, wśród badanych jednostek, odpowiadają właściwe dwa powiaty. Powiat polkowicki oraz lubiński. Sytuacja związana jest ze specyfiką funkcjonowania zagłębia miedziowego. Wspomniane jednostki terytorialne mają również znaczący wpływ na średnią wartość. Ponadto większe odpady wytwarzane są również w powiatach głogowskim, zgorzeleckim oraz złotoryjskim. Powiat lubański, obok milickiego i trzebnickiego, ma tutaj marginalne znaczenie. Z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego jest to korzystna pozycja.

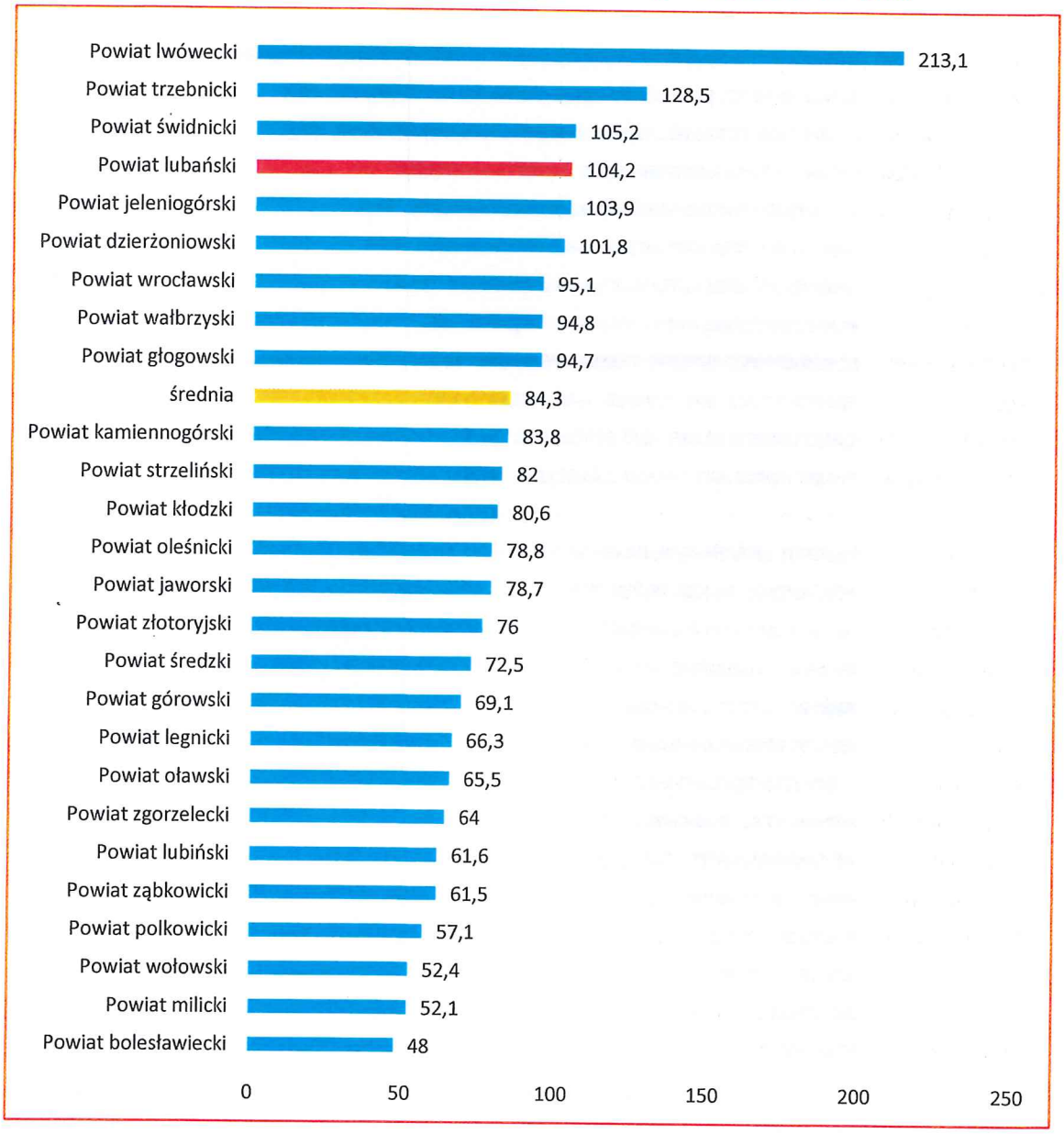
Wykres 92. Lesistość [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wskaźnik lesistości wśród badanych dolnośląskich powiatów to wyraźna przewaga powiatu bolesławieckiego, na terenie którego znajdują się Bory Dolnośląskie. Uzyskana wartość 58,9% jest wyższa zarówno od średniej wśród analizowanych powiatów (28,8%), jak i od średniej ogólnopolskiej (30,9%). Wysokie wartości uzyskały również powiaty jeleniogórski (48,1%), zgorzelecki (48,1%) oraz kłodzki (43%). Powiat lubański z wynikiem 23,6% znalazł się blisko średniej. Najniższy wskaźnik lesistości odnotowano w powiatach strzelińskim (8,8%) oraz wrocławskim (10,6%).

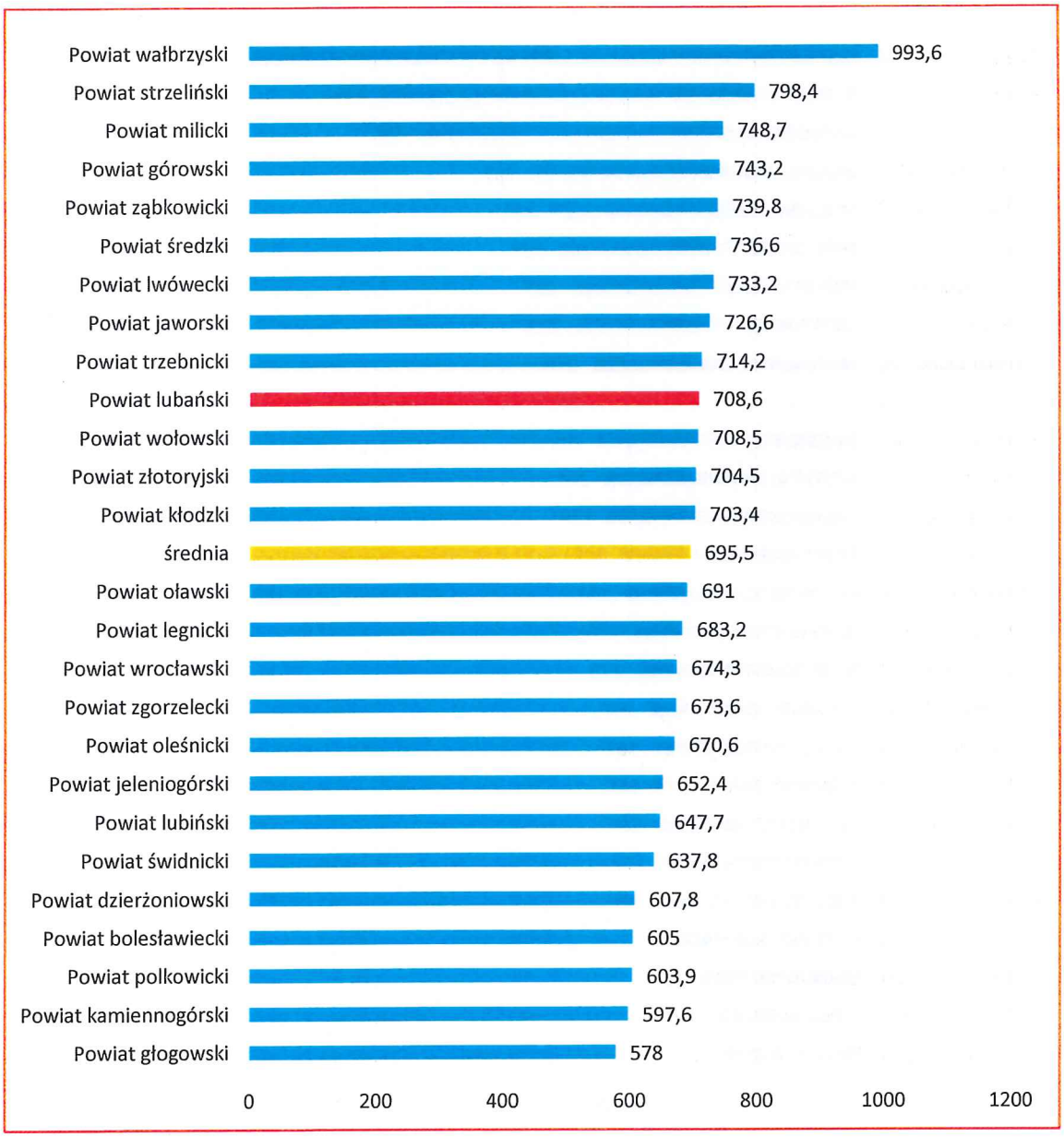
Wykres 93. Drogi publiczne o twardej nawierzchni (powiatowe i gminne) na 100 km² [km]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W odniesieniu do gęstości dróg publicznych o twardej nawierzchni (łącznie powiatowych i gminnych) przoduje powiat lwówecki, z wyraźną przewagą nad pozostałymi jednostkami terytorialnymi. Na kolejnych miejscach znalazły się powiaty trzebnicki, świdnicki oraz lubański. Należy zauważyć, że jest to jedna z wyższych pozycji powiatu lubańskiego w ramach analizowanych kategorii. Najmniejsza gęstość wspomnianych dróg występuje z kolei w powiatach bolesławieckim, milickim, wołowskim. Uzyskane wyniki nie informują jednak o samej jakości dróg na terenie danej jednostki.

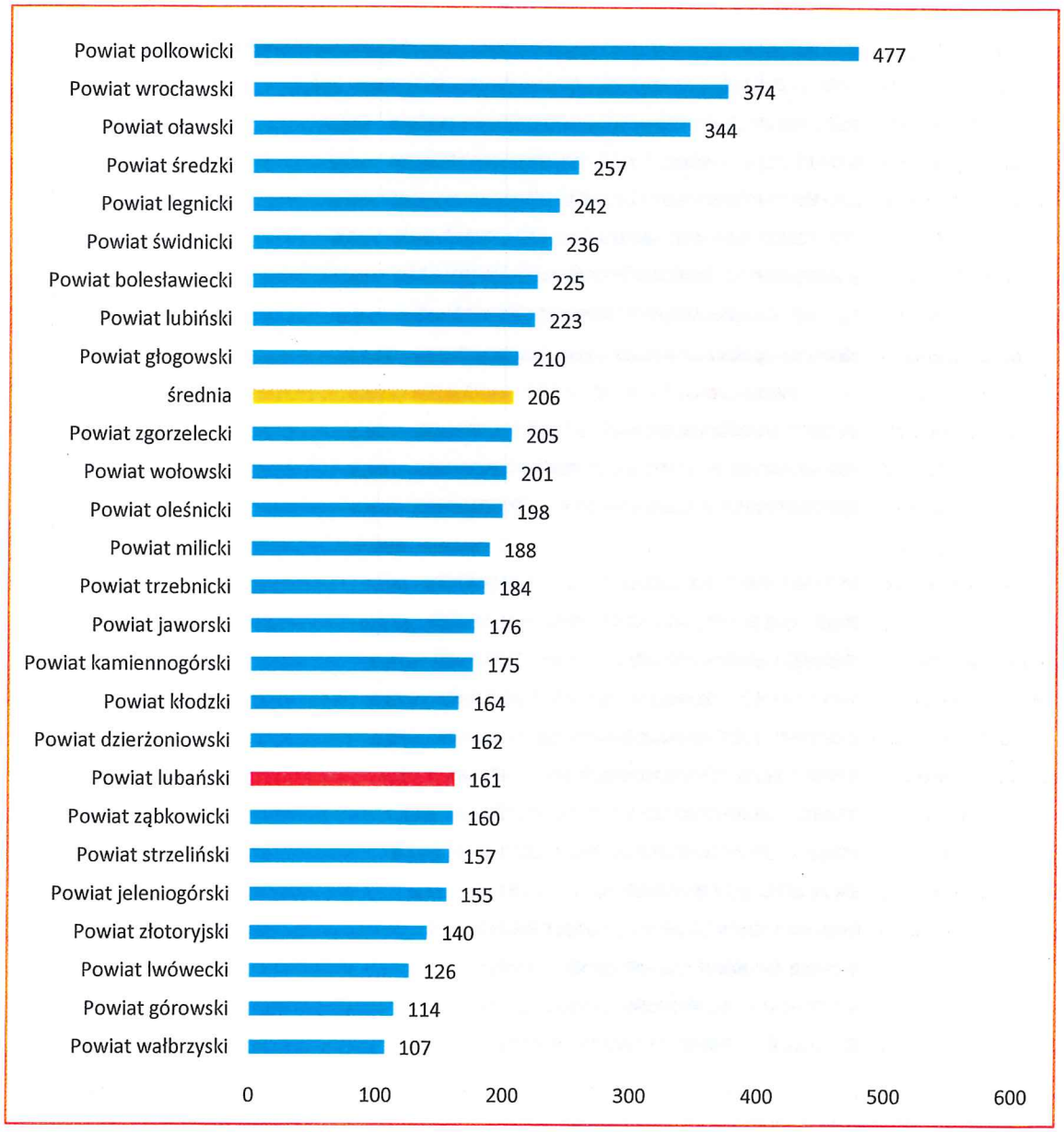
Wykres 94. Samochody osobowe 1000 ludności [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Poddając analizie liczbę samochodów osobowych w relacji do liczby ludności widać, że na pierwszym miejscu, z dużą przewagą nad innymi jednostkami, jest powiat wałbrzyski. Następne w kolejności są powiaty strzeliński oraz milicki. Natomiast różnica pomiędzy miejscem trzecim a trzynastym nie jest już tak znacząca. Powiat lubański uplasował się powyżej średniej dla analizowanych jednostek terytorialnych. Na ostatnich miejscach znalazły się powiaty głogowski, kamiennogórski, polkowicki. Wartość tego wskaźnika nie jest jednoznaczna, szczególnie w kontekście ochrony środowiska naturalnego.

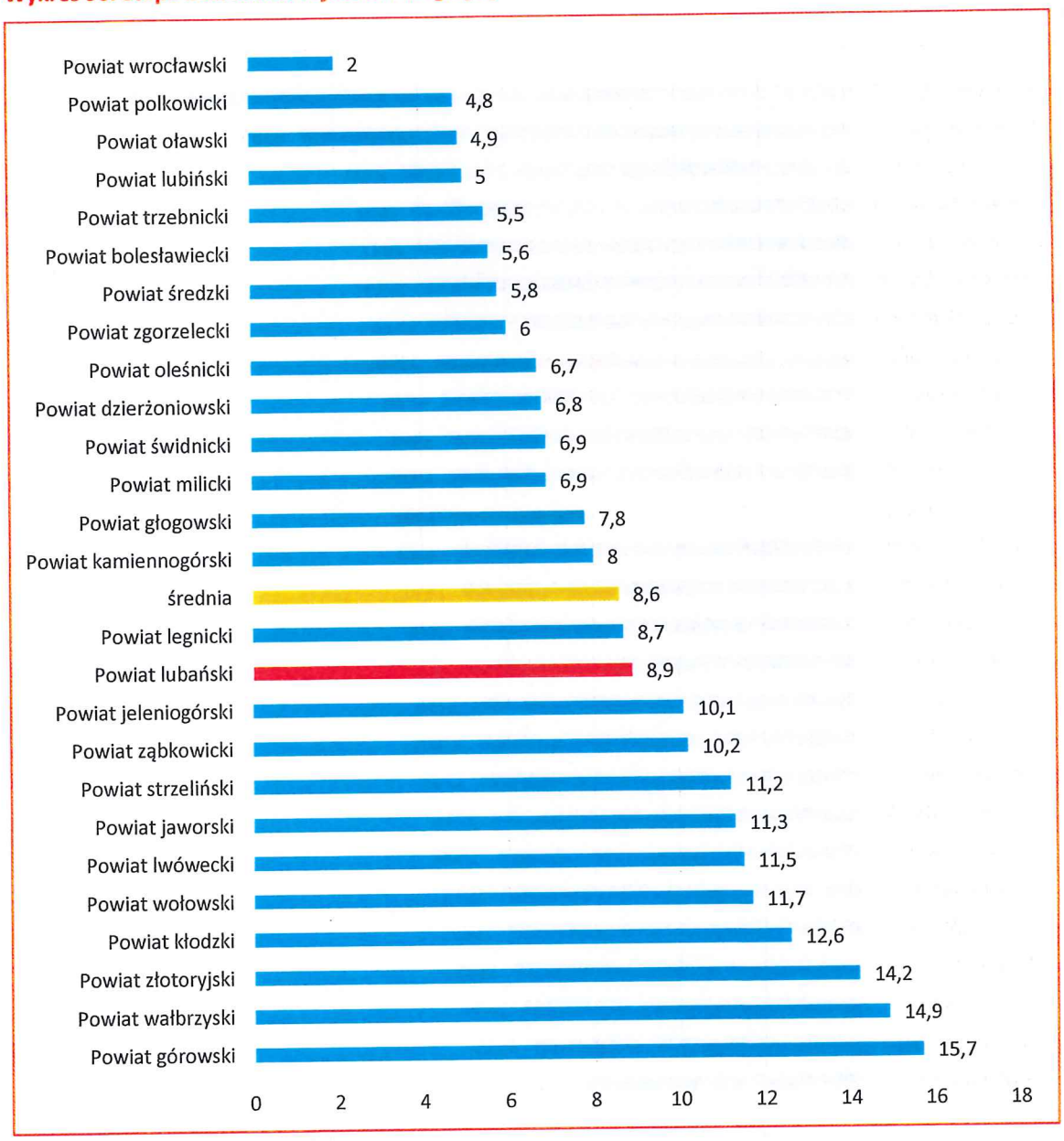
Wykres 95. Pracujący na 1000 ludności [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Najwięcej osób w odniesieniu do liczby mieszkańców pracuje w powiecie polkowickim. Wysokie wartości uzyskane zostały również w powiatach wrocławskim oraz oławskim. Wskaźnik jest o tyle istotny, że informuje częściowo o jakości i potencjale rynku pracy, lokalnej (subregionalnej) produktywności. Powiat lubański znalazł się poniżej średniej. Najmniej korzystnie wypadły powiaty wałbrzyski, górowski, lwówecki. Przyjmując w uproszczeniu, należy podejmować działania na szczeblu powiatowym mające na celu wzrost wartości tego wskaźnika w kolejnych latach.

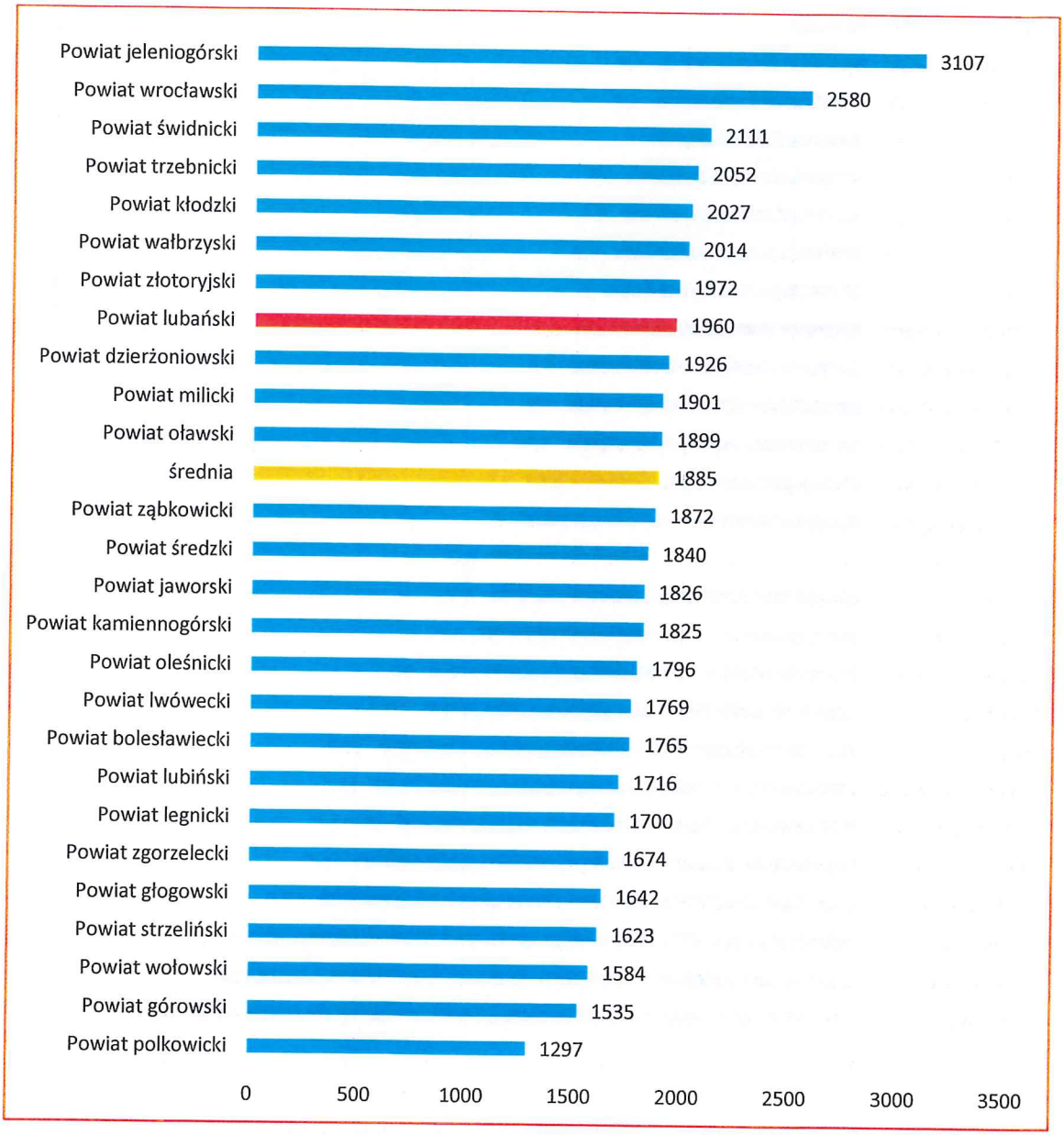
Wykres 96. Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Wyraźnie najniższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano w powiecie wrocławskim (2%). Jest to bardzo korzystny rezultat w odniesieniu do średniej dla analizowanych powiatów (8,6%), ale także w porównaniu do średniej krajowej w roku 2020 (6,3%). Powiat lubański z wynikiem 8,9% znalazł się blisko wspomnianej średniej. Najgorsza sytuacja pod względem bezrobocia rejestrowanego występuje w powiatach górowskim (15,7%), wałbrzyskim (14,9%), złotoryjskim (14,2%) oraz kłodzkim (12,6%). Analizowane wartości mają realny wpływ na rozwój społeczno-ekonomiczny poszczególnych powiatów.

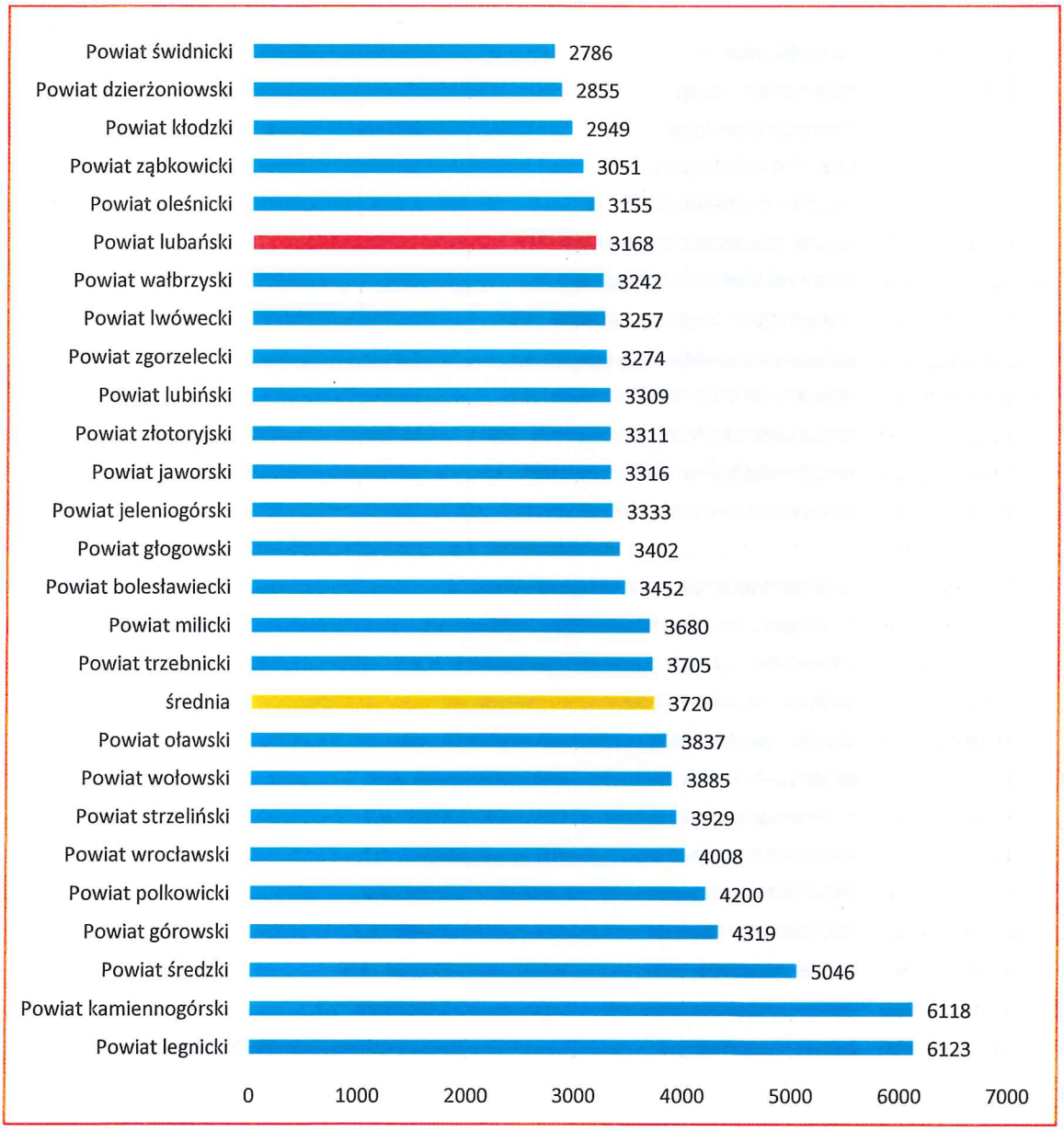
Wykres 97. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym można określić mianem „wskaźnika przedsiębiorczości", który jest ważny z punktu widzenia potencjału rozwojowego lokalnej gospodarki. Liderem zestawienia jest powiat jeleniogórski (3107) z uwagi na rozwinięty sektor usług oraz potencjał turystyczny. Na drugim miejscu znalazł się powiat wrocławski (2580). Średnia dla badanych powiatów wyniosła 1885. Powiat lubański z wynikiem 1960 znalazł się powyżej średniej. Najniższy poziom przedsiębiorczości mierzonej w taki sposób jest w powiecie polkowickim (1297).

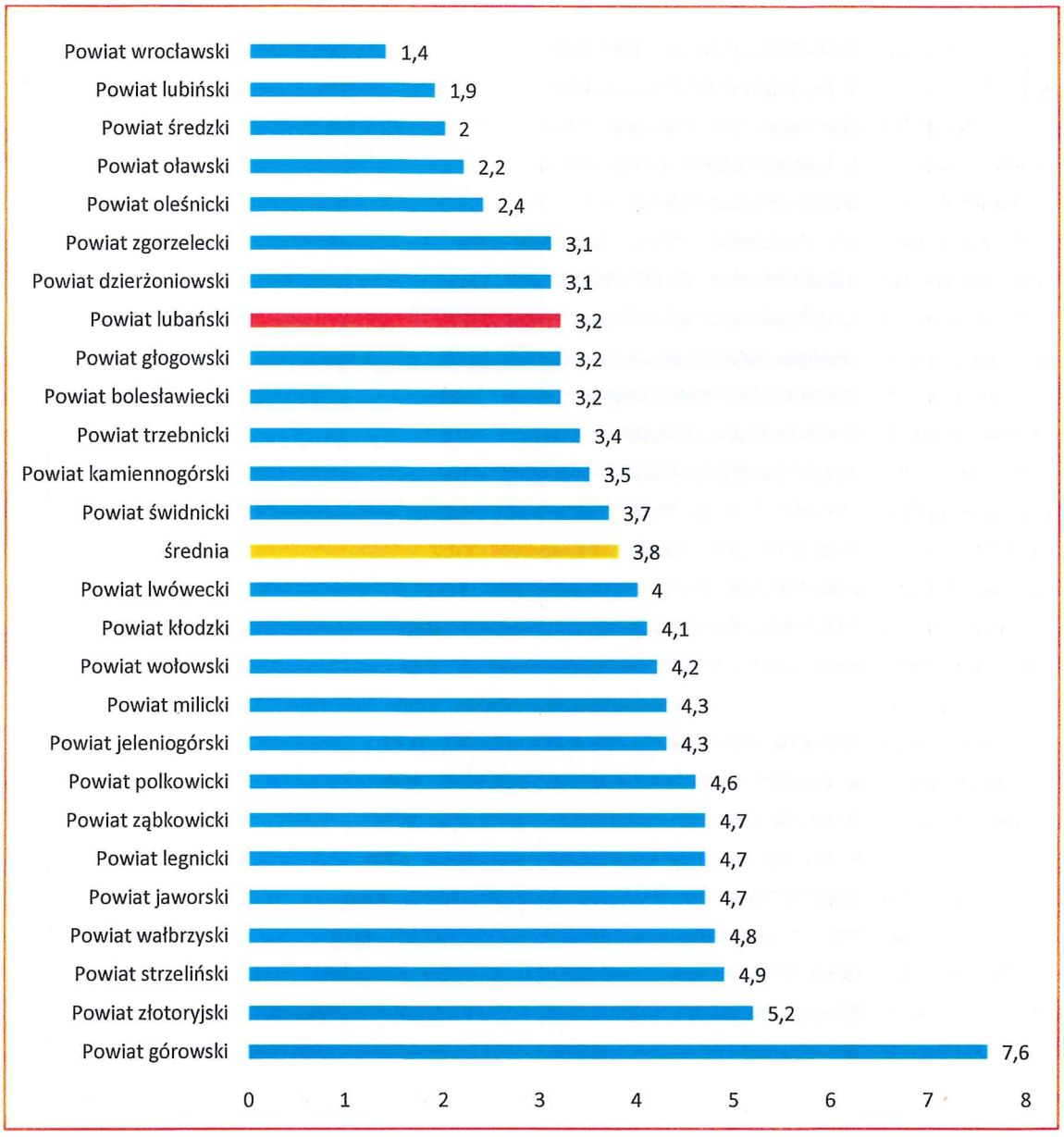
Wykres 98. Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną [osoba]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Największą dostępność aptek w relacji do liczby ludności mają mieszkańcy powiatu świdnickiego. W dalszej kolejności powiatów dzierżoniowskiego, kłodzkiego oraz ząbkowickiego. Powiat lubański ma dobrą dostępność aptek i znalazł się w tym zestawieniu relatywnie wysoko. Omawiana dostępność ma wpływ na szeroko rozumianą jakość życia mieszkańców, dla których aspekty zdrowotne są zawsze ważne. Ma to również pewne znaczenie w kontekście profilaktyki zdrowotnej. Zdecydowanie niemniej korzystnie wypadły powiaty legnicki, kamiennogórski, średzki.

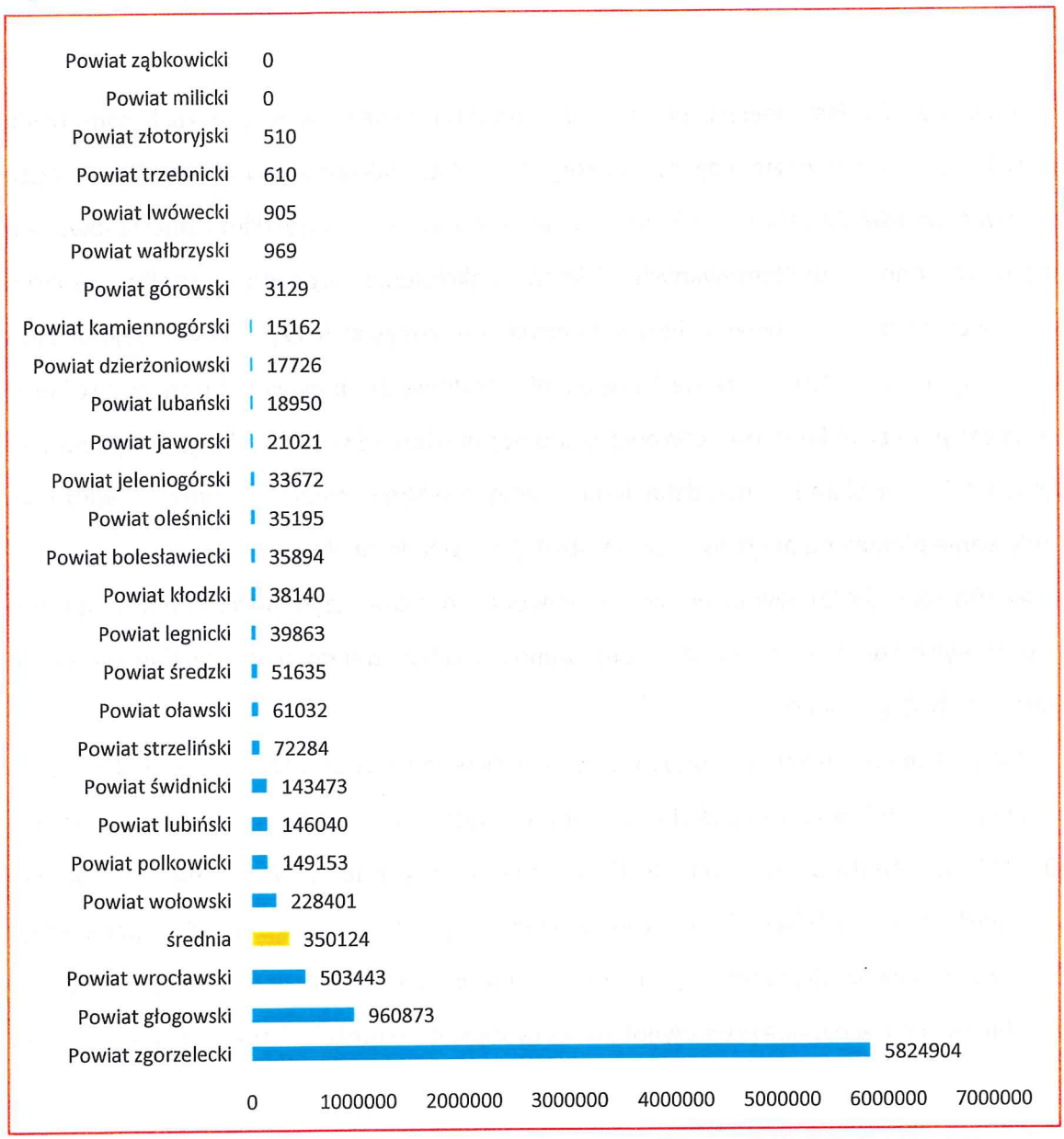
Wykres 99. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Najniższy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem wyrażony procentowo jest w powiecie wrocławskim (1,4%). Niskie wartości odnotowano również w powiatach lubińskim (1,9%), średzkim (2%) i oławskim (2,2%). Sytuacja ta świadczy pośrednio o relatywnie korzystnej sytuacji materialnej społeczności lokalnej oraz niskim poziomie występujących problemów natury społecznej. Powiat lubański wypadł stosunkowo dobrze (3,2%), z wartością powyżej średniej wynoszącej 3,8%. Najtrudniejsza sytuacja występuje w powiecie górowskim (7,8%).

Wykres 100. Emisja dwutlenku węgla [t/r]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Pod względem emisji dwutlenku węgla liderem jest powiat zgorzelecki. Na kolejnych miejscach powyżej średniej znalazły się powiaty głogowski oraz wrocławski. Powiat lubański nie odgrywa w tym zestawianiu ważniejszej roli. Najmniej dwutlenku węgla emitują powiaty milicki i ząbkowicki. Wzrost zawartości dwutlenku węgla w skali globalnej zwiększa izolację gazową na całym świecie, co powoduje globalne ocieplenie. Prowadzi to do wystąpienia łańcucha niekorzystnych wydarzeń, takich jak zmiana średniego poziomu morza, zmienione warunki klimatyczne i wzorce opadów atmosferycznych.

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest obecnie powszechnie wykorzystywana w jednostkach samorządu terytorialnego jako narzędzie diagnozy strategicznej. Przykładowe etapy analizy SWOT mogą obejmować: określenie celu i przedmiotu badania, wyjaśnienie wszystkim zainteresowanym stronom zasadności podejmowanych działań; nakreślenie procedury analizy osobom ją współtworzącym; opracowanie indywidualnych list wszystkich czynników obejmujących słabe strony, mocne strony, szanse i zagrożenia; scalenie list indywidualnych, wykreślenie mniej istotnych czynników, opracowanie wspólnej macierzy SWOT; dyskusja grupowa nad otrzymanymi wynikami, przedstawienie zdywersyfikowanych punktów widzenia; formułowanie planów na przyszłość, celów strategicznych do realizacji.

Wśród zalet SWOT wymienić można uniwersalność oraz czytelność. Ponadto stanowi ona punkt wyjścia do dalszych analiz oraz podejmowania bardziej złożonych działań w zakresie zarzadzania strategicznego.

Początki analizy sięgają lat 50-tych XX w., wtedy też zostały opracowane jej podstawowe założenia przez naukowców i konsultantów biznesowych z Harvard Business School. W latach 1960-1970 w Stanford Research Institute przeprowadzono badania na zamówienie największych amerykańskich firm, których celem było wskazanie metod usprawnienia procesów planowania strategicznego oraz minimalizowania błędów w planowaniu. Efektem tych badań było opracowanie grup czynników decydujących o efektach działań planistycznych.

Tabela 1. Analiza SWOT Powiatu Lubańskiego

Czynniki wewnętrzne	
Mocne strony	**Słabe strony**
• przygraniczne położenie powiatu • duże zalesienie • zbiorniki wodne • atrakcyjne elementy środowiska naturalnego • rozwój agroturystyki • bliskość rynków zbytu dla lokalnych przedsiębiorców w tym zagranicznych (czeskiego i niemieckiego) • stabilizacja energetyczna • dobry układ komunikacyjny zarówno drogowy jak i kolejowy	• spadek liczby mieszkańców powiatu • brak hali widowiskowo-sportowej z trybunami • brak szkół ponadpodstawowych w innych miastach powiatu poza Lubaniem • zbyt mała ilość ścieżek rowerowych • dostęp do Internetu na terenach wiejskich • nieczynne trasy kolejowe do Leśnej i Świeradowa-Zdroju • wysokie czynsze za wynajem lokali na działalność gospodarczą na terenie Lubania

• zróżnicowany krajobraz sprzyjający rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej • dobry stan dróg powiatowych • surowce mineralne (bazalt, piaski, żwiry, pospółka) • różnorodność oferty kulturalnej • dogodne warunki do uprawiania sportu • wysoki udział użytków rolnych • suburbanizacja wokół Lubania • relatywnie niska liczba bezrobotnych • dominacja ludności w wieku produkcyjnym • polifunkcyjny charakter powiatu • Lubański obszar Kamiennogórskiej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości • przedsiębiorczość lokalnych społeczności • tradycje handlowe miasta Lubań • wysoki stopień prywatyzacji • rozwijająca się infrastruktura turystyczna • potencjał lecznictwa uzdrowiskowego o wielowiekowych tradycjach • wysoka pewność zasilania energetycznego • możliwości rozszerzenia sieciowej gazyfikacji miejscowości powiatu • rozwój ekologicznych źródeł ogrzewania • wzrost powszechności korzystania z sieci gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej oraz z oczyszczalni ścieków • postępująca rozbudowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na obszarach wiejskich • bezpośredni dostęp do autostrady • dobrze zorganizowany system segregacji, gromadzenia i utylizacji odpadów komunalnych • powszechność selektywnej zbiórki odpadów komunalnych • zadawalający poziom organizacji i funkcjonowania wychowania przedszkolnego, podstawowego i ponadpodstawowego • sieć placówek szkolnictwa specjalnego • aktywność lokalnych mediów • wysoka dostępność księgozbiorów bibliotek publicznych • lecznictwo zamknięte, szpital ogólny z możliwością szerokiego zakresu usług o wysokim standardzie • aktywność organizacji i stowarzyszeń społecznych, w tym głównie pozarządowych • aktywne zespoły ludowe • prężnie działające Ochotnicze Straże Pożarne	• Poza Świeradowem-Zdrój, niewystarczająca baza noclegowa • zanieczyszczenie wód w zbiornikach zaporowych, Leśniańskim i Złotnickim • zanieczyszczenie powietrza przez przestarzałe piece grzewcze • zbyt duża redukcja drzewostanów leśnych • zła jakość dróg leśnych i polnych • niewystarczająca ilość sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenach wiejskich • niewystarczające nakłady na działalność kulturalną • zanieczyszczenia wód powierzchniowych rzeki Kwisy i ich dopływów • nieuregulowane stosunki wodne w dorzeczu rzeki Kwisy stwarzające zagrożenie powodziowe • gleby o niskiej wartości bonitacyjnej i znacznej degradacji, wysoki udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych • negatywne oddziaływanie transportu surowców mineralnych • dzikie wysypiska • postępujące starzenie się lokalnych społeczności • brak znaczącego, lokalnego kapitału inwestycyjnego • niedobór odpowiednich terenów inwestycyjnych pod inwestycje produkcyjne • niedostateczne wykorzystanie możliwości innowacyjnych przez podmioty gospodarcze • niesprzyjające warunki klimatyczno-glebowe dla rozwoju rolnictwa intensywnego • rozdrobnienie agrarne indywidualnych gospodarstw rolnych • brak lokalnych organizacji gospodarczych • niska dynamika wzrostu wydatków budżetowych na mieszkańca • zdekapitalizowane komunalne zasoby mieszkaniowe • niska zdolność kredytowa małych podmiotów gospodarczych • niekompletne wyposażenie terenów wiejskich w sieć wodociągową i kanalizacyjną • nieoczyszczone ścieki wpływające do cieków i potoków • małe wykorzystanie energii odnawialnej, dominacja przestarzałych technik grzewczych przy udziale węgla, wysokie stężenie zanieczyszczenia powietrza

• cenne walory przyrodnicze, obszary doliny rzeki Kwisy, Park Kamienna Góra • różnorodność kulturowa mieszkańców, pamięć historyczna, ciągłość tradycji • wykorzystanie środków UE w celu podnoszenia jakości i atrakcyjności zawodowych szkół powiatu • wiele potencjalnych miejsc na uruchomienie agroturystycznej działalności • bogata oferta Powiatowego Centrum Edukacyjnego w Lubaniu (PCE), placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogicznej • dorobek kulturalny Miejskiego Domu Kultury, Muzeum Regionalnego oraz Młodzieżowego Domu Kultury • liczne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe podejmujące inicjatywy z dziedziny kultury • wysoki poziom edukacji ekologicznej • wysoka kreatywność dzieci i młodzieży • wymiana doświadczeń między nauczycielami • szeroko pojęta komunikacja z rodzicami, dotycząca wyrównywania szans uczniów • zaangażowanie nauczycieli w pracę zawodową • szeroka oferta edukacyjna, specjalizacja szkół w zakresie kierunków kształcenia • stabilne funkcjonowanie jednostek organizacyjnych Powiatu • wysokie kompetencje pracowników jednostek organizacyjnych Powiatu	• zdegradowane dworce kolejowe i ograniczona dostępność przestrzenna transportu kolejowego • ograniczony zakres usług świadczonych przez placówki infrastruktury społecznej na wsi oraz zróżnicowana ich dostępność przestrzenna • niedobór placówek żłobkowych, przedszkolnych, kulturalnych i rekreacyjnych • niezadowalający stan infrastruktury ochrony zdrowia na wsi • ograniczona ilość placówek stacjonarnej pomocy społecznej dla osób starszych • wysoki odsetek osób korzystających z opieki społecznej • niewystarczające przystosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych • niedostosowane kierunków kształcenia młodzieży do potrzeb rynku pracy • odpływ wykształconej młodzieży, kadr do atrakcyjniejszych ośrodków gospodarczych • malejąca aktywność czytelnicza społeczności lokalnych
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	**Zagrożenia**
• rozwój krajowej turystyki • szersza integracja z Unią Europejską • wzrost wydatków konsumpcyjnych na sport, turystykę i rekreację • stworzenie efektywnego programu poprawy jakości wód i powietrza • rozwój i zwiększenie bazy noclegowej w regionie • wysoka dynamika rozwoju regionu dolnośląskiego i rosnące znaczenie w układzie społeczno-gospodarczym kraju • atrakcyjne ukształtowanie przestrzeni i walory turystyczne ekosystemu w bezpośrednim otoczeniu powiatu • położenie przygraniczne na styku Niemiec i Republiki Czeskiej	• wyjazd wykwalifikowanej kadry do pracy zagranicę • niestabilna sytuacja finansowa kraju • ograniczony dostęp do preferencyjnych kredytów • niedofinansowanie oświaty z budżetu państwa • wzrost kosztów utrzymania mieszkańców • zmniejszenie powierzchni terenów zielonych • spadek liczby małych podmiotów gospodarczych • negatywne przemiany demograficzne, zakłócenia lokalnych rynków pracy i usług wskutek starzenia się populacji • niespójność społeczno-gospodarcza i przestrzenna regionu dolnośląskiego, • nadmierna centralizacja budżetu państwa

• relatywnie korzystne ekonomiczne, polityczne i przestrzenne warunki dla przygranicznej wymiany dóbr i usług • relatywnie wysoka dynamika wzrostu gospodarczego • możliwości pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej wspierających przedsiębiorczość, tworzenie miejsc pracy, innowacyjność, rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej • wzrost poziomu świadomości ekonomicznej społeczeństwa i zasad gospodarki rynkowej • dziedzictwo historyczne • rosnące zainteresowanie społeczeństwa poprawą stanu środowiska naturalnego • wzrost znaczenia pracy zdalnej i wolnych zawodów, pozwalających na pobyt i pracę w peryferyjnie położonych miejscowościach • systematyczne dokapitalizowanie bazy uzdrowiskowej i sportowo-rekreacyjnej oraz wzrost popytu na usługi czasu wolnego • wzrost nakładów na cyfryzację i eliminacja wykluczenia cyfrowego • kreowanie produktów zdrowej żywności szansą na rozwój rolnictwa ekologicznego • wspieranie krajowe i regionalne transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej szansą na rozwój lokalnej energetyki odnawialnej • rozwój komunalnego budownictwa mieszkaniowego przy wsparciu programów rządowych	• położenie w regionie wymagającym wielokierunkowej restrukturyzacji • możliwość ograniczenia wielkości środków z budżetu Unii Europejskiej 2021-2027 • rosnące koszty utrzymania infrastruktury • niestabilna sytuacja finansowa kraju • biurokracja publicznej administracji • niestabilność systemu prawa w sferze finansów samorządu terytorialnego • pogarszająca się sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego i zmniejszanie możliwości finansowania inwestycji publicznych • bariera kapitałowa rozwoju małych i średnich podmiotów gospodarczych • duża konkurencyjność zagranicznej oferty usług turystycznych • wysoki poziom fiskalizmu ograniczający rozwój przedsiębiorczości • wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii, brak modernizacji źródeł grzewczych i zanieczyszczenie atmosfery • pauperyzacja społeczeństwa • zwiększająca się liczba uczniów z dysfunkcjami • konkurencyjne oferty kształcenia wśród innych szkół w regionie • duża rotacja personelu medycznego, brak lekarzy specjalistów i ogólnodostępnych gabinetów specjalistycznych • zwiększenie przestępczości transgranicznej

Źródło: opracowanie własne

4. Wybrane markowe produkty turystyczne

W odniesieniu do aspektów teoretycznych produktem turystycznym można określić pojedynczą usługę transportową, noclegową, żywieniową, jak i cały pakiet świadczeń nabywanych przez turystę jako kompleksową usługę. Można więc przyjąć, że produktem turystycznym jest dostępny na rynku pakiet materialnych i niematerialnych składników umożliwiających realizację celów wyjazdu turystycznego.

W innym ujęciu za produkt turystyczny uważa się wszystkie dobra i usługi wytworzone i nabywane w związku z wyjazdem poza miejsce stałego zamieszkania przed rozpoczęciem, w trakcie podróży oraz w czasie pobytu poza miejscem zamieszkania. Produkt turystyczny możemy postrzegać również jako zintegrowany układ oczekiwań, wrażeń, korzyści, tworzących unikalną kompozycję trzech wymiarów: wyobrażonego, rzeczywistego i zapamiętanego.

Definiując markowy produkt turystyczny można przyjąć, że jest to produkt turystyczny posiadający unikalne cechy, walory wyróżniające go w konkurencyjnym otoczeniu oraz zaspakajający potrzeby materialne i emocjonalne turystów w stopniu ponadprzeciętnym. Podobnie jak w przypadku samej marki, przy markowym produkcie turystycznym spotykamy się ze sferą odczuć, wrażeń, poczucia wyjątkowości, unikalności, które wymykają się łatwej mierzalności i doprecyzowywaniu.

Wybrane **produkty turystyczne powiatu lubańskiego:**

- **Księstwo Czocha**. Powołane do życia w październiku 2012 r. Księstwo Czocha jest fikcyjną jednostką terytorialną zamkniętą w granicach powiatu lubańskiego. Stojący na jego czele książę nie posiada żadnej realnej władzy. Używana przez niego tytulatura ma charakter wyłącznie symboliczny. Zatem w jakim celu powołano księstwo? Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że gminy wchodzące w skład powiatu lubańskiego tworzą razem subregion o nadzwyczaj bogatych i różnorodnych walorach, w wielu przypadkach niespotykanych w innych częściach województwa dolnośląskiego. Dotychczas jednak nie podejmowano prób ujęcia ich w oryginalną całość, można rzec markę, i wypromowania tak w kraju, jak i poza jego granicami. Na początku 2012 r. na zamku Czocha w gronie regionalistów i urzędników zapadła decyzja o powołaniu Księstwa Czocha. Wprawdzie taki twór nigdy nie istniał, ale uznano, że z marketingowego punktu

widzenia owinięcie umocowanych w historii faktów, oryginalnych zabytków oraz walorów krajobrazowych płaszczykiem fikcji nie zaszkodzi, a wręcz przeciwnie, pozwoli skutecznie rozpropagować ich wartość zarówno wśród potencjalnych turystów, jak i samych mieszkańców powiatu. Księstwo tworzy przyjazną przestrzeń, w której każdy, kto zechce działać na rzecz wypromowania ziemi lubańskiej i czerpać z tego korzyści, znajdzie swoje miejsce. Los księstwa zależy od osób, których pomysły, wiara w sukces i zapał do pracy staną się motorem napędowym projektu. Trzeba podkreślić bardzo wyraźnie, że strona internetowa Księstwa Czocha nie jest wyłączną domeną starostwa powiatowego. Ona ma służyć wszystkim zainteresowanym współpracą. Jej charakter nie jest ostateczny. Ma ewoluować i zmieniać się pod wypływem oddolnych impulsów. W ramach księstwa powstanie specjalny system oznakowań i logotypów, pojawią się różnorodne materiały promocyjne oraz będą organizowane imprezy nawiązujące tematycznie do idei projektu. Administratorem projektu jest starostwo powiatowe w Lubaniu. Jego rola jako koordynatora i animatora wielu działań będzie miała znaczący charakter. Mając na uwadze realny znaczny potencjał turystyczny ziemi lubańskiej oraz fakt, że analogiczne projekty w Czechach i w Polsce odniosły sukces, Księstwo Czocha ma szansę stać się nową, rozpoznawalną marką dolnośląskiej turystyki.

- Prawdziwą osią ziem leżących w granicach powiatu lubańskiego, a więc i **„Księstwa Czocha"** jest **Via-Regia** – bardzo stary, nadzwyczaj ważny trakt handlowy, przecinający Europę na kierunku równoleżnikowym. Nazwę Via Regia w odniesieniu do drogi rozciągającej się pomiędzy Lipskiem a Wrocławiem, przebiegającej przez takie miasta, jak Drezno, Bautzen, Görlitz, Lubań, Nowogrodziec, Bolesławiec, Legnicę użył po raz pierwszy w 1732 r. wybitny saski kartograf, Friedrich Zürner. Uważał, że zasługuje ona na takie określenie, gdyż przez setki lat znajdowała się pod opieką koronowanych głów. Via Regia odegrała ogromną rolę w rozwoju Europy Środkowej, a dziedzictwo z nią związane jest różnorodne i nadzwyczaj bogate. Starostwo powiatowe w Lubaniu uczestniczy w projekcie o nazwie Via Regia, który służy promocji walorów ziem położonych przy tym trakcie. Warto dodać, że zamek Czocha traktowany jest jako jeden z najważniejszych elementów tego projektu.

- **Izerska Komunikacja Autobusowa IZERKA.** Z inicjatywy Starosty Lubańskiego od 22 listopada 2021 r. uruchomiona została Izerska Komunikacja Autobusowa. Autobusy komunikacji powiatowej obsługiwać będą wszystkie gminy w powiecie, docierając aż do 41 miejscowości. W projekcie bierze udział także Powiat Lwówecki, dzięki któremu izerskie autobusy kursować będą także do kolejnych 8 miejscowości w gminach Gryfów Śląski i Mirsk. Każda z miejscowości będzie miała zapewnione bezpośrednie połączenie z Lubaniem, do którego będzie można dojechać autobusem bez przesiadki. Pojazdy Izerskiej Komunikacji Autobusowej pojawią się na 11 nowych liniach komunikacyjnych. Między Lubaniem i Świeradowem kursować będą linie nr 11 (przez Leśną i Pobiedną), nr 12 (przez Leśną, Złotniki Lubańskie i Mirsk) oraz 13 (przez Olszynę, Gryfów Śląski i Mirsk). Do Olszyny, Karłowic, Bożkowic i Grodnicy docierać będą autobusy linii nr 14 i 24. Trasę do Mściszowa przez Radostów obsługiwać będzie linia nr 15, a z kolei do Nawojowa Łużyckiego linia nr 16. Lubań z Henrykowem Lubańskim połączy linia nr 17, zaś do Zaręby, Siekierczyna i Rudzicy kursować będzie linia nr 18. Na okólnej trasie między Lubaniem, Leśną, Grabiszycami Górnymi, Zalipiem, Platerówką, Włosieniem i Siekierczynem funkcjonować będą linie nr 10 i 20. Autobusy będą kursowały regularnie we wszystkie dni robocze od poniedziałku do piątku, natomiast linia nr 12 z Lubania do uzdrowiskowego Świeradowa-Zdroju także w weekendy. Na liniach nr 10, 11, 12, 13, 14, 18, 20 pojawiać się będą wygodne autobusy niskopodłogowe, które ułatwią podróż osobom starszym i z niepełnosprawnościami oraz pasażerom z dużymi bagażami. Każdy kurs obsługiwany przez tabor niskowejściowy zostanie odpowiednio oznaczony w rozkładzie jazdy. Przewozy będą finansowane głównie dzięki środkom z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych, które otrzymał Powiat Lubański oraz ze środków własnych Powiatu Lubańskiego i gmin - Leśna, Lubań, Olszyna, Platerówka, Siekierczyn i Świeradów-Zdrój. Dzięki uruchomieniu Izerskiej Komunikacji Autobusowej mieszkańcy powiatów lubańskiego i lwóweckiego uzyskają stabilne, regularne i niezawodne połączenia transportowe.

5. Misja i wizja powiatu lubańskiego

Na potrzeby niniejszego opracowania wizję możemy zdefiniować jako wizualizację przyszłości, którą chcemy wykreować. W tym rozumieniu wizja jest podstawową aspiracją, które powinna być wspólna dla wszystkich, którzy chcą osiągnąć zakładany stan rzeczywistości. Samo dążenie do spełnienia wizji stanowi funkcję aktywizującą powiatowe środowiska do realizacji projektów w kierunku zrównoważonego rozwoju powiatu.

W tym kontekście wizja powiatu lubańskiego pozwala sformułować poniższe oczekiwania odnośnie przyszłości:

- powiat będzie atrakcyjnym subregionem o rozwiniętych funkcjach turystycznych oraz wypoczynkowych, które będą wartością dodaną dla społeczności lokalnej oraz turystów,
- wykorzystane zostały ponadprzeciętne walory uzdrowiskowe powiatu, przy równoczesnym rozwoju ośrodka sportów zimowych,
- rozpoznawalność powiatu w województwie dolnośląskim będzie znacząca, marka „Powiat Lubański" przyciągać będzie kolejnych inwestorów, nowych mieszkańców, turystów,
- powiatowy rynek pracy nacechowany jest wysoką jakością będącą wynikiem inwestycji w nowoczesne sektory gospodarki,
- w powiecie lubańskim realizowane są liczne projekty wpisujące się w zrównoważony rozwój, ze szczególnym uwzględnieniem projektów przyjaznych środowisku,
- infrastruktura społeczna i techniczna, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury drogowej, będą na wysokim poziomie, odpowiadającym potrzebom mieszkańców.

Misja jednostki samorządu terytorialnego ma zunifikowany charakter, to zestawienie stałych dążeń, celów, kierunków działania, na które zorientowane są lub być powinny aktywności podejmowane przez władze samorządowe przy wsparciu pozostałych środowisk kreujących lokalną przestrzeń.

W nawiązaniu do powyższego założenia, misja powiatu lubańskiego to dostarczanie usług publicznych wysokiej jakości, podnoszenie standardu życia mieszkańców przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju w sferach społecznej, ekonomicznej, przyrodniczej, przestrzennej oraz instytucjonalnej.

6. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne, zadania

W oparciu o przeprowadzony proces konsultacji społecznych oraz diagnozę społeczno-ekonomiczną powiatu określone zostały najważniejsze cele strategiczne Powiatu Lubańskiego na najbliższe lata:

- Cel strategiczny 1. Poprawa jakości świadczenia usług w sferze społecznej, zdrowia i edukacji,
- Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności gospodarczej, w tym rozwój turystyki, promocja powiatu,
- Cel strategiczny 3. Poprawa jakości środowiska naturalnego,
- Cel strategiczny 4. Wielofunkcyjny rozwój przestrzeni, w tym obszarów wiejskich oraz infrastruktury,
- Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne.

Celem horyzontalnym jest wyższa jakość życia mieszkańców Powiatu Lubańskiego przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Tabela 2. Struktura celów strategii rozwoju Powiatu Lubańskiego

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY Wyższa jakość życia mieszkańców Powiatu Lubańskiego przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	
Cel strategiczny 1. Poprawa jakości świadczenia usług w sferze społecznej, zdrowia i edukacji	
Cel operacyjny 1.1.	**Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych**
Zadanie 1	Utworzenie domu pomocy społecznej
Zadanie 2	Utworzenie placówki opiekuńczo wychowawczej
Zadanie 3	Stworzenie powiatowego systemu promocji zdrowia
Zadanie 4	Modernizacja zaplecza szpitalnego ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o., w tym budowa bloku operacyjnego
Zadanie 5	Zatrudnienie większej ilości lekarzy specjalistów oraz pielęgniarek w ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o.,
Zadanie 6	Zakup nowoczesnego, specjalistycznego sprzętu medycznego
Zadanie 7	Organizacja usług świadczenia pomocy dla osób potrzebujących
Cel operacyjny 1.2.	**Poszerzenie oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców, turystów, mniejszości narodowych oraz uchodźców**
Zadanie 1	Organizowanie imprez o charakterze ponadlokalnym
Zadanie 2	Rozwój i promocja różnorodnych form rekreacji
Zadanie 3	Integracja lokalnej społeczności z mniejszościami narodowymi i uchodźcami
Cel operacyjny 1.3.	**Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych**
Zadanie 1	Likwidacja barier architektonicznych
Zadanie 2	Stworzenie systemu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka niepełnosprawnego
Zadanie 3	Utworzenie przedszkola specjalnego
Zadanie 4	Stworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej
Cel operacyjny 1.4.	**Doskonalenie struktury kształcenia ponadpodstawowego**

Zadanie 1	Doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt nowej technologii
Zadanie 2	Podnoszenie kwalifikacji kadr dydaktycznych
Zadanie 3	Dostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy
Zadanie 4	Rozbudowa i modernizacja obiektów oświatowych - baza sportowa i edukacyjna w placówkach oświatowych Powiatu Lubańskiego
Zadanie 5	Inicjowanie i wspieranie projektów edukacyjnych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, kreatywności, przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych
Zadanie 6	Zapewnienie nowoczesnej bazy dla Powiatowego Centrum Edukacyjnego i Biblioteki Pedagogicznej
Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności gospodarczej, w tym rozwój turystyki, promocja powiatu	
Cel operacyjny 2.1.	**Dalsze ograniczenie poziomu bezrobocia**
Zadanie 1	Wspieranie instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową i informacją gospodarczą
Zadanie 2	Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego pod potrzeby zmieniającego się rynku pracy
Zadanie 3	Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy
Zadanie 4	Zwiększenie motywacji do podjęcia zatrudnienia przez osoby długotrwale bezrobotne
Zadanie 5	Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości
Zadanie 6	Promowanie idei kształcenia ustawicznego
Cel operacyjny 2.2.	**Doskonalenie spójnego powiatowego systemu promocji i dostępu do informacji**
Zadanie 1	Promowanie produktu lokalnego (Księstwo Czocha)
Zadanie 2	Integracja działań promocyjnych w powiecie
Zadanie 3	Wykorzystanie nowych technologii i narzędzi marketingowych
Zadanie 4	Współpraca z innymi powiatami
Zadanie 5	Wspieranie imprez kulturalnych i sportowych
Zadanie 6	Inspirowanie inwestorów do budowy kompleksów sportowo-rekreacyjnych
Zadanie 7	Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie aktywizacji turystycznej
Zadanie 8	Promowanie sportu
Cel operacyjny 2.3.	**Atrakcyjna polityka wobec inwestorów**
Zadanie 1	Promocja terenów pod inwestycje tworzące nowe miejsca pracy
Zadanie 2	Stworzenie spójnej powiatowej oferty inwestycyjnej
Cel operacyjny 2.4.	**Rozwój sektora małej przedsiębiorczości i usług**
Zadanie 1	Organizacja powiatowych forum gospodarczych małej i średniej przedsiębiorczości i usług
Zadanie 2	Realizacja działań w zakresie pozyskiwania przedsiębiorców do współdziałania w sferze kształcenia zawodowego
Cel operacyjny 2.5.	**Wzrost atrakcyjności usług turystycznych i uzdrowiskowych**
Zadanie 1	Promocja rozwoju infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej
Zadanie 2	Przygotowanie koncepcji ścieżek rowerowych łączących np. gminy, ważniejsze obiekty turystyczne, w tym agroturystyczne poza głównymi trasami samochodowymi
Zadanie 3	Opracowanie powiatowej mapy rowerowej z punktami przystankowymi dla rowerzystów
Zadanie 4	Promowanie cennych architektonicznie obiektów zabytkowych
Cel operacyjny 2.6	**Wykorzystanie zasobów wód termalnych (Gmina Świeradów-Zdrój)**
Zadanie 1	Prowadzenie badań zasobów i możliwości wykorzystania wód termalnych
Zadanie 2	Budowa basenów rehabilitacyjno-rekreacyjnych
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości środowiska naturalnego	
Cel operacyjny 3.1.	**Likwidacja zagrożeń ekologicznych i wykorzystanie alternatywnych źródeł pozyskania energii**
Zadanie 1	Podejmowanie działań ograniczających emisję gazów i pyłów
Zadanie 2	Promowanie Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)
Zadanie 3	Rozwój rolnictwa "energetycznego"
Zadanie 4	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej
Zadanie 5	Termomodernizacja obiektów

Zadanie 6	Ochrona zasobów naturalnych, lasów i zwiększenie lesistości powiatu
Cel operacyjny 3.2.	**Podnoszenie świadomości kultury ekologicznej społeczeństwa**
Zadanie 1	Organizacja imprez ekologicznych
Zadanie 2	Wspieranie działalności Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej
Zadanie 3	Wykorzystanie potencjału lokalnych grup społecznych i organizacji w celu podnoszenia świadomości ekologicznej
Cel strategiczny 4. Wielofunkcyjny rozwój przestrzeni, w tym obszarów wiejskich oraz infrastruktury	
Cel operacyjny 4.1.	**Rozwój infrastruktury na wsi**
Zadanie 1	Wsparcie budowy sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
Zadanie 2	Poprawa dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej na obszarach wiejskich (programy profilaktyczne, dni otwarte)
Zadanie 3	Wspieranie aktywności lokalnych grup działania w realizacji programów odnowy wsi
Zadanie 4	Kontynuacja organizacji powiatowego konkursu na najlepszą zagrodę na wsi
Zadanie 5	Wsparcie poprawy warunków gospodarowania w rolnictwie
Zadanie 6	Wsparcie i promocja obiektów agroturystycznych
Cel operacyjny 4.2.	**Powszechność korzystania z telefonii i Internetu**
Zadanie 1	Cyfryzacja zasobów geodezyjnych
Zadanie 2	Podejmowanie działań umożliwiających mieszkańcom korzystanie z szerokopasmowego dostępu do Internetu w technologii 5G
Cel operacyjny 4.3.	**Modernizacja układu komunikacyjnego ukierunkowana m.in. na wzrost dostępności z małych miejscowości do lokalnych ośrodków administracyjnych oraz dostępności do miejscowości turystycznych i uzdrowiskowych**
Zadanie 1	Stała modernizacja dróg powiatowych
Zadanie 2	Kontynuacja oznakowania i rozbudowy ścieżek rowerowych i budowa ścieżek pieszych
Zadanie 3	Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu
Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne	
Cel operacyjny 5.1.	**Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i turystom**
Zadanie 1	Realizacja Programu BEZPIECZNY POWIAT
Zadanie 2	System powiadamiania o zagrożeniach
Zadanie 3	Stworzenie sieci wodowskazów
Zadanie 4	Wsparcie w doposażenie sprzętowe Ochotniczych Straży Pożarnych
Cel operacyjny 5.2.	**Wzrost aktywności sektora organizacji pozarządowych**
Zadanie 1	Zwiększenie zakresu realizacji zadań powiatu przez organizacje pozarządowe
Cel operacyjny 5.3.	**Tworzenie warunków do rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego**
Zadanie 1	Utworzenie forum partnerstwa publiczno-prywatnego
Cel operacyjny 5.4.	**Wspieranie idei społeczeństwa obywatelskiego**
Zadanie 1	Rozwój powiatowego systemu komunikacji społecznej
Zadanie 2	Promowanie partycypacji społecznej
Cel operacyjny 5.5.	**Przyjazna administracja samorządowa**
Zadanie 1	Doskonalenie instytucjonalnej obsługi klienta
Zadanie 2	Rozwój e-administracji w jednostkach organizacyjnych Powiatu Lubańskiego
Zadanie 3	Digitalizacja zasobów administracji samorządowej
Cel operacyjny 5.6	**Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu "Nysa" z samorządami z Niemiec i Republiki Czeskiej**
Zadanie 1	Wspólne aplikowanie o środki pieniężne z EWT na finansowanie przedsięwzięć transgranicznych
Zadanie 2	Organizowanie imprez kulturalnych i rekreacyjno-sportowych z udziałem partnerów zagranicznych

Źródło: opracowanie własne

7. Zbieżność założeń dokumentu z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Cele określone w „Strategii Rozwoju Powiatu Lubańskiego do roku 2030" wykazują zbieżność, zgodność z celami określonymi w kluczowych, z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju powiatu, dokumentach strategicznych.

Wykazana zgodność w znaczącym stopniu usprawni proces pozyskiwania środków zewnętrznych, ze szczególnym uwzględnieniem funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

W procesie prowadzonych analiz pod uwagę wzięto poniższe opracowania strategiczne szczebla krajowego oraz regionalnego:

- Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020),
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Tabela 3. Zbieżność założeń strategii zrównoważonego rozwoju powiatu z kluczowymi opracowaniami

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Poprawa jakości świadczenia usług w sferze społecznej, zdrowia i edukacji	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym" (CP4). W ramach celu, wykorzystując doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych w tym obszarze, Polska będzie realizowała działania mające na celu lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego na rynku pracy, poprawę jego jakości oraz zwiększenie poziomu spójności społecznej i dostępności świadczonych usług społecznych i zdrowotnych. • Cel „Europa bliższa obywatelom" (CP5). Istotą celu jest zwiększenie wpływu wspólnot lokalnych na kształt działań nakierowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o endogeniczne potencjały. • Cel „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu" (CP6). Realizacja zadań w ramach celu wynika z przyjętego Europejskiego Zielonego Ładu. Zgodnie z celem, jakim jest osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2050 r. w sposób

	skuteczny i sprawiedliwy, został powołany do życia Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji (MST).
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)	• Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	• Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności gospodarczej, w tym rozwój turystyki, promocja powiatu	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej" (CP1). Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. • Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa" (CP2). Celem strategicznym Polski jest budowa niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym. Cel ten będzie realizowany z uwzględnieniem celów klimatycznych i priorytetów uzgodnionych na szczeblu unijnym oraz międzynarodowym. • Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym" (CP4). W ramach celu, wykorzystując doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych w tym obszarze, Polska będzie realizowała działania mające na celu lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego na rynku pracy, poprawę jego jakości oraz zwiększenie poziomu spójności społecznej i dostępności świadczonych usług społecznych i zdrowotnych.

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)	• Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	• Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu • Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości środowiska naturalnego	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa" (CP2). Celem strategicznym Polski jest budowa niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym. Cel ten będzie realizowany z uwzględnieniem celów klimatycznych i priorytetów uzgodnionych na szczeblu unijnym oraz międzynarodowym. • Cel „Lepiej połączona Europa" (CP3). Cel wskazuje na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki

	gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter. • Cel „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu" (CP6). Realizacja zadań w ramach celu wynika z przyjętego Europejskiego Zielonego Ładu. Zgodnie z celem, jakim jest osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2050 r. w sposób skuteczny i sprawiedliwy, został powołany do życia Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji (MST).
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)	• Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu • Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	• Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 4. Wielofunkcyjny rozwój przestrzeni, w tym obszarów wiejskich oraz infrastruktury	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• Cel „Lepiej połączona Europa" (CP3). Cel wskazuje na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter. • Cel „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu" (CP6). Realizacja zadań w ramach celu wynika z przyjętego Europejskiego Zielonego Ładu. Zgodnie z celem, jakim jest osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2050 r. w sposób skuteczny i sprawiedliwy, został powołany do życia Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji (MST).
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

	• Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)	• Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy • Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka • Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	• Cel strategiczny 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu
Opracowanie strategiczne	**Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety**
Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne	
Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	• Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym" (CP4). W ramach celu, wykorzystując doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych w tym obszarze, Polska będzie realizowała działania mające na celu lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego na rynku pracy, poprawę jego jakości oraz zwiększenie poziomu spójności społecznej i dostępności świadczonych usług społecznych i zdrowotnych. • Cel „Europa bliższa obywatelom" (CP5). Istotą celu jest zwiększenie wpływu wspólnot lokalnych na kształt działań nakierowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o endogeniczne potencjały.
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach

	skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	• Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	• Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)	• Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy • Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	• Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych • Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego

Źródło: opracowanie własne

8. Proces wdrażania, monitoringu i ewaluacji

Analizując proces monitoringu można założyć, że jest on związany z gromadzeniem danych dotyczących stopnia realizacji wyznaczonych celów oraz przyporządkowanych im zadań.

Bieżący monitoring pozwala na wprowadzanie aktualizacji oraz modyfikacji zaplanowanych działań. Ponadto można skutecznie reagować na zmiany zachodzące w bliższym i dalszym otoczeniu samorządu.

Wybrane zestawienie wskaźników monitorujących, ewaluacyjnych zawiera poniższa tabela. W obszarze ewaluacji, należy uwzględnić dynamikę zmian poszczególnych wartości na przestrzeni analizowanych lat.

Tabela 4. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Wartość bazowa (2020 r.)	Oczekiwany kierunek zmian 2030 r., źródło danych	Cel strategiczny 1. Poprawa jakości świadczenia usług w sferze społecznej, zdrowia i edukacji	Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności gospodarczej, w tym rozwój turystyki, promocja powiatu	Cel strategiczny 3. Poprawa jakości środowiska naturalnego	Cel strategiczny 4. Wielofunkcyjny rozwój przestrzeni, w tym obszarów wiejskich oraz infrastruktury	Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.)	1717	Spadek, GUS					
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.) (2018)	1195	Wzrost, GUS					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na 10 tys. mieszkańców	36	Wzrost, GUS					
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	5303	Wzrost, GUS					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.) (2019)	5500	Wzrost, GUS					

Liczba przestępstw ogółem (2021)	1715	Spadek, GUS					
Wskaźnik salda migracji	-85	Wzrost, GUS					
Poziom tożsamości lokalnej (badania ankietowe, %) (2022)	38	Wzrost, Starostwo					
Liczba mieszkańców powiatu (os.)	53852	Wzrost, GUS					
Korzystający z instalacji wodnej w % ogółu ludności powiatu (%)	86	Wzrost, GUS					
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności powiatu (%)	67	Wzrost, GUS					
Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności powiatu (%)	53	Wzrost, GUS					
Liczba powiatowych obiektów użyteczności publicznej objętych termomodernizacją (ob.)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba instalacji OZE zamontowanych na powiatowych obiektach użyteczności publicznej (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	18950	Spadek, GUS					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	77	Wzrost, GUS					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	10374	Wzrost, GUS					
Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba projektów z zakresu promocji dziedzictwa kulturowego (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Stopa bezrobocia (%) (2021)	7,1	Spadek, GUS					
Liczba bezrobotnych (os.) (2021)	1184	Spadek, GUS					
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba zarejestrowanych firm na 10 tys. mieszkańców, REGON)	1178	Wzrost, GUS					
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (2019 r., PLN)	4173	Wzrost, GUS					
Liczba nowych miejsc pracy	-	Wzrost, PUP					
Liczba nowo powstałych przedsiębiorstw (szt.) (2021)	460	Wzrost, GUS					
Liczba projektów we współpracy zagranicznej (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba zgłoszonych ofert pracy (szt.)	-	Wzrost, PUP					

Liczba noclegów udzielonych turystom na 10 tys. mieszkańców	73428	Wzrost, GUS					
Liczba miejsc noclegowych	3733	Wzrost, GUS					
Liczba projektów promujących powiat (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba wejść na stronę internetową powiatu	-	Wzrost, Starostwo					
Jakość obsługi klienta w Starostwie Powiatowym (badania ankietowe, %)	-	Wzrost, Starostwo					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków UE (mln PLN, 2021 r.)	-	Wzrost, GUS					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba lekarzy i dentystów (os.)	144	Wzrost, GUS					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę, nowe budynki, 2021 r. (szt.)	143	Wzrost, GUS					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	-	Wzrost, Starostwo					
Liczba projektów edukacyjnych (szt.)	-	Wzrost, Starostwo					

Źródło: opracowanie własne (Starostwo – Starostwo Powiatowe w Lubaniu, GUS – Główny Urząd Statystyczny PUP – Powiatowy Urząd Pracy)

Uwzględnione wskaźniki odnoszą się do monitorowania więcej niż jednego celu strategicznego. Dopuszczalna jest modyfikacja listy wskaźników podyktowana zmieniającą się sytuacją powiatu oraz jego otoczeniem.

Dane do monitoringu pozyskiwane będą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Lubaniu oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaniu. W odniesieniu do poziomu jakości obsługi klienta oraz poziomu tożsamości lokalnej sugerowane są badania ankietowe. Wskaźniki te mają charakter fakultatywny.

Zmiany wartości wskaźników można obliczać zgodnie z formułą ((wartość wskaźnika w bieżącym roku – wartość wskaźnika w roku poprzednim)/wartość wskaźnika w poprzednim roku)*100%. W ramach ewaluacji sprawdzana będzie dynamika postępujących zmian oraz ich kierunek (wzrost/spadek wartości). Raporty z ewaluacji strategii mogą być opracowywane w dwuletnich periodach, począwszy od roku 2025.

Zespół odpowiedzialny za proces monitoringu i ewaluacji strategii wskazuje Starosta Powiatu Lubańskiego. Wszystkie uszczegółowienia dotyczące powyższego procesu

uwzględnione zostaną w oddzielnym dokumencie wykonawczym, który przyjęty zostanie przez Zarząd Powiatu Lubańskiego.

W ramach procesu wdrażania założeń strategii przestrzegane będą następujące zasady:

- zasada koordynacji, związana z łączeniem działań, mechanizmów i instrumentów polityki spójności UE, polityki regionalnej państwa, polityk sektorowych wdrażanych na poziomie województwa oraz polityk lokalnych,
- zasada subsydiarności, będąca jedną z kluczowych zasad polityki rozwoju, zakładająca, że planowanie i realizacja interwencji publicznej prowadzone są na odpowiednim, możliwie najniższym, poziomie zarządzania, gwarantującym jej najwyższą efektywność,
- zasada koncentracji, oznaczająca skupienie ograniczonych środków finansowych i zasobów organizacyjnych na interwencji w działania strategiczne w wybranych dziedzinach decydujących o konkurencyjności regionu, jak również na wyodrębnionych obszarach,
- zasada partnerstwa, rozumiana jako współdziałanie, współdecydowanie oraz współodpowiedzialność różnorodnych środowisk i instytucji zaangażowanych w proces rozwoju regionalnego i lokalnego, traktowanych jako partnerzy w procesie formułowania celów rozwojowych, mechanizmów ich wdrażania i monitorowania efektów,
- zasada wieloszczeblowego zarządzania, uwzględniająca integrującą i koordynacyjną rolę samorządu województwa na poziomie regionalnym oraz znacznie większe włączenie władz samorządowych szczebla lokalnego w programowanie i działania rozwojowe.

Dokumenty wykonawcze są to wszystkie obligatoryjne lub fakultatywne plany, strategie, programy funkcjonujące w powiecie. W poniższej tabeli wyszczególniono dokumenty, których implementacja ma bezpośredni lub pośredni wpływ na realizację celów strategii rozwoju.

Tabela 5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument samorządowy (wykonawczy)	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	• Zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego gmin z terenu Powiatu Lubańskiego	• Realizacja planów zagospodarowania przestrzennego przez poszczególne gminy Powiatu Lubańskiego
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	• Program ochrony zabytków w Powiecie Lubańskim	• Przy założeniu opracowania programu, wdrażanie jego założeń oraz bieżący monitoring

	(dokument fakultatywny, planowany)	i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów dokumentu
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	• Program ochrony środowiska dla powiatu lubańskiego na lata 2017-2020 z uwzględnieniem lat 2021-2024	• Wdrażanie założeń programów oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów dokumentu
Transport	• Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Lubańskiego	• Poprawa jakości publicznego transportu zbiorowego na terenie Powiatu Lubańskiego
Polityka społeczna	• Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Lubańskiego na lata 2016 - 2025 • Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2020-2024 • Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2025 • Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie lubańskim na lata 2021-2023 • Program profilaktyczny mający na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2019 - 2023 • Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie na lata 2021 - 2025 • Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2022 - 2025	• Wdrażanie założeń strategii oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów strategii • Wdrażanie założeń programów oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów dokumentu
Rozwój lokalny	• Program Promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, stanowiący część składową Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Lubańskiego na lata 2016 - 2025 • Wieloletni Program Współpracy Powiatu Lubańskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami	• Wdrażanie założeń programu oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów dokumentów • Wdrażanie założeń strategii oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów strategii

	prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2021-2024 • Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej części Dolnego Śląska „SUDETY 2030"	
Edukacja	• Lokalny program wspierania edukacji dzieci i młodzieży	• Wdrażanie założeń programu oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów dokumentu
Bezpieczeństwo	• Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2019 - 2022 pn. „Bezpieczny Powiat Lubański"	• Wdrażanie założeń programu oraz bieżący monitoring i ewaluacja osiąganych rezultatów. W miarę potrzeb możliwa jest aktualizacja zapisów dokumentu

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Lubańskiego do roku 2030

Celem horyzontalny: Wyższa jakość życia mieszkańców Powiatu Lubańskiego przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju			
Cel operacyjny	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny 1. Poprawa jakości świadczenia usług w sferze społecznej, zdrowia i edukacji			
Cel operacyjny 1.1. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o.	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), PCPR, ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o.	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)
Cel operacyjny 1.2. Poszerzenie oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców, turystów, mniejszości narodowych oraz uchodźców	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP)	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP), gminy, NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP)
Cel operacyjny 1.3. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WE, SR) PUP	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WE, SR) PUP, PCPR, PPP, SOSW	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WE, SR)
Cel operacyjny 1.4. Doskonalenie struktury kształcenia ponadpodstawowego	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WE)	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WE), PCE, PUP, szkoły, przedsiębiorcy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WE)
Cel strategiczny 2. Wspieranie aktywności gospodarczej, w tym rozwój turystyki, promocja powiatu			
Cel operacyjny 2.1. Dalsze ograniczenie poziomu bezrobocia	PUP, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)	PUP, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), szkoły, przedsiębiorcy	PUP, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)

Cel operacyjny 2.2. Doskonalenie spójnego powiatowego systemu promocji i dostępu do informacji	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RzP)	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RzP), gminy, NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RzP)
Cel operacyjny 2.3. Atrakcyjna polityka wobec inwestorów	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (GK, SR, RzP), gminy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (GK, SR, RzP) PUP, gminy, przedsiębiorcy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (GK, SR, RzP)
Cel operacyjny 2.4. Rozwój sektora małej przedsiębiorczości i usług	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, WE), PUP	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, WE), PUP, szkoły, przedsiębiorcy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)
Cel operacyjny 2.5. Wzrost atrakcyjności usług turystycznych i uzdrowiskowych	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP), gminy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP), gminy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP)
Cel operacyjny 2.6. Wykorzystanie zasobów wód termalnych (Gmina Świeradów-Zdrój)	Gmina Świeradów – Zdrój	Gmina Świeradów – Zdrój, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RzP)	Gmina Świeradów – Zdrój
Cel strategiczny 3. Poprawa jakości środowiska naturalnego			
Cel operacyjny 3.1. Likwidacja zagrożeń ekologicznych i wykorzystanie alternatywnych źródeł pozyskania energii	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ)	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ), Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej, NGO	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ)
Cel operacyjny 3.2. Podnoszenie świadomości kultury ekologicznej społeczeństwa	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ, RzP), NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ, RzP), Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej, NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ, RzP)
Cel strategiczny 4. Wielofunkcyjny rozwój przestrzeni, w tym obszarów wiejskich oraz infrastruktury			
Cel operacyjny 4.1. Rozwój infrastruktury na wsi	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ), ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o., POZ	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ), ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o., POZ	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (RŚ), ŁCM w Lubaniu Sp. z o.o.
Cel operacyjny 4.2. Powszechność korzystania z telefonii i Internetu	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (GK, INF)	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (GK, INF), przedsiębiorcy	Gminy, Starostwo Powiatowe w Lubaniu (GK, INF)
Cel operacyjny 4.3. Modernizacja układu komunikacyjnego ukierunkowana m.in. na wzrost dostępności z małych miejscowości do lokalnych ośrodków administracyjnych oraz dostępności do miejscowości turystycznych i uzdrowiskowych	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (KD, SR), PZD, gminy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (KD, SR), PZD, gminy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (KD, SR), PZD, gminy
Cel strategiczny 5. Efektywne zarządzanie publiczne			
Cel operacyjny 5.1. Zapewnienie	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WZK),	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WZK),	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (WZK)

bezpieczeństwa mieszkańcom i turystom	służby, inspekcje i straże, gminy	służby, inspekcje i straże, gminy	
Cel operacyjny 5.2. Wzrost aktywności sektora organizacji pozarządowych	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)
Cel operacyjny 5.3. Tworzenie warunków do rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), przedsiębiorcy, NGO, gminy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)
Cel operacyjny 5.4. Wspieranie idei społeczeństwa obywatelskiego	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR), przedsiębiorcy, NGO, gminy, mieszkańcy	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR)
Cel operacyjny 5.5. Przyjazna administracja samorządowa	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SE, OR, kierownicy komórek org.), kierownicy jedn. org. powiatu	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SE, OR, kierownicy komórek org.), kierownicy jedn. org. powiatu	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SE) , komórki org. SP nadzorujące merytoryczne jednostki org. powiatu
Cel operacyjny 5.6. Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu "Nysa" z samorządami z Niemiec i Republiki Czeskiej	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP)	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP), jst, NGO	Starostwo Powiatowe w Lubaniu (SR, RzP)

Źródło: opracowanie własne

Cele rozwojowe Polski, które w założeniach Umowy Partnerstwa wskazano do finansowania z funduszy unijnych 2021-2027 to:

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju,
- przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- zrównoważenie systemu energetycznego,
- poprawa stabilności dostaw paliw i energii,
- dobry stan środowiska naturalnego, zgodny z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- wzmocnienie połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich,
- poprawa warunków świadczenia usług związanych z przewozem towarów i pasażerów,
- zwiększenie dostępności transportowej kraju,

- poprawa jakości kapitału ludzkiego oraz zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- zwiększanie efektywności funkcjonowania instytucji państwa,
- poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Przykładowe źródła finansowania projektów, zadań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Przy konstruowaniu konkretnych ram finansowych dla projektów pod uwagę brane będą następujące uwarunkowania: analiza dochodów i wydatków w ostatnich latach; analiza możliwości inwestycyjnych i płynności finansowej; analiza zadłużenia; analiza skuteczności w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań w ostatnich latach; zapisy wieloletniej prognozy finansowej; informacje na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, bieżący harmonogram konkursów, warunków udziału i realizacji projektów, w tym wkładu własnego i udziału dofinansowania; baza wiedzy i doświadczeń powstałych

w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach; baza wiedzy i doświadczeń powstałe w wyniku tworzenia ram finansowych dla dokumentów strategicznych funkcjonujących na poziomie powiatu; informacje zapisane w opracowanych dotychczas projektach, wnioskach aplikacyjnych, studiach wykonalności.

9. Podsumowanie i rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonych konsultacji, badań i analiz można określić następujące wnioski i rekomendacje dotyczące procesu zrównoważonego rozwoju Powiatu Lubańskiego:

- powiat ma korzystne położenie geograficzne i powinien w szerszym zakresie wykorzystywać swoje walory turystyczne, uzdrowiskowe, krajobrazowe, przyrodnicze, kulturowe, produkty lokalne,
- szerszym problemem jest zmniejszająca się liczba mieszkańców powiatu, starzejące się społeczeństwo, zjawiska te wymagają działań zaradczych w postaci przyciągania nowych mieszkańców, utrzymania obecnych, najlepiej poprzez podnoszącą się jakość życia na terenie powiatu,
- w badanych latach w powiecie wyraźnie spadło bezrobocie i jest to zjawisko jednoznacznie pozytywne. Problematyczna może być jakość rynku pracy praz poziom lokalnych wynagrodzeń. Pewnym rozwiązaniem w tej sytuacji jest przeciąganie inwestycji opierających się na innowacyjnych produktach i usługach,
- kolejnym problemem jest utrzymujące się od wielu lat ujemne saldo migracji, rozwiązaniem wspomniane wcześniej przeciąganie nowy rezydentów, zatrzymanie w powiecie obecnych. Ponadto w analizowanym okresie niezmiennie ujemne pozostają wartości dotyczące przyrostu naturalnego,
- sytuacja w odniesieniu do finansów, sytuacja powiatu lubańskiego jest stabilna, sukcesywnie wzrasta wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich, wzrasta wskaźnik przedsiębiorczości, ale wynika to głównie ze spadku liczby mieszkańców powiatu,
- zdecydowanie najwięcej turystów przyjeżdża do powiatu lubańskiego z Niemiec i jest to naturalny, najważniejszy turystyczny rynek docelowy, w nadchodzących latach korzystny byłby dalszy rozwój bazy noclegowej,
- w zakresie infrastruktury technicznej zalecane są dalsze działania na rzecz poprawy jej dostępności, szczególnie instalacji kanalizacyjnych i gazowych.

10. Literatura pomocnicza

- Anholt S.: Competitive Identity. The New Branding Management for Nations, Cities and Regions. Palgrave Macmillan, New York, p. 75. 2007.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable Development in African Countries: An Indicator-Based Approach and Recommendations for the Future. Sustainability 2019; 11 (1): 22.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable development in Asian countries – indicator-based approach. Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development 2019, 14(1), pp. 29-42.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable development in the Russian Federation – indicator-based approach. Problemy Ekorozwoju. Problems of Sustainable Development 2017, 12(2), pp. 133-142.
- Bartniczak B., Raszkowski A.: Sustainable forest management in Poland. Management of Environmental Quality: An International Journal, 2018, Vol. 29, No. 4, pp. 666-677.
- Clark G., Huxley J., Mountford D.:, Organizing local economic development. The role of development agencies and companies. OECD Publishing, Paris, p. 22. 2010.
- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Florida R.: Cities and the creative class. Routledge, New York, p. 7. 2005.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychical Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Hague C.: Planning and place identity. In: Place identity, participation and planning, eds. C. Hague, P. Jenkins, Routledge, New York, p. 4. 2005.
- Hall P.: Innovative Cities. In: Structural Change in Europe. Innovative Cities and Regions, eds. L. Hagbarth, Hagbarth Publications, Bollschweil, p. 33. 2000.
- Kotler P., Armstrong G., Saunders J., Wong V.: Principles of Marketing. Prentice Hall Europe, Upper Saddle River, p. 772. 1999.

- Kotler P., Asplund C., Rein I., Heider D.: Marketing Places Europe. Prentice Hall, London. 1999.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Kotler P., Hamlin M., Rein I., Haider D.: Marketing Asian Places. John Wiley & Sons, Singapore, p. 183. 2002.
- Middleton A.: City Branding and Inward Investment. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 20. 2011.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomaney J.: Local and Regional Development; Routledge: New York, USA; 2016, ISBN 978-1317664147.
- Proctor T.:, Public Sector Marketing. Pearson Education, Essex, p. 2. 2007.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Sobczak E., Bartniczak B., Raszkowski A.: Aging Society and the Selected Aspects of Environmental Threats: Evidence from Poland. Sustainability 2020, 12, 4648.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

11. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności Powiatu Lubańskiego 10
Wykres 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem 11
Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok (%) 11
Wykres 4. Bezrobotni zarejestrowani 11
Wykres 5. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia 12
Wykres 6. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku 12
Wykres 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego i stopa napływu bezrobotnych zarejestrowanych 12
Wykres 8. Liczba małżeństw i rozwodów 13
Wykres 9. Zameldowania i wymeldowania ogółem (osoby) 13
Wykres 10. Wskaźniki obciążenia demograficznego i współczynnik feminizacji (osoby) 13
Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%) 14
Wykres 12. Szkoły ponadgimnazjalne z policealnymi 14
Wykres 13. Przyrost naturalny na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania 14
Wykres 14. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem i grupy wiekowe) 15
Wykres 15. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w % 15
Wykres 16. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej, miejsca i mieszkańcy 15
Wykres 17. Najczęstsze przyczyny, na podstawie których przyznano rodzinom pomoc społeczną 16
Wykres 18. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem (PLN) 16
Wykres 19. Kadra medyczna, lekarze i lekarze dentyści 16
Wykres 20. Porady lekarskie ogółem 17
Wykres 21. Liczba przestępstw ogółem 17
Wykres 22. Wybrane wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w % 17
Wykres 23. Członkowie i ćwiczący w klubach sportowych 18
Wykres 24. Biblioteki publiczne, księgozbiór i wypożyczenia 18
Wykres 25. Biblioteki publiczne, czytelnictwo 18
Wykres 26. Liczba imprez organizowanych w powiecie ogółem 19
Wykres 27. Liczba uczestników imprez organizowanych w powiecie 19
Wykres 28. Zwiedzający muzea 19
Wykres 29. Dochody i wydatki Powiatu Lubańskiego ogółem (PLN) 22
Wykres 30. Dochody i wydatki na mieszkańca ogółem (PLN) 22
Wykres 31. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich (PLN), dotyczy całego powiatu wraz z gminami 22
Wykres 32. Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków europejskich w podziale na programy operacyjne, wydatki ogółem (PLN), dotyczy całego powiatu wraz z gminami 23
Wykres 33. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007 23
Wykres 34. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych ..23
Wykres 35. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców 24
Wykres 36. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (tys. PLN) 24
Wykres 37. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (tys. PLN) 24
Wykres 38. Produkcja sprzedana przemysłu na mieszkańca (PLN) 25
Wykres 39. Sklepy i targowiska (liczba obiektów) 25
Wykres 40. Miejsca noclegowe 25
Wykres 41. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ogółem (%) 26
Wykres 42. Turyści zagraniczni w 2020 r. (wybrane kraje) 26
Wykres 43. Noclegi udzielone turystom krajowym i zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych ogółem na 10 tys. mieszkańców 26
Wykres 44. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN) 27
Wykres 45. Mediana cen za m2 lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN) 27
Wykres 46. Średnia cena lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych (rynek pierwotny i wtórny) (PLN) 27
Wykres 47. Sieć cieplna (km) 30

Wykres 48. Kubatura budynków ogrzewanych centralnie ogółem (dam3) 30
Wykres 49. Sprzedaż energii cieplnej w ciągu roku (GJ) 30
Wykres 50. Budynki mieszkalne podłączone do wodociągów w % 31
Wykres 51. Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji w % 31
Wykres 52. Zużycie energii elektrycznej (MWh) 31
Wykres 53. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh) 32
Wykres 54. Korzystający z poszczególnych instalacji w % ogółu ludności powiatu 32
Wykres 55. Sieć gazowa w gospodarstwach domowych 32
Wykres 56. Sieć gazowa, zużycie gazu w MWh 33
Wykres 57. Sieć rozdzielcza na 100 km2 (km) 33
Wykres 58. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na mieszkańca (m3) 33
Wykres 59. Mieszkania wyposażone w poszczególne instalacje w % ogółu mieszkań 34
Wykres 60. Zasoby mieszkaniowe powiatu ogółem 34
Wykres 61. Zasoby mieszkaniowe, łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (m2) 34
Wykres 62. Zasoby mieszkaniowe, podstawowe wskaźniki 35
Wykres 63. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m2) 35
Wykres 64. Mieszkania i nowe budynki mieszkalne 35
Wykres 65. Budynki niemieszkalne w powiecie ogółem, powierzchnia użytkowa (m2) 36
Wykres 66. Pozwolenia wydane na budowę 36
Wykres 67. Powierzchnia gruntów komunalnych w powiecie ogółem (ha) 36
Wykres 68. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, powierzchnia gmin ogółem objęta obowiązującymi planami (ha) 37
Wykres 69. Emisja zanieczyszczeń gazowych (t/r) 37
Wykres 70. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności 37
Wykres 71. Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków, przepustowość ogółem (m3/dobę) 38
Wykres 72. Obszary prawnie chronione (ha) 38
Wykres 73. Odpady komunalne zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk (t) 38
Wykres 74. Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t) 39
Wykres 75. Tereny zieleni, nasadzenia i ubytki (szt.) 39
Wykres 76. Tereny zieleni, powierzchnia (ha) 39
Wykres 77. Powierzchnia gruntów leśnych (ha) 40
Wykres 78. Pojazdy w powiecie 40
Wykres 79. Publiczne drogi w powiecie (km) 40
Wykres 80. Ludność [osoba] 41
Wykres 81. Gęstość zaludnienia [osoba/km2] 42
Wykres 82. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba] 43
Wykres 83. Urodzenia żywe na 1000 ludności [osoba] 44
Wykres 84. Zgony na 1000 ludności [osoba] 45
Wykres 85. Przyrost naturalny na 1000 ludności [osoba] 46
Wykres 86. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności [osoba] 47
Wykres 87. Dochody ogółem budżetu powiatu na mieszkańca [zł] 48
Wykres 88. Wydatki ogółem budżetu powiatu na mieszkańca [zł] 49
Wykres 89. Turystyczne obiekty noclegowe [ob.] 50
Wykres 90. Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności [szt.] 51
Wykres 91. Odpady wytworzone w ciągu roku [tys. t] 52
Wykres 92. Lesistość [%] 53
Wykres 93. Drogi publiczne o twardej nawierzchni (powiatowe i gminne) na 100 km² [km] 54
Wykres 94. Samochody osobowe 1000 ludności [szt.] 55
Wykres 95. Pracujący na 1000 ludności [osoba] 56
Wykres 96. Stopa bezrobocia rejestrowanego [%] 57
Wykres 97. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.] 58
Wykres 98. Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną [osoba] 59
Wykres 99. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem [%].60
Wykres 100. Emisja dwutlenku węgla [t/r] 61

12. Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Powiatu Lubańskiego 62
Tabela 2. Struktura celów strategii rozwoju Powiatu Lubańskiego 70
Tabela 3. Zbieżność założeń strategii zrównoważonego rozwoju powiatu z kluczowymi opracowaniami 73
Tabela 4. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych 79
Tabela 5. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 82
Tabela 6. Plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Lubańskiego do roku 2030 84

13. Spis map

Mapa 1. Powiat Lubański 7

Przewodniczący Zarządu
Walery Czarnecki